

Täysistunto

Torstai 14.12.2017 klo 21.15—3.51

Täysistunto alkoi klo 21.15. Täysistunto päättyi 15.12.2017 klo 03.51.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Arto Satonen (21.15—21.59 ja 2.02—3.51), ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (21.59—0.00) ja puhemies Maria Lohela (0.00—2.02).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilain ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 100/2017 vp
Lakialoite LA 4, 6, 8, 12/2016 vp, 34, 42/2017 vp
Toimenpidealoite TPA 3/2015 vp
Valiokunnan mietintö StVM 24/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 24/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. Asia pantiin pöydälle tähän istuntoon edellisessä, tänään 14.12.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu

21.16 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa puhemies! Viina on viisasten juoma. Alkoholilakia uudistetaan, [Hälinää — Puhemies koputtaa] jotta voisimme välttää viinan kiroja mutta myös edistää vastuullisesti suomalaisten työllisyyttä ja yrittäjyyttä ja edistää uudistuvaa kotimaista ruoka- ja juomakulttuuria. On toivoa antavaa, että tytöistä ja pojista polvi paranee. Suomalaisten nuorten humalahakuinen juominen on merkittävästi vähentynyt. Vakava tosiasia kuitenkin on, että viina on suurimpia kansanterveydellisiä ongelmiamme.

Alkoholin haittoja on kitkettävä kahta kautta: ensinnäkin edistämällä viisaampaa ja vastuullisempaa juomakulttuuria ja toisaalta vahvistamalla niitä toimia, joilla ennaltaehkäistään ja puututaan vaikuttavasti alkoholinkäytön haittoihin. Varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen ansiokkaasti täällä esitteli sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön, ja tässä toetan, että yhdyin muutamalla prosentilla, promillella tai aika vahvastikin siihen huoleen,

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

että tämä mietintö on tullut myöhässä. Osasyys on varmasti eduskunnan historialliset tietojärjestelmät.

Mutta kun asiaa nyt viedään eteenpäin, niin jatkan puheenvuoroani ja totean, että hallituksen esityksessä yksi keskeinen muutos nykytilaan on se, että vähittäiskaupassa myytäisiin jatkossa kaikkia enintään 5,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäviä alkoholijuomia. Mutta koska tämä osa hallituksen esityksestä jäi sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa vähemmistöön, olemme jättäneet vastalauseen, jotta hallituksen yksimielisesti sopima tavoite maltillisesta tilavuusprosentin nostosta toteutuisi. Eli tuossa vastalauseessa 1 yhdytään muilta osin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintöön paitsi siltä osin, että halutaan toteuttaa tuo tilavuusprosentin korotus toteutettavaksi [Susanna Huovisen välihuuto] hallituksen esityksen mukaisesti 0,8 prosenttiyksiköllä. Eli kysymyksessä on 17 § ja 26 §.

Perusteluna totean, että alkoholilain uudistuksessa on otettava huomioon myös se, kuinka lainsäädäntö saadaan paremmin tukemaan ihmisten muuttuvia kulutustottumuksia. On tärkeää tukea juomakulttuurin positiivista muutosta esimerkiksi Alkon väkevästä miedompiin juomiin ja sitä, että ihmiset ovat laatu- ja terveystietoisempia, ja erityisen myönteisesti tuo kulttuuri näkyy nuoremmassa väestössä. Humalassa olo ei ole enää rehvastelun aihe, vaan se on noloa. On aika uskaltaa ottaa... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän, että keskitytään kuuntelemaan puhujaa ja siirretään palaverit istuntosalin ulkopuolelle.

Kiitos, puhemies! Olin juuri toteamassa, että on aika uskaltaa ottaa tämä pieni askel eli vahvuuden korotus maltillisesti 0,8 prosenttiyksiköä. Tuo siirtää painopistettä kotimaan jakelukanavissa Alkosta päivittäistavarakauppaan ja muihin vähittäismyyntikanaviin sekä leikkaa matkustajatuontia. Vahvuusrajan maltillisen noston on arvioitu vähentävän erityisesti mietojen alkoholijuomien rajakauppaa. Tämä yhdistettynä kotimaisen elinkeinotoiminnan toimintaedellytysten parantamiseen lisää Suomen saamia verotuloja. Eli tämä kitkee sitä epätervettä tilannetta, jossa saamme alkoholihaitat kotimaahan mutta verot menevät naapuriin. Tällä hetkellä matkustajatuonti on volyymiltaan jo suurempi kuin koko kotimaan ravintola-anniskelu yhteensä. Ongelma on merkittävä. Jokainen Viron-tuominen on pois kotimaan työstä ja verokertymästä.

Tilavuusprosenttirajan nostolla on myös positiivisia talous- ja työllisyysvaikutuksia. Tuosta valikoimien laajentamisesta hyötyisivät kaupan alan toimijoista kaikkein eniten haja-asutusalueiden pienet kaupat, jotka ovat menettäneet kilpailuetuaan monien viimeaikaisten uudistusten — tai ehkä tuon kauppojen aukioloajan vapautumisen — myötä. Ja kannattavuusrajalta sinnittelevistä kyläkaupoista moni voisi uudistuksen mahdollistaman valikoimalisäyksen myötä jatkaa toimintaansa, ja näin ollen sitten sieltä läheltä saisi miedompia ja niitä väkeviä ehkä kauempana olevasta Alkosta. Eli kannattamalla vastalauseetta 1 kannatatte hallituksen yksimielistä, huolella valmisteltua alkoholilakiuudistusta. [Jukka Gustafsson: Asiantuntijat ovat ihan toista mieltä!]

Arvoisa puhemies! Tänä päivänä valmistuneessa mietinnössä valiokuntamme toteaa alkoholilain uudistuksen vähentävän norminpurulla säätelytaakkaa erityisesti ravintolaelinkeinolta. [Jukka Gustafsson: Kauppa edellä, joo!] Lupajärjestelmän keventäminen helpottaa yritystoiminnan aloittamista ja toimintaedellytyksiä. On kansanterveydellisesti ja kansantaloudellisesti fiksua edistää alkoholin nauttimista valvotuissa olosuhteissa ravintoloissa.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Valiokunnan varapuheenjohtaja esitteli alkoholilain uudistuksen norminpurkua. Totean tässä muutaman. Eli ravintola-alalla sääntely helpottuu todella monelta osin. Byrokratia vähenee eritasoisten anniskelulupien poistuessa — jatkossa on vain yksi lupa. Aukiolot ja anniskeluajat vapautuvat. Etenkin kausityöntekijöiden rekrytointi helpottuu, kun anniskelutyön pätevyysvaatimukset kevenevät. On kaupunkilaisjärjen vastaista, että pienissä yrityksissä vähäisiä resursseja joudutaan tuhlaamaan kohtuuttomasti turhien normien ja turhauttavien byrokraattisten velvoitteiden täyttämiseen. Erityinen hyvä esimerkki ja pitkään odotettu asia on se, että pienpanimoille sallitaan suoramyyntioikeudet ilman elintarvikekylkiäisiä eli kioskikikkailusta päästään. Nämä ovat pieniä mutta tärkeitä asioita, kun me haluamme myöskin edistää vastuullisesti matkailu- ja ravintola-alaa Suomessa. Siinä on mittavia mahdollisuuksia edistää työllisyyttä.

Arvoisa puhemies! Kauan odotettu alkoholilainsäädännön kokonaisuudistus jäi valitettavasti, niin kuin moni uudistus, tekemättä viime hallituskaudella, puolitiehen. Osoitus tämän hallituskokoonpanon toimintakykyisyydestä on taas se, että tämäkin uudistus etenee.

Arvoisa puhemies! Alkoholi ei kuulu lapsille. Alkoholi ei sovi myöskään päiväkotien ja koulujen pihoille, ja sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää lausumaa, joka edellyttää hallituksen selvittävän mahdollisuuden säätää kunnille oikeuden erityisin perustein rajoittaa alkoholin nauttimista yleisillä paikoilla kuten päiväkotien ja koulujen pihoilla. Eli tässä lausumassa on pitkään esillä pitämäni ajatus tupakkalain hengen tuomisesta myöskin järjestyslakiin, ja toivon, että ministeri ja hallitus voisivat tätä ajatusta viedä eteenpäin. Me tiedämme, että valitettavasti monen päiväkodin aamut alkavat lasinsirpaleiden ja tyhjien tölkkien keräämisellä, ja tämä kiellon mahdollisuus on tervetullut helpotus päiväkoteihin, ja mikä olennaista, se on vahva viesti nuorten alkoholittoman vapaa-ajan puolesta. Toivon, että tämä menee eteenpäin.

Toinen toive ministerille on se, että voisimme pohtia sitä — kun Alko tekee hyvää, vastuullista politiikkaa — voisiko Alko tehdä vielä enemmän. Eli kun Alkon yhtiökokoushan päättää siitä määrästä, mitä voimavaroja laitetaan tähän työhön, niin olisiko ministeri valmis viestittämään, että voimavaroja lisättäisiin niin, että Alko voisi tehdä tuota omaa hyvää työtänsä entistä vahvemmin?

Ja ihan lopuksi, arvoisa puhemies, kun aika näyttää ylittyvän, totean, että Sipilän hallitus on vahvasti sitoutunut kitkemään alkoholiin liittyviä haittoja. Yksi esimerkki siitä on, että päihdeaitien palvelut saivat vihdoinkin rahat. Seitsemän kertaa eduskunta lisäsi rahoja ja edellytti, että tämä asia laitetaan kuntoon. Kiitos valtiovarainministeri Petteri Orpolle, hän laittoi tämänkin asian kuntoon. Siitä lämpimät kiitokset. [Puhemies koputtaa] On tärkeää, että jokainen äiti, jolla on alkoholi- tai päihdeongelmia, saa sen avun ja palvelut, mitä tarvitsee. Se on lasten etu ennen kaikkea.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, nyt otamme ministeri Saarikon, 5 minuuttia. Sen jälkeen debatti.

21.24 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on keskusteltu koko syksyn aiheesta, joka on meille entuudestaankin hyvin tuttu. Alkoholi on osa suomalaisten arkea ja juhlaa hyvässä ja pahassa. Tiedämme ne hyvätkin puolet, mutta alkoholilain kokonaisuudistusta on käsitelty perusteellisesti täällä kaikkiaan kuudessa valiokunnassa ja uudistus on nyt eduskunnan päätettävänä yhdestä syystä. Meidän päätöksentekijöiden tehtävänä on edistää väestön terveyttä ja vähentää alkoholin käyt-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

täjille, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamia haittoja. Kroonisten alkoholisairauksien tilastot, rattijuopumustilastot, väkivaltatilastot, lastensuojelutilastot ja erilaiset viestit sosiaali- ja terveydenhuollon kentiltä kertovat surullista kieltä. Kaikkien näiden haittojen ja ongelmien vähentäminen on täysistunnon käsiteltäväksi tulevan alkoholilain tarkoitus.

Meillä säilyy, hyvät kollegat, tämänkin uudistuksen myötä vahvasti säännelty alkoholi-kulttuuri. Laki ei tietenkään ole ainoa keino, jolla yhteiskunnallisia ongelmia vähennetään, eikä alkoholiongelmia poisteta maailmasta millään keinolla kokonaan. Kysymys on siitä, että ongelmia vähennetään niillä keinoilla, joilla se on mahdollista, ja että voisimme käyttää niitä keinoja, joita meillä on. Kaikkein tehokkainta on, kun useat keinot ovat käytössä yhtä aikaa: lainsäädäntö, verotus, ehkäisevä päihdetyö, varhainen puuttuminen ongelmiin vaikkapa suomalaisessa työelämässä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tuki laajalla rintamalla.

Uuden alkoholilain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena — joka on aina se lain tärkein lause — on siis, kuten nykyisinkin, ehkäistä alkoholin aiheuttamia haittoja. Tätä tarkoitusta varten alkoholin myynti perustuu edelleen siihen, että eduskunta valtuuttaa valtion omistaman Alko Oy:n huolehtimaan tietyn vahvuisten alkoholijuomien vähittäismyynnistä yksinoikeudella. Esityksen perusteluissa todetaan, että tämä tapa myydä alkoholijuomia tuottaa vähemmän haittoja kuin se, että kaikkia alkoholijuomia myytäisiin esimerkiksi kaikissa ruokakaupoissa, kuten monessa Euroopan maassa tapahtuu.

Alkoholilaki perustuu myös edelleen elinkeinolupajärjestelmälle, jossa alkoholijuomien valmistus-, myynti- ja anniskeluluvat saadaan lupaviranomaisilta ja toimintaa voidaan näin valvoa. Kun alkoholilaissa säädetään esimerkiksi myynti- ja anniskeluajoista — normien purusta huolimatta — ja siitä, että alaikäiselle tai päihtyneelle ei saa alkoholijuomia myydä, näitä säännöksiä voidaan valvoa parhaiten, kun viranomaisilla on tarvittavat tiedot myyjistä ja myös keinot puuttua mahdollisiin rikkomuksiin.

Arvoisa puhemies! Etämyynti on viime päivinä kuohuttanut mieliä. Laissa siis säädetään, että Alko on joidenkin alkoholijuomien ainoa myyjä Suomessa ja muiden alkoholijuomien myyntiä valvotaan lupajärjestelmällä. On täysin loogista, että ulkomaalaisia kauppia koskevat samat säännöt, jos ne haluavat myydä alkoholijuomia Suomeen. Nostan kolme asiaa esiin etämyynnistä. Uuden alkoholilain etämyyntiin liittyvät pykälät ovat käytännössä samat kuin nykyisessä alkoholilaissa. Lain perustelut ovat aiempaa tiukemmat.

Lakien soveltaminen kuuluu tuomioistuimille, ja Helsingin hovioikeus on keväällä 2017, siis tänä vuonna, päättänyt, että alkoholijuomien virolainen myyjä, joka myi oluitaan, viinejään ja väkeviä juomia suomalaisille kuluttajille ja järjesti juomien kuljetuksen, oli syyllistynyt — lain tulkinnan mukaan tuomioistuimessa — luvattomaan myyntiin ja alkoholirikokseen. Säännökset ovat siis edelleen samat laissa kuin tuon päätöksen aikaan, ja lopullisen tuomion tähän kyseiseen tapaukseen antaa aikanaan korkein oikeus. Meillä on myös EU-tuomioistuimen tuomio, jonka mukaan Suomi saa kieltää edellä mainitun ulkomailta tapahtuvan alkoholikaupan. Tuo tuomio jätti omaa liikkumavaraa asiaa pyytäneelle Helsingin hovioikeudelle, eli asiaa ei lopullisesti päätetty Luxemburgissa. Silti tuomio tarkoittaa sitä, että minusta on väärin väittää, että EU:n vapaan liikkuvuuden periaate estäisi meitä sinällään eduskunnassa päättämästä asiasta. Siksi sanon, että tosiasia on myös, että säännöksiä tulee selventää. Perustuslakivaliokunta myös huomautti tästä ja pyysi selkiyttämään, ei kuitenkaan tehnyt pontta asiasta. [Eero Heinäluoma: Sen taakse taas mennään!]

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Keskeneräisyyden vuoksi, viitaten aiemmin kertomaani, olemme kuitenkin tilanteessa, että selkiytystä ei ollut mahdollista tehdä lain voimaantulon selvästi viivästyttä. Ja eduskunnan tahto selvästi oli, että tämä vuosia keskeneräisenä ollut asia, joka on paljon laajempi kuin yksi kysymys etämyynnistä, voisi edetä täällä eduskunnassa. Selvitystyö sääntelyn selkiyttämiseksi aloitetaan kuitenkin heti. Asetan alkuvuodesta työryhmän, jonka tehtävänä on, kuten sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus on ohjeistanut, ottaa huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat. Selkiyttäminen tulee tehdä siten, että se ei vaaranna suomalaisen Alkon monopoliasemaa, ja tästä on, arvoisa puhemies, hallituksella yhteinen, selkeä kanta. [Eero Heinäluoma: Miksei se toimi sen mukaisesti?]

Arvoisa puhemies! Kokonaisuudistuksen sisältöä ei ole syytä enää luetella yksityiskohtaisesti. Täällä on kerrottu monista hyvistä muutoksista, jotka liittyvät vaikkapa siihen, että tilaviinin ja sahdin myynnin rinnalle luodaan oma lupajärjestelmä käsityöläisöluiden myyntiä varten. Samalla tehdään mahdolliseksi, että myös ravintolat saavat jatkossa myydä samoja alkoholijuomia kuin kaupat.

Arvoisa puhemies! Keskustelussa edellisessä puheenvuorossa esiin noussut järjestyshäiriöiden kitkeminen paikoissa, joissa on yleensä koolla paljon lapsia ja nuoria, on asia, joka kuuluu sisäministerin vastuulle. Vien mielelläni hänelle nämä terveiset ja totean, että tuo esittämäne säännös sopisi minulle erinomaisesti.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt on mahdollisuus pyytää 1 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja. Ne aloittaa edustaja Salonen.

21.31 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun täytyy myöntää, että kun kantaa on etukäteen kovasti kysytty alkoholilain osalta, olen halunnut perehtyä asiantuntijakuulemisiin huolella ja ihan aidosti kuulla, mitä asiantuntijat meille haluavat sanoa. Julkisuudessa keskustelu on käynyt pitkälti kauppoihin tulevan prosentin ympärillä, mutta tässä on kyse paljon, paljon isommasta kokonaisuudesta.

Se, mikä minulle on ollut koko ajan hieman vaikeaa, on ymmärtää hallituksen esityksen ristiriitaisuudet. Siinä missä koko alkoholilaki lähtee liikkeelle kansanterveyden näkökulmasta ja alkoholilain tarkoitus on suojella kansalaisiamme, etenkin heikommassa asemassa olevia, alkoholihaitoilta, niin uudistuksen varsinaiset pykälät tekevät jotain aivan muuta, ja se nousi nyt esille myös näissä esittelypuheenvuoroissa.

21.32 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta ansaitsee kiitokset siitä, että onnistui saamaan tämän lain vielä ennen joulua tänne ensimmäiseen käsittelyyn. On myös hyvä, että valiokunta on suhtautunut mietinnössään myönteisesti, valtaosin, tähän uuteen ja hyvään alkoholilakiin.

Toisaalta, arvoisa puhemies, aika monissa asioissa valiokunta on sisällyttänyt mietintöönsä hiukan erikoisia linjauksia. Näkyvin on tietysti vähittäismyynnin tilavuusprosentti-asia, jossa hallituspuolueiden yhdessä sopimaa ratkaisua on radikaalisti muutettu. Valiokunta näyttää myös pitävän valmistustavan vapauttamista ei niin olennaisena haittoja lisäävänä tekijänä, jos prosenttiraja pysyy nykyisenä — sen sijaan, jos tilavuusraja nousee, naisille suunnattu markkinointi tekeekin näistä juomasekoituksista aivan toisella tavalla vaarallisia. Sinänsä mielenkiintoinen logiikka, johon todellakin haluaisin valiokunnan jäseniltä hieman selvennystä.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

21.33 **Juha Rehula kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Alkoholilaki on viimeisiä lakeja, jotka ovat vastoin voimassa olevaa perustuslakia. Miksi? Siksi, että tämän lainsäädännön säätäminen on ollut hankalaa eri hallituksille. Tässä on kokonaisuus, jonka kaikki huomio on keskittynyt yhteen lukuun — joka on 0,8 — ja toiseen keskusteluun siitä, säilyykö Alkon monopoli vai ei. Tämän lain jälkeen Alkon monopoli säilyy, piste. Myönnän, että tämä laki on tehty enemmän elinkeinopolitiikka kuin terveystalitiikka edellä. Mutta se, että näin on tehty, ei tee tästä laista huonoa. Täällä on iso joukko asioita, joissa esimerkiksi pyritään alkoholin valvotuissa olosuhteissa nauttimisen lisäämiseen.

Kannatan lämpimästi valiokunnan pontta, siihen on olemassa pykälätkin tarvittaessa valmiina. Sisäministeriö säätää julkisilla paikoilla juopottelun vähentämisestä.

Tämä on elinkeinopolitiikkaa enemmän kuin terveystalitiikkaa, mutta tällä mennään nyt eteenpäin.

21.34 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri, te selittitte tätä etämyyntiasiaa. Jos minä tilaan tämän lain tultua voimaan tässä muodossa jostakin EU-maasta lastin alkoholia, syylistynkö minä rikokseen? Tietääkö kansalainen tämän lain pohjalta, syylistyykö hän rikokseen vai ei? [Eero Heinäluoma: Ei tiedä!] Perustuslakivaliokunta lausunnossaan hyvin selkeästi mielestäni toteaa, että ei syylisty. [Juha Rehula: Eipä tietenkään!] Miksi pykälään ei kirjoiteta niin selkeästi, että tuomioistuimet voivat tulkita tämän ristiriitaisen tilanteen? Mikä on siihen syy? Kansalaisen oikeusturva edellyttää, että pykälässä on määräykset, ja niihin nojaavat tuomioistuinten päätökset, ei perusteluihin.

21.35 **Vesa-Matti Saarakkala sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen itse tämän mietinnön kannalla siinä suhteessa, että siinä ei olla vapauttamassa Alkoista päivittäistavarakauppoihin näitä 5,5-prosenttisia alkoholituotteita. Alun perin on ollut perustelu tälle esitykselle käsittääkseni tämä matkustajatuonti Virosta. Tuoreiden tilastojen mukaan tämä matkustajatuonti on tällä hetkellä romahtanut alimmalle tasolle kymmeneen vuoteen Viron veronkorotusten seurauksena. [Hannakaisa Heikkinen: Juuri näin!] Jatkossa, jos nämä Viron veronkorotukset täysmääräisinä astuvat voimaan, Suomessa kolmosolutsalkun hintaero verrattuna Virossa myytävään A-olutsalkkuun on muutama euro enää. Sen takia ei Virosta enää lähdetä olutta rahtaamaan. Tämä on keskeistä tietää. Toisaalta on tärkeää tietää, että jos Alkosta vapautetaan kauppoihin nelosolut, sen hinta tulee laskemaan noin 40 prosenttia ja sen jälkeen Suomessa myytävän kolmosoluen ja nelosoluen hintaero olisi noin 10—15 senttiä per tölkki. Kummankohan siinä vaiheessa [Puhemies koputtaa] kansa valitsee? Veikkaan, että kallistuu neloseen.

21.36 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä haluan antaa kyllä moitteita hallitukselle tämän alkoholilain käsittelyn kiireestä. Tämä ei ole budjettilaki, eikä tällä lailla ole mikään kiire. Teillä on poliittinen tahto saada tämä nyt nopeasti jostain syystä läpi. Minun parlamentaarinen urani on verraten lyhyt, mutta minä uskallan silti sanoa, että on aivan ennenkuulumatonta, ettei valiokunnassa ollut mahdollisuutta saada kaikkea sitä mahdollista informaatiota asiantuntijoilta, jota me olisimme käsittelyssä olevasta asiasta halunneet saada. Tämä ei ole missään nimessä hyvää lainsäädäntöä.

Sitten olisin halunnut kysyä vielä ministeriltä: mihin katosi tämä hallituksen lakiluonnoksessa ollut etämyynnin kieltävä pykälä? On verraten epäselvä tällä hetkellä tämä koko

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

lakiluonnos, ja sekä perustuslakivaliokunta että lakivaliokunta ovat lausunnoissaan kiinnittäneet tähän huomiota ja pyytäneet pykälien selkeyttämistä. Nyt hallitus jättää ratkaisuvallan kokonaan tuomioistuimille ja korkeimmalle oikeudelle, vaikka me olemme [Puhemies koputtaa] lainsäätäjiä tässä talossa.

21.38 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisten oikeusturvan kannalta on hyvin ongelmallista, että tämän lain perustelutexti ja pykälät ovat keskenään ristiriidassa. Ongelma koskee etämyyntiä, jota pykälissä ei kielletä, vaikka se lain perusteluissa todetaan kielletyksi. Perustelut ja laki ovat epäselvässä suhteessa keskenään, eikä tämä mitenkään mielestäni täytä hyvän lainvalmistelun kriteerejä. Perustuslakivaliokunnan kanta oli se, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan olisi pitänyt selkeyttää tämä tilanne. Tämä oli opposition kanta sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, mutta hallituspuolueiden jäsenet eivät valiokunnassa halunneet selkeyttää pykälää perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

Mietinnössä vedotaan kesken olevaan oikeustapaukseen, jonka ratkaisulla tulisi siis hallituspuolueiden näkemyksen mukaan ratkaista se, miten Suomessa alkoholia jatkossa myydään. Tämä ei ole hyvää lainsäädäntöä, sillä Suomessa lainsäätäjät päättää, mikä on rangaistavaa ja mikä ei. [Puhemies koputtaa] Oma kantani on kyllä se, että eduskunnan ei pidä jäädä odottamaan oikeuden päätöstä vaan eduskunnan tulee säätää laki, jonka pohjalta [Puhemies koputtaa] päätös oikeudessa tehdään. Tämä olisi hyvää lainsäädäntöä. [Susanna Huovinen: Kyllä!]

21.39 Veronica Rehn-Kivir (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehdotetun alkoholilain tarkoituksena on ollut vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta ja samalla ehkäistä näistä syntyviä yhteiskunnalle aiheuttamia haittoja. On myös hyvää byrokratian vähentämistä, ja turhat normit on hyvä purkaa ja kulutusta siirtää kodeista ravintoloihin ja valvottuihin ympäristöihin. Hyvät tavoitteet, mutta mitä hallitus tekee? Hallitus esittää päivittäistavaraliikkeiden alkoholimyynnin prosentin nostamista, ja samalla nämä myyntipaikat lisääntyisivät 350:sta yli 5 000:een ja kulutus lisääntyisi 6 prosenttia ja siirtyisi takaisin kotisohville. Missä on logiikka ja vastuu?

Jag är glad att social- och hälsovårdsutskottet tog sitt ansvar och bibehöll procenten vid 4,7. Jag hoppas att riksdagen är lika klok.

21.40 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lainsäätäjän tehtävä on säätää lait sillä tavoin, että ne ovat täsmällisesti muotoiltuja, eikä jättää tietoisesti jotakin kohtaa tuomioistuimen tulkittavaksi. Kun luetaan nyt tätä perustuslakivaliokunnan lausuntoa, perustuslakivaliokunta toteaa, että "jos tarkoituksena on saattaa etämyynti rangaistavaksi, tulee siitä säätää perustuslain 8 §:n laillisuusperiaatteen täyttävällä rangaistussäännöksellä". Kuitenkin näyttää siltä, että hallituksen keskinäiset suhteet ovat johtaneet siihen, että tämä etämyynnin kieltä on tarkoituksellisesti jätetty pois tästä esityksestä.

Täytyy sanoa, että tämä on kyllä todella huolestuttavaa. Tämähän hallitus jää historiaan sinä hallituksena, joka tulee tuhoamaan Alkon monopolin Suomesta, tulee ajamaan Alkon Suomesta alas? Minun mielestä tämä on todella vastuutonta toimintaa. Minusta on hämmentävää, että saliin on tuotu tällainen esitys, jossa on näin vahva perustuslakivaliokunnan ukaasi, ja sitä ei ole haluttu pistää täytäntöön valiokunnassa eikä ole kirjattu sitä pykälää,

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

joka on ilmeisesti tipahtanut jossakin [Puhemies koputtaa] lausuntokierroksen hämäryydessä pois tästä hallituksen esityksen lakiluonnoksesta.

21.41 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Muutama viikko sitten tässä salissa keskusteltiin kyselytunnilla yli 1 000 sosiaalityöntekijän jättämästä adressista, jossa he toivat julki huolensa lastensuojelun niukoista resursseista ja kohtuuttomista asiakasmääristä. Meillä on nyt käsittelyssä lakiesitys, jonka vaikutusarvioissa todetaan, että lasten ja perheiden kokemat haitat lisääntyvät ja syvenevät ja sen myötä lastensuojelutoimien tarve ja kustannukset kasvavat. Tätäkö me todella tässä salissa haluamme alkoholiteollisuuden edun nimissä? Esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liitto toteasi omassa lausunnossaan lakiesityksen olevan vakavasti lapsen edun vastainen.

Arvoisa puhemies! Minulle politiikka on heikommista huolehtimista. On muistettava, että alkoholihaitat eivät osu vain alkoholinkäyttäjiin, ne osuvat mitä suuremmissa määrin myös sivullisiin, esimerkiksi perheenjäseniin ja työyhteisöihin. Siksi en kannata prosenttirajan nostoa.

21.42 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta on tehnyt perusteellista työtä ja esittää tässä aivan oikein, että prosentti säilyy ennallaan. Tälle linjallehan on olemassa vankat kansanterveydelliset ja myös kansantaloudelliset perusteet, joista asiantuntijat ovat hyvin yksimielisiä.

Hämmennystä on sen sijaan nyt herättänyt hallituspuolueiden tulipalokiire ja haluttomuus myös selventää esimerkiksi tätä etämyyntikysymystä. Tähän asiaan liittyy tämä niin sanottu kadonnut pykälä, joka hallituksen eräässä versiossa on ollut mukana ja jonka katoamisesta kukaan ei nyt tunnu täällä ottavan vastuuta. Ja tällä päätöksellä voi olla hyvin arvaamattomia ja kauaskantoisia seurauksia. Toivon todella, ettei tällaista päätöstä tehdä tässä eduskunnassa aivan vahingossa.

On syntynyt vaikutelma, että osalla hallituspuolueista näyttää olevan suurta hankaluutta päättää, onko monopoli järkevä vai ei, huolimatta siitä, että te olette itse kirjanneet pöytäkirjamerkinnän, että te kannatatte monopolin säilyttämistä. Koettakaa päättää, mitä mieltä tästä olette.

21.43 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy nyt sanoa suoraan, että tällä lakiesityksellä, joka nyt on käsittelyssä, ei murreta Alkon yksinoikeutta vahvempien alkoholijuomien myyntiin. [Susanna Huovinen: Täällä on esitetty aivan erilaiset perustelut!] Eli tämä on nyt ainakin kokoomuksen kanta tässä. Jos ette sitä muutoin usko, niin uskokaa sitten jotain muuta, mutta tämä ei ole niin kuin tarkoitus. [Välihuutoja]

Sitten toinen virheellinen tieto, jota täällä on toistettu, on se, että hallituspuolueet olisivat sopineet, että tässä äänestyskäyttäytymisessä on vapaat kädet tai omantunnon vapaus, ja tiedotusvälineissäkin on ollut tätä tietoa. Näin ei kuitenkaan ole. 20.6. tätä kuluvaan vuotta hallitusryhmien sopimuksessa, neuvottelutuloksessa, joka on silloin myös julkisuuteen tiedotusvälineille annettu, tästä kohdasta lukee, että tiedostetaan, että joillain edustajilla on ensimmäisessä käsittelyssä vaikeuksia tukea 5,5-tuotteiden tuloa vähittäiskauppaan. Tässä ei mainita mitään vapaista käsistä eikä omastatunnosta, mutta tiedostamme tämän tilanteen. [Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

21.44 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että tämä hallituksen esitys tulee heikentämään lasten asemaa niissä perheissä, joissa alkoholista kärsitään. Eniten minua huolestuttaa tämä, että me emme halua täällä keskustella niistä kärsimyksistä, mitä tulee lapsien kohdalle tässä lainsäädännössä. Sinänsä tämä promillemäärä ei ole oleellista vaan monet muut kohdat tässä lainsäädännössä.

Arvoisa puhemies! Olisin nostanut esille esimerkiksi sen yhden asian, että tässä lainsäädännössä myös alkoholin anniskeluoikeutta ehdotetaan lisättäväksi siten, että 16-vuotias voi tarjoilla alkoholia. Onko tämä hallituksen uusi tapa luoda kesätyöpaikkoja niille opiskelijoille, jotka hakevat työpaikkoja vaikkapa siellä Pohjanmaalla, mistä päin nämä ideat ovat tulleet? Minun mielestäni 16-vuotias ei ole kypsässä iässä tarjoilemaan alkoholia kello neljään asti aamuyöstä paikassa, jossa humalaiset henkilöt puhuvat sitä sun tätä. Tämöisiä heikkoja esityksiä täällä on, ja ihmettelen, miksi näitä ei otettu pois, kun te käsittelette tätä asiaa.

21.45 **Olli-Poika Parviainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt käsissämme on esitys, joka on kyllä silminnähden kompromissi, mutta siinä on myös paljon hyvää. Lupabyrokratiaa kevennetään ja käymistaparajointus poistetaan. Toisaalta esimerkiksi olutkulttuurin kannalta esitys on mielestäni varsin torso. Alkoholin vajaan 1 prosenttiyksikön korotus, debatointi siitä, voiko sellaista kannattaa — sen näemme sitten huomenna, mutta itse tulen tätä korotusta tarvittaessa kannattamaan.

Alkoholipolitiikka on haastava laji. Me joudumme tasapainottelemaan vapauksien ja toisaalta terveyden edistämisen välimaastossa, ja me tiedostamme kaikki, että alkoholista on haittoja tässä yhteiskunnassa. Toisaalta tässä tasapainoillaan myös muiden intressien kautta. Lähtisin siitä, että alkoholihaittoja kannattaa rajoittaa tehokkain mutta valikoiduin keinoin, esimerkiksi juomista ohjaavalla verotuksella, tehokkaalla ja tiukalla ikärajavallonnalla, terveydenhuollon varhaisella puuttumisella ja toivottavasti jatkossa myös yhteistyöllä naapurimaiden kanssa muun muassa verotuksessa. Silti katson, että tätä esitystä voi kannattaa.

21.47 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkoholilain tarkoitus on kansanterveyden edistäminen ja lastensuojelullinen näkökulma. Tähän velvoittaa myös meidän perustuslakimme. Kysyisinkin nyt tässä kokoomuksen edustajilta, millä ihmeen mandaatilla te toimitte kansalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, jos esimerkiksi näitä prosenttirajoja ollaan joka kioskiin nostamassa.

Toinen asia, minkä haluaisin nostaa esiin: tämän talon pitäisi olla maan korkein lakia säätävä elin, ja kuinka tästä talosta voi lähteä lakiesitystä, jonka pykälät ja perustelut ovat ristiriidassa? Meidän perustuslakivaliokunta, niin kuin myös lakivaliokunta, on antanut selkeän lausunnon, jossa on nostanut esiin tämän ristiriidan. Perustuslakivaliokunta on myös velvoittanut sen ristiriidan poistamaan, tai jos sitä ei tehdä, niin perustelemaan. Mitään näistä toimista ei ole tehty. Mitenkä te perustelette, että korkeimmasta lainsäädäntöelimestä lähtee näin epämääräistä lakiesitystä? Ei todellakaan kestä päivänvaloa.

21.48 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Usein peräänkuulutetaan sitä, että päätöksenteossa pitää kuunnella ja ottaa huomioon asiantuntijat. Nyt meillä edustajilla on todella mahdollisuus tehdä se. Asiantuntijat ovat laajasti todenneet, että päivittäistavarakaupassa myytävän alkoholin vahvuuden nostaminen on haitallista

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

kansanterveyden ja kansantalouden kannalta. Alkoholin kulutuksen ja sitä kautta alkoholihaittojen arvioidaan nousevan. Se on haitallista terveydelle ja aiheuttaa viranomaiskustannuksia. Se myös aiheuttaa sosiaalisia haittoja ja menetettyjä työtunteja. Kaupalle ja alkoholiteollisuudelle aiheutuvat positiiviset vaikutukset ovat haittoihin nähden pieniä.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat, kuunnellaan asiantuntijoita ja kuunnellaan omaa tuntoamme ja tehdään sellaiset pykälät, että Alkon monopoli ei vaarannu, sillä sen kansanterveydellinen hinta olisi erittäin kallis. Omatekoinen kiire ei ole syy epäselvälle sääntelylle.

21.49 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys sisältää minusta monia hyviä puolia ja ominaisuuksia, jotka liittyvät ravintolakäytön byrokratian purkamiseen, sillä ne ovat omiaan ohjaamaan sitä alkoholinkäyttöä tuonne ravintoloihin ja valvottuihin olosuhteisiin.

Mutta sitten tämä sisältää kyllä, voi sanoa, lain tavoitteeseenkin liittyen ristiriitaisia esityksiä, ja tietenkin se keskeinen niistä on se, että tässä esitetään, että tuota tilavuusprosenttia nostetaan 5,5:een vähittäiskaupassa. Minusta tämän osalta sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö on erinomainen. Siinä on erittäin hyvin analysoitu niitä ongelmia, mitä tämä sisältää. Itse näkisin, että olisi kyllä erittäin tärkeää, että jokainen edustaja voisi tästä päättäessään kuunnella sekä sydäntään että järkeä. Minulle sydän sanoo, että ei enää yhtään alkoholikuolemia ja -ongelmia tähän Suomeen, kotimaahan, ja järki sanoo, että ei enää yhtään alkoholista aiheutuvia lisäkustannuksia. Sen takia olen valiokunnan mietinnön kannalla.

21.50 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kannata prosenttirajan nostamista, aivan kuten valiokunta on linjannut. Tässä salissa on edistettävä väestön terveyttä, ihan niin kuin perustuslaki meiltä edellyttää. Mielestäni on järkevää kuunnella asiantuntijoita. Esimerkiksi Arja Rimpelä, joka on kansanterveystieteen professori Tampereen yliopistossa, on lausunut valiokunnalle muun muassa näin: Alkoholin saataavuuden helpottaminen lisää alkoholinkulutusta. Alaikäisten alkoholinkäyttö ja humalajuominen ovat vähentyneet Suomessa vuosituhaten alusta. Nyt väheneminen on pysähtynyt, ja lainmuutos aiheuttaisi alkoholinkäytön kääntymisen kasvuun. Rimpelä kertoo lausunnossaan myöskin sen, että hallituksen esityksen toteutuminen lisäisi koulutusryhmien välisiä terveys- ja hyvinvointieroja alkoholinkäytön [Puhemies koputtaa] ja humalajuomisen lisääntyessä. Heikommista lähtökohdista tulevien nuorten syrjäytymisriski kasvaisi.

21.51 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puhun tästä asiasta muutaman sanan lähinnä elinkeinon näkökulmasta. Talousvaliokunta minun mielestäni teki hyvää lausuntoa siinä, kun se katsoi myöskin elinkeinon näkökulmasta tätä alkoholikysymystä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan puolella oli muutamia todella hyviä uudistuksia — esimerkiksi matkailuelinkeinon puolella sellainen uudistus, ettei tarvitse aina etukäteen varmistaa, missä esimerkiksi saksalaiselle matkailijalle voi Lapin kairassa tarjota Jägermeisteria tai vastaavaa. Kuulostaa aika hassulta, jos tarkastajat ovat eri puolilla Lappia jatkuvasti katsomassa, missäs siellä nyt oikein mennään.

Mutta siellä oli myöskin mielenkiintoisia, vähän huonoja asioita. Me esimerkiksi esitimme, että käsityöläispanimolla olisi ollut useampi paikka, missä olisi voinut myydä: jos on useampia valmistuspaikkoja, niin kaikissa valmistuspaikoissa olisi voinut suoramyyntiä

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

harrastaa. Nyt se on yksi yritys. Toinen kysymys, joka on mielenkiintoinen, on elintarvikepuolen [Puhemies koputtaa] vienti. Miksi ei verkkomyyntiä sallita Suomesta ulkomaille?

21.52 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kun kuuntelee, niin tämän alkoholilain jälkeen kyllä eniten alkaa nyt hämmentää kysymys omantunnonvapaudesta, kun keskusta täällä monen edustajan suulla on sitä mieltä, että heillä on omantunnonvapaus, ja kokoomus vastaavasti on sitä mieltä, että tällaisesta ei ole sovittu. Tässä vain jää kysymään, onko niin, että tässäkin asiassa nyt kokoomus vie keskustaa kuin litran tuoppia. Siltä vähän pahasti näyttää.

Mutta nyt, kun hallitus on sitten haluumassa viedä tämän alkoholilain tällaisenaan eteenpäin ja on oletettavaa, että tästä myös monia haittoja tulee, jääme kyllä odottamaan, että sitten vastataan myös niihin resurssitarpeisiin, mitä tämä aiheuttaa niin sosiaali- ja terveydenhuollossa kuin vaikkapa poliisipuolella. Tässä ihan odotetaan, että hallitus varmaan tuo sitten seuraavassa lisätalousarvioesityksessä määrärahat 170 lisäpoliisille. Se on 10–15 miljoonaa. Olisihan nyt aika kummallista, [Puhemies koputtaa] jos hallitus toimisi oman esityksensä vastaisesti näissä asioissa.

21.53 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ne, jotka ovat propagoineet tätä alkoholin vähittäismyyntin prosenttirajan korotusta, sanovat, että 0,8 prosenttia on vähän. Oikeasti asia on aivan niin kuin edustaja Pekka Puska sanoi: se on 17 prosentin korotus nykyiseen rajaan. Se tarkoittaa sitä, että alkoholin määrän, jonka nyt saa 6 pulloa juomalla, saisi sitten tulevaisuudessa juomalla 5 samankokoista pulloa. Tämä on iso korotus, ja olen oikein iloinen siitä, että valiokunta on ottanut vastuullisen linjan ja kannattaa tämän prosenttirajan pitämistä ennallaan. Tässä on kuultu erittäin hyviä puheenvuoroja sen puolesta, esimerkiksi edustaja Puskan puheenvuoro.

Minua ihmetyttää suuresti, että kokoomus, joka hyvin paljon puhuu kestävyysvajeesta ja julkisen talouden tasapainosta, on näin railakkaasti valmis ajamaan mallia, josta kaikki asiantuntijat sanovat, että se vähentää meidän kykyämme rahoittaa hyvinvointivaltiota ja lisää [Puhemies koputtaa] sekä sosiaali- ja terveystoimen että poliisin kustannuksia.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja tähän vaiheeseen debattia myönnän vielä seuraavat puheenvuorot: edustajille Östman, Puska, Sarkomaa ja Heinäluoma. Sen jälkeen ministerin vastaus.

21.55 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkoholilain 1 §:ssä on selkeä ilmaisu: alkoholilain "tarkoituksena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla" — rajoittamalla ja valvomalla. No, minäkin iloitsen siitä, että valiokunta on pysynyt siinä, että prosenttiraja pidettäisiin nykyisellään eikä lähdettäisi korottamaan, niin kuin eräät hallituspuolueitten edustajat ovat ajaneet. Kokoomuslaiset vakuuttavat, että hallituksen tarkoitus ei ole murtaa Alkon monopolia ja että se ei tule murtumaan. Muistakaa nyt, 14. joulukuuta väitettiin näin. Se tulee murtumaan, ja tämä katastrofi tulee olemaan vähintään yhtä iso kuin sote-uudistus, ellei sote-uudistukseen saada uudistusta. Etämyyntin salliminen tarkoittaisi monopolituotteille rinnakkaista vähittäismyyntikanavaa sekä lopulta Alkon monopolin purkamista. Muistakaa tämä.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

21.56 **Pekka Puska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Etämyynnistä keskustan yksiselitteinen kanta on se, että etämyynti on kielletty, ja tämän on EU-oikeus vahvistanut.

Edustaja Kankaanniemi: On erotettava etämyynti ja etäosto. Etämyynti on sitä, että ulkomaiset kaupat myyvät vahvoja juomia Suomeen ja kuljettavat ne Suomeen, ja jos se sallittaisiin, suomalaisille kaupoillekin pitäisi sallia. Sen sijaan etäosto on sitä, että me voimme kaikki mennä ulkomaille, ostaa sieltä, kuljettaa ne tavarat tai jollain muulla tavalla järjestää asian. Tämä on se ero. Mutta myöhäisessä vaiheessa valiokunta ei halunnut ruveta sorvaamaan pykälää vaan edellytimme, että ministeriö selkiinnyttää asiaa, ja olen hyvin iloinen, että ministeri lupasi, että nopeasti ruvetaan vielä laatimaan selkiinnyttävät pykälät.

21.57 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio on täällä väittänyt, että etämyynti olisi epäselvä. Mielestäni on täysin selvää, että oppositio on siinä oikeassa... [Susanna Huovisen välihuuto] — Totesin, että oppositio on siinä täysin oikeassa, ja samaa mieltä ovat myös hallituspuolueet. — Perustuslakivaliokunta aivan oikein totesi, että etämyynnin tila on epäselvä. Tähän yhtyy myös sosiaali- ja terveysvaliokunta. Se on täysin selvää. Täysin selvää on myös se, että me linjaamme niin — kuten perustuslakivaliokunta edellytti, että tarvitaan toimia — että tätä epäselvää tila täytyy selkeyttää. Ja mielestäni ministeri täysin selvänä — korjaan: selvästi [Naurua] — totesi, että tätä selkeytetään, ja koska meillä on erittäin selväsanainen ministeri, toivon, että hän vielä kerran toteaa, että hän on luvannut, että hän viivytyksettä perustaa työryhmän ja tämä asia selkeytetään. Siitä ei ole yhtään kysymystä, mutta toivon, että ministeri [Puhemies koputtaa] tämän kerran vielä selkeyttää.

21.58 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On pakko kyllä sanoa tästä asian käsittelytavasta, että tämä on täysin poikkeuksellinen siihen nähden, miten me yleensä asioita käsittelemme. [Susanna Huovinen: Kyllä!] Valiokunnan 200-sivuinen mietintö on valmistunut tänään, ja se on saatu hetki sitten edustajille jakoon. Ja edellytetään, että ne, jotka eivät olleet valiokunnassa, pystyisivät paneutumaan tähän asiaan. Sehän on mahdotonta. Joudun ihmettelemään, mitä tässä oikein pelätään, kun tätä pitää yön pimeydessä ajaa eteenpäin tällaisella kiireellä. [Eduskunnasta: Ei kestä päivänvaloa!] Mitä tässä pelätään?

Sitten etämyynti: On tullut täysin selväksi tähän asti sanotusta, että tämä lakiehdotus ei kiellä etämyyntiä. Perustuslakivaliokunta sanoo yksiselitteisesti, että jos etämyynti halutaan kieltää, se pitää sanoa laissa. [Sari Sarkomaa: Se on selvä!] Tätä ei hoideta, arvoisa hallitus, julkilausumilla, vaan lain pykälillä. Jos niitä ei ole, sadat ja tuhannet yrittäjät eivät tiedä, mitä he voivat tehdä, eivät myöskään kuluttajat.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Saarikko, 3 minuuttia.

21.59 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko:** Arvoisa puhemies! Toivon, että antamanne aika riittää, ja rohkenen nyt jo pyytää, että saisin käydä tämän etämyyntiasian siltä osin perusteellisesti läpi, että nykytila ja hallituksen tahtotila tulisivat riittävän selviksi, koska tunnistan aiheen äärellä suuria tunteita ja paljon hämmennystä ja tosiasiallinen arvioni myös on, että huoli edustajilla on aivan oikea, mutta samalla myös totean, että

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

valmistelu pitää tehdä huolella. Haluan myös rohkaista eduskuntaa sen asian yli katsomiseen, että nyt kaikki tuntuu monimutkaiselta ja ilmeisen riittaiselta, kun keskustelua kuuntelee, sillä siitä asiasta voimme olla ylpeitä, että alkoholilain kokonaisuudistus monen vaalikauden jälkeen vihdoinkin on tässä pisteessä ja saamme muutoksen lakiin, joka on tietyiltä osin jopa perustuslain vastainen — ei siis liittyen näihin kysymyksiin, joita nyt tänään täällä on puitu, vaan laki on auttamattomasti vanhentunut.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, etämyynnistä vielä muutama huomio:

Kysymys on ensinnäkin siitä, että me olemme antaneet eduskunnassa tiettyjen alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeuden Alkolle. Ja kun suomalaiset kaupat eivät saa kilpailla Alkon kanssa — sanotaan nyt vaikka liköörin tai viskin myynnillä — on aika loogista, etteivät ulkomaalaisetkaan kaupat voi omia juomiaan Suomeen markkinoida ja myydä. Toiseksi kysymys on siitä, että tiettyjen alkoholijuomien — siis niiden, joiden prosentti on matalampi — vähittäismyyntilupa voidaan myöntää kaupoille. Loogista siis on jälleen, että ulkomaalaiset kaupat eivät saa myydä samoja alkoholijuomia Suomeen ilman mainittua lupaa.

Mutta mitä EU-oikeus tästä kaikesta sitten sanoo? Kun kysymys on ulkomaalaisten kauppojen oikeudesta, EU tulee kuvioon mukaan. Meillä on EU:n tuomioistuimen tuomio, jonka mukaan Suomi saa kieltää edellä mainitun ulkomailta tapahtuvan alkoholikaupan. Tuomio jätti omaa liikkumavaraa asiaa pyytäneelle Helsingin hovioikeudelle, eli asiaa ei aikanaan siellä päätetty suoraan. Mutta minusta silti tuomio yksiselitteisesti tarkoittaa, että olisi väärin väittää, että jokin EU:n vapaan liikkuvuuden periaate estäisi meitä päättämästä asiasta.

Ja mikä on sitten nykytila? Tässä paljon vedotaan siihen, että sitä ei voi tietää tämän lain myötä. Tämä sama epäselvä tilanne on jatkunut Suomessa vuodesta 1995, ja aiemmissa yhteyksissä ei ole kyllä noussut eduskunnassa näin suureksi huoleksi se, mitä joku yrittäjä saattaisi tehdä tässä. Tosiasia on se, että laki ei sano etämyynnistä tai alkoholijuomien verkkokaupasta mitään. Lakien soveltaminen kuuluu joka tapauksessa tuomioistuimelle, ja Helsingin hovioikeuden tuomiosta löytyy tällä hetkellä asiaan paras vastaus: alkoholilain nykyisten säännösten perusteella hovioikeus on päättänyt, että alkoholijuomien myyjä, joka myi oluitaan, viinejä ja väkeviä juomia ulkomailta suomalaisille, syyllistyi luvattomaan myyntiin ja alkoholirikokseen — ja tähdennän: siis myyjä, ei ostaja. Me puhumme etämyynnistä ja sen kieltämisestä.

Arvoisa puhemies! Mitä hallituksen esitys sitten tästä etämyynnistä sanoo? Alkoholilain kokonaisuudistuksessa otettiin huomioon juuri edellä mainitut EU:n tuomioistuimen ja Helsingin hovioikeuden tuomiot, joiden mukaan Suomi voi kieltää alkoholijuomien etämyynnin, koska se on EU-valtio. Ja myöskin sen toteamme tässä lain perusteluissa, että etämyyntiä on nykyisten säännösten pohjalta pidetty kiellettyinä. No, miksi tämä asia on sitten, arvoisat kollegat, epäselvä? Vaikka tuomioistuimet ovat voineet soveltaa nykyisiä säännöksiä, ne ovat edelleen tulkinnanvaraisia. Tähän perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta kiinnittivät huomiota, ja tästä mainitusta syystä olen sitoutunut siihen, että välittömästi alkuvuodesta asetan työryhmän, joka selkiyttää nämä pykälät, ja tästä on hallituksen yhteinen tahto, kuten myös siitä, että Suomessa säilyy Alkon monopoli, ja nämä kaksi asiaa liittyvät kiinteästi toisiinsa. Miksi asia ei ole [Puhemies koputtaa] vielä täällä pykälässä? Siksi, että emme halunneet tuoda sitä epäselvää tilannetta kiireellä tänne, ja siksi, että hallituksella ei ollut juuri nyt [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa] riittävää poliittista yksimielisyyttä asiassa.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, aivan poikkeuksellisesti asian luonteen vuoksi annoin ministerille mahdollisuuden ylittää peräti minuutilla hänelle varatun ajan.

22.04 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Alkoholin etämyynissä myyjän tulisi maksaa verot, mutta tiedämme, että 95 prosenttia myyjistä ei maksa. Epäselvä tilanne ruokkii veronkierron mahdollisuutta, ja mikä vielä huolestuttavampaa, vaarantaa Alkon aseman ja vastuullisen alkoholipolitiikan. Nyt toivon, että te, ministeri Saarikko, vielä selkeästi sanotte sen, mikä estäisi säätämistä tässä yhteydessä pykälää, jolla etämyynti selkeästi kielletään. [Eero Heinäluoma: Poliittiset syyt!] Kun tiedämme, että tämä pykälä oli siinä luonnoksessa, joka lähetettiin lausuntokierrokselle, niin voitko kertoa, mihin se pykälä hävisi ja miksi se pykälä poistettiin? Mielestäni tämä on tärkeää, että eduskunta tietää tähän selityksen.

22.04 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ensinnäkin ministerille tuosta selvityksestä, mutta minun täytyy kyllä todeta se vielä tässä, että tosiasia on se, että tämä asia tuli vasta reilu viikko sitten myös valiokunnalle selkeästi tiedoksi perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen, jota selkeytettiin perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan ja valiokuntaneuvoksen ylimääräisellä kuulemisella, minkä seurauksena valiokunnan jäsenet tunnistivat tämän etämyyntiin sekä Alkon monopoliin liittyvän ongelman. Tämän jälkeen valiokunta yksimielisesti päätti kuulla vielä Alkoa, saimme kirjallisen lausunnon Alkosta, ja sen jälkeen tunnistimme sen, että tämä on todellinen ongelma. Olisimme halunneet kuulla lisää asiantuntijoita, jotta voisimme ratkaista tämän kysymyksen, mutta hallituksen jäsenet eivät sitä hyväksyneet, minkä takia kuuleminen lopetettiin.

Mutta teillä on olemassa pykälä, joka minulla on tässä nytten huomenna esittelyssä, jonka huomenna sitten esitän tänne eduskuntaan, ja se on hallituksen itse rakentama pykälä. [Puhemies koputtaa] Sen takia minun on vaikea ymmärtää, minkä takia tätä pykälää ei ole voinut hallituksen taholta esittää tänne. [Eero Heinäluoma: Poliittiset syyt!]

22.06 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harvoin jostakin lakiesityksestä on annettu niin selkeitä asiantuntijalausuntoja kuin tästä. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijat kauttaaltaan sekä turvallisuusviranomaiset ovat selkeästi esittäneet eivät vain vakavan huolensa vaan myös selkeän vastustuksensa tästä väkevämpien juomien tuomisesta ruokakauppoihin. Tämän pitäisi olla asiantuntijalausuntojen jälkeen hyvin selvää. Meillä on tapana ottaa vakavasti asiantuntijalausunnot. Asiantuntijalausunnoissa kaupan edustajat ja panimoteollisuuden edustajat ovat esittäneet kyllä eri näkemykset, mutta heidän intressinsähän on lisätä myyntiä ja kulutusta. Tämä on kansanterveyden näkökulmasta todella vakava asia. Meillä on vastuu tässä. Kyllä tämä työllistää, mutta työllistää [Puhemies koputtaa] lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisia ja turvallisuusviranomaisia.

22.07 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse näen tämän asian vähän toisin. Alkoholin kulutus laskee koko ajan, ja minun mielestäni se on sidoksissa kulttuuriin ja nimenomaan tapakulttuuriin. Sehän on selvästi nähtävissä jo eduskunnan kansanedustajien käyttäytymisessä, että alkoholinkäyttö on merkittävästi vähentynyt. Se on hieno asia. Monet nuoret tänä päivänä kavahtavat kannäämistä, ja se on hieno asia.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

[Kristiina Salonen: Meidän kulutus on erilaista!] Minä itse olen sitä mieltä, että tämä eduskunnan prosenttikikkailu ei muuta tätä tapakulttuuria eikä vallitsevaa trendiä mihinkään, koska ne on sidottu kulttuuriin ja tämä juoksuaika on vuosikymmeniä. Me elämme vielä kieltolain aikaisessa mystifioinnissa, jolloin alkoholi ikään kuin sai sen kunnia-aseman, että kun ihmiset saivat pullon käteen, he humaltuivat pelkästä pullosta. Tämä kieltolakifilosofia ohjaa vielä meidän päätöksentekoamme. Minun mielestäni meidän pitäisi ottaa rohkea askel ja mennä siihen suuntaan, että annetaan ihmisten itse päättää, mitä he tekevät. Tämä kikkailu on ihan turhaa, tämä minun mielestäni alentaa [Puhemies koputtaa] jopa eduskunnan arvovaltaa.

22.08 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri käytti puheenvuoron ja kertoi meille oman näkemyksensä tästä etämyynnistä ja sanoi, että etämyynti on myös jatkossa kielletty. Mutta näin ei ole. Kun me katsomme tätä perustuslakivaliokunnan lausuntoa, niin lausunto kyllä toteaa, että konkreettista kieltä etämyynnille ei ole. Etämyynnistä ei rangaista, ja silloin se ei myöskään voi olla kiellettyä.

Minä edelleen kysyn teiltä, ministeri, kun te ette ole vastannut siihen kysymykseen, mihin katosi se 30 § sieltä teidän lakiluonnoksestanne, jossa sanotaan, että alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti ja kyseiseen myyntiin liittyvä maahantuonti Suomeen on kielletty. Nyt täällä salissa keskustan edustajat monesta suusta toistavat sitä, että etämyynti on myös jatkossa kielletty. Miksi te ette voi tuoda tätä pykälää tänne meille eduskuntaan niin, että eduskunta ja lainsäätäjät voivat päättää tästä pykälästä niin, että meille on kaikille selvää, mikä on etämyynnin tilanne ja että Alkon monopoli myös jatkossa säilyy?

22.09 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä lakiuudistusta valmisteltaessa on arveltu, että nelosoluiden ja muiden vahvempien alkoholituotteiden kauppoihin tuominen olisi tärkeä ja tarpeellinen uudistus. Tällainen uudistus tarkoittaisi vahvempien alkoholijuomien myynnin laajentamista muutamasta sadasta Alkosta yli 5 000 myyntipisteeseen. Minä kysyn, arvoisa puhemies ja hyvät edustajakollegat, miten se edistää alkoholilain tarkoitusta vähentää alkoholin kulutusta ja alkoholista aiheutuvia haittoja. En ymmärrä. Rohkenen arvioida, että lähestulkoon jokaisen suomalaisen perheessä, lähipiirissä, naapurissa tai työyhteisössä kärsitään alkoholin haitoista. Eräs läheisensä alkoholihaitoista kärsivä äiti totesi minulle, että jos tämä lakiesitys menee läpi, on se yhdelle maanpäällinen taivas, toisille entistäkin [Puhemies koputtaa] ankarampi tragedia. Mitä te vastaatte tälle ihmiselle?

22.10 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä etämyynnissä ei tunnu olevan mikään muu selvää kuin että asia on todellakin epäselvä. Yhden hallituspuolueen edustaja sanoi etämyynnin olevan kiellettyä ja toisen hallituspuolueen edustaja sanoi sen olevan sallittua. Kolmannen puolueen edustaja haluaa puolestaan lisätä kirjauksen Alkon monopolin säilyttämisestä. Nyt lainsäädäntö etämyynnistä on epäselvä, eikä tästä esityksestä voi päätellä, mitkä sen seuraukset ovat, ja vaadin, että asia selkeytetään tältä osin.

Värderade talman! Jag frågar rent ut av samlingspartiet: Är er baktanke ändå att köra ner Alkos monopol?

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

22.11 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ehtinyt suorittaa aikoinaan julkis- ja hallinto-oikeuden peruskurssin, ja täytyy sanoa, että kun tämän perustuslakivaliokunnan lausunnon lukee, niin tämä asia käy kyllä erinomaisen selväksi. Siinä sanotaan selvästi, että ei voida määrätä rangaistusta semmoisesta asiasta, jota lailla ei ole säädetty. Tässä laissa ei kielletä alkoholin etämyyntiä. Sitä ei kielletä, ja tämän jälkeen syntyy tilanne, että tulee valtaisa joukko yrittäjiä, jotka lähtevät yrittämään tätä. En ymmärrä ollenkaan, miksi tätä asiaa ei ole kahden vuoden valmistelun aikana selvitetty vaan nyt ollaan täällä yömyöhään pienellä joukolla keskustelemassa siitä, mitä tämä tarkoittaa. Tämä on vastuutonta toimintaa. Jos joku eduskunnan arvovaltaa hiertää, niin tämä yöistunto ja näin suuret elefantit, jotka ovat ratkaisematta.

22.12 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jotta viesti eduskunnasta olisi selvä, että haluamme turvata laissa säädetyn vahvuusrajan ylittävien alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeuden Alkolla, ehdotan seuraavaa lausumaa: "Hallitus selvittää etämyyntiä koskevat säännökset ottaen huomioon unionin oikeuden vaatimukset sekä KKO:n tulevan ratkaisun Visnapuu-tapauksessa. STM:n vastuulla olevassa valmistelussa tulee EU-oikeudellisten reunaehtojen ohella ottaa huomioon erityisesti se, että etämyyntiä koskevat ratkaisut eivät saa vaarantaa laissa säädetyn vahvuusrajan ylittävien alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeuden säilyttämistä eivätkä suomalaisen elinkeinoelämän yhdenvertaisuutta ulkomaisiin kilpailijoihinsa nähden. Valmistelussa tulee ottaa huomioon myös valmisteverojen sujuvalle perinnälle asetettavat vaatimukset." Tällaisen lausuman ehdotan.

22.13 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun etämyynti ei ole kielletty, niin se on sallittu, vai onko teillä joku kolmas tie, arvoisa ministeri? [Antti Rinne: Sekä sallittu että kielletty!] Kun se on sallittu, niin on aivan selvää, että sitä aletaan harjoittaa. Mitä se merkitsee? Suomen verotulot, alkoholijuomaverot, joka tässä keltaisessa kirjassa on ensi vuodelle 1,5 miljardia euroa, on vaarassa. [Susanna Huovinen: Kohtuullinen summa!] Suuret summat, muutaman vuoden tähtäimellä sadat miljoonat, siirtyvät kansainvälisille toimijoille, pois suomalaisesta hyvinvoinnista. Tämä, että nostetaan tuota prosenttia 4,7:stä 5,5:een, merkitsee, että maan sisällä siirretään Alkolta tuloja Keskolle ja S-ryhmälle ja muille. Se jää kotimaahan, mutta etämyynnin miljardit tai sadat miljoonat menevät maan rajojen ulkopuolelle. Tämä on siis iso kysymys, ja siksi tämä on eduskunnan ratkaistava heti.

22.14 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mietimme samalla tavalla tätä etämyyntiä, kuinka paljon verotuloja tässä voidaan menettää, jos tämä etämyynti sallitaan. Sitten kun rupeaa miettimään tätä hallituksen linjaa koko aikana, kun meillä on ollut hallintarekisterilakia ja on ollut hankintalain sidosryhmäsäännöksiä, jotka on kaikki vesitetty, niitä on löysätty koko ajan, niin ihan herää itselle semmoinen kysymys, onko käynyt tässä sillä tavalla, että hallitus lähtee sille linjalle, että alkaa tällaiset mahdolliset harmaan talouden markkinat luomaan tänne Suomeen. Tästähän tässä on kysymys, verotulojen saamisesta tänne Suomeen. Nämä pitää hoitaa tänne ja pitää saada lakipykälä tähän etämyyntiin eikä mitään lausumia.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

22.15 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on isommaksi kysymykseksi kuin mikään muu noussut nyt se, säilyykö tämä Alkon yksinoikeus näihin 4,7:ää prosenttiyksikköä vahvempiin juomiin vai ei. Nyt tässä on ihan selkeästi tämän käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunnan lausuman pohjalta käynyt ilmi se, että kun lakiin ei tule kieltomääräystä tästä myynnistä ulkomailta, niin tämä johtaa käytännössä siihen tilanteeseen, että se tulee sallituksi, ja se tuottaa erittäin ison riskin, että tämä koko yksinoikeusjärjestelmä häviää täältä meiltä. Se on alkoholipolitiikan näkökulmasta erittäin tuhoisaa, se on kansantalouden näkökulmasta tuhoisaa. Se tuottaa sosiaali- ja terveyskustannuksia, se tuottaa poliisikustannuksia.

Minun on todella vaikea, arvoisa ministeri Saarikko, ymmärtää sitä, kun on olemassa valmis pykälä, tämä 30 §, miksi sitä pykälää ei voida sisällyttää tähän lakiin ja poistaa tätä ongelmaa, mikä tällä hetkellä on olemassa. Hyväksykää nyt se, että tämä on todellisuudessa vaarallinen asia, joka pitää hoitaa nyt kerralla kuntoon. Muutama viikkokin saattaa johtaa vääränlaiseen ratkaisuun.

22.16 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heikkinen teki lausumaehdotuksen, ja mikäli debatissa on mahdollista, niin kannatan tätä edustaja Heikkisen tekemää lausumaehdotusta. Mikäli ei ole mahdollista, palaan siihen sitten myöhemmin varsinaisessa puheenvuorossani. Samassa yhteydessä haluan kiittää ministeri Saarikkoa siitä, että hän on tähän etämyyntiasiaan suhtautunut ja suhtautuu vakavasti ja on luvannut selvittää sen eri näkökulmat tarkasti.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat! Ainakin minulle jäi vähän epäselväksi, lukiko edustaja Heikkinen valiokunnassa kirjatun lausuman vai teikö hän esityksen tätä keskustelua varten. Vastauspuheenvuorossa ei voi esittää lausumaa. Jos esittää, sitä ei oteta käsittelyyn. Ehkä edustaja Heikkinen selventää äskeistä puheenvuoroaan? On ehkä kaikkien kannalta eduksi, jos hän kertoo, mitä hän tarkoitti.

22.17 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vain vahvistaakseni viestiä kerroin, että aion puheenvuorossa sen esittää ja saanen siihen silloin myös kannatusta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja sen aika on toisessa käsittelyssä. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Laukkanen.

22.17 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää ministeri Saarikkoa. Hän yksin seisoo täällä esityksen takana, ja se olisi lähes aplodien arvoinen paikka. Missä ovat muut ministerit? Tästä teille tunnustus.

Tämä alkoholilaki on näköjään pieni askel kokoomukselle, mutta suuri askel kansanterveyden heikentymiselle. Täällä on sanottu, että tämä on enemmän elinkeinopolitiikkaa kuin kansanterveyspolitiikkaa. Miksi tällainen järjestys? Pohdin myös sitä, kun tämä perustuslakivaliokunnan mietintö on täällä noussut esille, onko tässä käymässä niin, että valiokunta on jättänyt huomiotta perustuslakivaliokunnan esittämän asian ja koko tätä asiaa ei olisi ehkä pitänyt tuoda saliin ollenkaan ennen kuin tämä suhde on ratkaistu. En tiedä, kysyikö valiokunta neuvoa tässä, miten puhemiesneuvosto käsitteli tätä, [Puhemies koputtaa] mutta tämä on todella merkittävä, iso asia.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

22.18 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on kyllä nyt nostanut ennemminkin lisää kysymyksiä kuin että tässä olisi saanut vastauksia tähän lakiin liittyen. Se on selvää, että lain perustelut ja hallituksen esitys ovat suuressa ristiriidassa keskenään, valiokunnan mietintö sentään hieman tätä kansanterveyspuolta enempi painottaa. Tämä hallituksen esitys lähtee oikeastaan hyvin painokkaasti vain elinkeinoelämän ehdoilla ja ennen kaikkea isojen panimoiden ja ulkomaalaisten panimoiden ehdoilla, ei edes niitten kotimaisten pienpanimoiden ehdoilla.

Mutta sitten tuntuu myös, että sen lisäksi, että perustelut ja lakipykälät ovat ristiriidassa keskenään, keskustalla ja kokoomuksella näyttäisi olevan eri esitykset, koska toiset puhuvat täällä hyvin vahvasti tämän etämyynnin ja Alkon monopolin säilymisestä ja toiset taas eivät ole halunneet siitä pykälää. Minun mielestäni olisi ollut hyvä ottaa tälle laille aikalisä, tuoda se sitten kerralla, kun tämä etämyyntiasiakin olisi saatu ratkaistua ja saatu selvät pykälät ja myös valiokunta olisi kuullut siitä kunnolla asiantuntijoita.

22.20 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itsekin ihmettelen sitä, miksi tätä etämyyntiasiaa ei ole selvitetty etukäteen. Miksi eduskunnalle näin pikkutunneilla, illalla, alkuyöstä tuodaan asia raakana ja etämyyntiasia lantrinkina sitten koska lie? Huonoa hallintoa. Sanoisin jopa, kun tässä on hallituksen esityksiä saanut seurata parin vuoden ajan, että kyllä Sipilän hallitus on jäämässä historiaan lehmänkauppojen hallituksena. Tässä kaksi päähallituspuoluetta tuo saliin hyvin ristiriitaista viestiä, ja nostan kyllä tässä yhteydessä ministerille hattua siitä rohkeudesta, että te yksin olette puolustamassa tällaista sirkusta.

Tässä edustaja Joona Räsänen kysyi poliisien resursseista. Nyt laitetaan 170 poliisia juoppokuskeiksi ja poliisien jo ennalta niukkaa määrää vähennetään entisestään. Aiotteko te tuoda 10—15 miljoonan euron lisäysesityksen, [Puhemies koputtaa] jolla poliisien määrää korvataan niihin tehtäviin, joissa sisäisen turvallisuuden asiantuntijoita tarvitaan?

22.21 **Markku Pakkanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä salissa kukaan ei kiistä sitä, etteikö alkoholilla olisi terveyshaittoja, mutta se logiikka, mitä täällä on esitetty, että nyt kun 4,7:sta mennään 5,5:een, niin kaikki 4,7:n juojat siirtyvät 5,5:n juojiksi, tähän ei pidä paikkaansa, vaan niin kuin edustaja Eestilä sanoi, meillä on sellainen kulttuuri... Ainakin itse voin antaa omakohtaisen kokemuksen. Itse ainakin pitäydyn totta kai siinä keskioluen juonnissa, koska siinä on maku se, mikä minua miellyttää. Se on se, mikä motivoi juomaan ja ostamaan sen, ei se alkoholiprosentti vaan se maku — jos alkoholiprosentti olisi ratkaiseva, niin meidän juotaisiin kossua koko porukka täällä ja oltaisiin sitten siinä — ja tämä on se asia, mikä on tärkeä tässä nyt huomioida.

Toinen asia on sitten etämyyntikeskustelu, mutta missä ovat pimeän myynnin arvostelijat? Kuka teistä on kiinnostunut siitä, että tuolla kadulla myydään? Minusta tämä keskustelu olisi paljon tärkeämpää kuin pohtia etämyyntiä. Se on kuitenkin jollain lailla [Puhemies koputtaa] laillista, mutta pimeä kauppa ei.

22.22 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En tiedä, ketä edustaja Eestilä yritti aiemmin vakuuttaa siitä, ettei alkoholi ole ongelma, kun se ei ole itsestäänselvyys edes eduskunnassa. Edullinen alkoholi, saati ilmainen, on enemmän tai myöhemmin ongelma, me tiedämme sen, ainakin ne tietävät, jotka ovat eläneet lasisen lapsuuden.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Arvoisa puhemies! Huomasin sen tätä mietintöä lukiessani, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on vastuullisia päättäjiä, kuten myös täällä salissa tänään, sillä kuusi valiokunnan jäsentä oli tehnyt tänne anniskeluhenkilökunta-asiaan tämän 16 ikävuoden kohdalle lisäyksen, jossa tulee tällainen lause, että 16 vuotta täyttäneen tulee olla "henkilö, joka on suorittanut majoitus- ja ravitsemusalaan liittyvän ammatillisen koulutuksen tai hän opiskelee mainitussa koulutuksessa". Nyt voin jäädä henkilönä sanoa, että tämä on erittäin hyvä lisäys, ja toivon, hallituksen jäsenet, kun itse en ole ollut mukana tätä valmistelemaan, että tämä voitaisiin hyväksyä huomenna. Jos ei tätä hyväksytä, niin laittakaa edes kellonaika, mihin asti ne lapset saavat olla siellä, [Puhemies koputtaa] etteivät ne ole neljään asti aamuyöstä, että ne saataisiin kotiin. Kuka haluaa tyttären myyvän alkoholia 16-vuotiaana kello neljä?

22.23 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Samalla tavalla annan tunnustusta arvoisalle ministerille, että hän yksistään täällä on puolustamassa ja antamassa teille, arvoisa oppositio, hyvän kertomuksen siitä, että tämä etämyynti selvittää pikavauhtia, minkälaiset tulokset siinä on. Voisimmeko me siirtyä jo välillä vähän muihin asioihin? Tämä on tullut aika selkeäksi tällä hetkellä. [Välihuutoja vasemmalta]

Sitten toinen kysymys tästä kulttuurista, tästä kulttuurikysymyksestä, minkä ihmien takia ravintoloissa on sitä kolmos- ja nelosolutta: Ainoastaan 13 prosenttia ottaa sitä nelosolutta. Siellähän on nyt molemmat vaihtoehdot. Te kuvittelette, että sen jälkeen kun tulee vähän vahvempia oluita, niin kaikki ottavat sen sitten kaupassa. Kulttuuri on mennyt hienompaan suuntaan, mutta tässä keskustelussa ei todellakaan tunnu näkyvän se kulttuuri. Voisimme jopa puhua vaikka etämyynnistä ja vaikka matkustajatuonnista. Voisimmeko muuttaa keskustelua siihen, mitä mieltä te olette matkustajatuonnista ja siihen liittyvistä haasteista, kysymyksestä? Pitäisikö meillä olla sellainen aito keskustelukulttuuri täällä myöskin alkoholipolitiikasta, joka vähentäisi matkustajatuontia?

22.24 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä täällä on esitetty ihan aiheellisia kysymyksiä opposition suunnalta. Ei ole kuitenkaan saatu vastauksia esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin: Miksei valiokunta saanut toivomaansa lisäaikaa näiden täällä esiin tulleiden epäselvyyksien selvittämiseksi? Ei ole tullut vastausta siihen, miksi tämän asian, tämän etämyyntikysymyksen, ratkaisua pitää lykätä jonnekin, kun meillä on laki täällä auki, meillä on pykälämuotoilu, jolla me voimme tämän asian hoitaa. Ei ole tullut vastausta siihen, mihin katosi jo valmiina ollut etämyynnin kieltävä pykälä hallituksen omista papereista, eikä ole tullut vastausta kyllä siihenkään, miksi iso joukko hallituspuolueiden kansanedustajia on valmis ottamaan valtaisan riskin siitä, että tämä etämyynti jätetään kuitenkin hoitamatta perustuslakivaliokunnan [Puhemies koputtaa] edellyttämällä tavalla.

22.26 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä laista erillään me olemme tuolla verojaostossa valtiovarainvaliokunnassa käsitelleet alkoholiverolain muutosta. Sehän merkitsee 100 miljoonaa euroa työn verotuksen keventämiseen. Se merkitsee myöskin sitä, että alkoholinkulutusta sitä kautta hillitään Suomessa.

Me olemme Suomessa purkaneet mittavasti isoja byrokratia-asioita, kuten esimerkiksi liikeaikalakia, monia, monia suuria uudistuksia. Minä ihmettelen, miksi me emme pysty vuosikymmeniin uudistamaan alkoholilainsäädäntöä, vaikka se on osittain perustuslain

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

vastainen. Kyllä tosiaan kulttuuri Suomessa on muuttunut merkittävästi. Me olemme menneet kohti eurooppalaista kulttuuria. Meidän pitää palata tähän aikaan. Siksi minä tuen tätä hallituksen esitystä. Se on tärkeä viedä eteenpäin. — Totta kai tämä etämyynti pitää selvittää. On hyvä, että se valmistellaan kunnolla ja tuodaan tänne eduskuntaan sitten aikanaan. [Puhemies koputtaa] Me olemme pystyneet uudistamaan myöskin lainsäädäntöä Suomessa. Miksi alkoholilainsäädäntö [Puhemies koputtaa] on sellainen, mihin ei saa ollenkaan koskea?

22.27 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ala-Nissilä, mehän olemme juuri nyt uudistamassa tätä lakia. Isosta osasta sen sisältöä on yksimielisyys. Mutta sitten on tällaisia mielestäni ei hevosen kokoisia vaan elefantin kokoisia kysymyksiä, joissa eduskunnan enemmistö uhkaa toimia perustuslakivaliokunnan kannan vastaisesti ja jättää auki kysymyksen etämyynnin sallittavuudesta, onko se sallittua vai ei. Tätä ei voi hoitaa julkilausumilla. Ei auta käyttää täällä pontevia puheita, että tämä on kiellettyä ja monopoli säilytetään ja niin edelleen, kun perustuslakivaliokunta sanoo, että jos se on kiellettyä ja rangaistavaa, niin pitää olla lakipykälä. Lakipykälää tässä nyt, edustaja Ala-Nissilä, haetaan, [Puhemies koputtaa] jos te olette sananne mittainen.

22.27 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan kanta tosiaan oli, että jos etämyynti halutaan kriminalisoida, kuten perusteluosa antaa ymmärtää, tulisi lakiin ottaa rangaistussäännös, ja jos pykälää ei muuteta, se pitää perustella.

No, nyt valiokunnan mietinnössä yritetään jonkinlainen perustelu antaa, mutta minun nähdäkseni se ei ole riittävä, ja viittaa tässä myöskin ministeri Saarikon antamaan perusteluun. On nimittäin jossain määrin virheellistä ja itse tätä asiaa hämärtävää viitata niin sanottuun Visnapuu-tapaukseen, jossa on kyse eri asiasta kuin etämyynnistä. Tämä Visnapuu-tapaus ei ratkaise verkossa tapahtuvan etämyynnin rangaistavuutta. Siinähan oli kyse enemmänkin vähittäismyynnistä, sitä koskevasta luvasta. Sen vuoksi pidän hyvin harmillisenä sitä, että meillä on nyt käsissä tosiaan lakiesitys, josta kansalainen ei tiedä, onko hänen käyttäytymisellään rikosoikeudellisia seurauksia vai ei. Tätä ei missään tapauksessa voi pitää hyvänä lainsäädäntönä. Meillä Suomessa perustuslain [Puhemies koputtaa] mukaan valtiolta säätää lain ja sitten oikeus soveltaa sitä.

22.29 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on muutamassa hyvässä puheenvuorossa puhuttu kulttuurista ja sen muuttumisesta alkoholin osalta. Siinä suhteessa on menty parempaan suuntaan, ja toivottavasti tämä kehitys myös jatkuu.

Tähän liittyen haluan nostaa esille sellaisen ajatuksen, että kun hienoja juhlia järjestetään, niin siellä on yleensä myös juotavaa tarjolla. Vieraiden kohtelun kannalta on ja olisi tahdikasta, että vierailloilla olisi myös mahdollisuus saada korkealuokkaista alkoholitonta juotavaa, esimerkiksi viiniä tai olutta. Osa voi tulla autolla, osa ehkä esimerkiksi lääkkeitä käyttäen takia tai jonkun muun synn takia ei voi käyttää sillä hetkellä alkoholia. Tässä suhteessa toivon tapakulttuuriin parannusta. On meinaan hyvin marginalisoivaa hakea sieltä 10—15 metrin päästä sitä lämmintä Pommacia, kun muut nauttivat laadukasta viiniä.

22.30 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tekojen ja puheiden ristiriita on tässä laissa valtava. Me puhumme täällä etämyynnistä, joka on yksi asia.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Toteatte, että etämyynti on kiellettyä, mutta kuitenkin perustuslakivaliokunta vaatii sitä lakiin. Siis perusteluista ei voi määrittää sitä, mitä pykälässä ei ole. Se on selvää.

Alkoholin haitat huolestuttavat. Täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja lastensuojelun tarpeen kasvusta, terveydellisistä ongelmista, mutta samanaikaisesti tämä laki perustuu siihen, että alkoholinkulutus kasvaa. Se on siellä hallituksen esityksessä. Laki perustuu siihen, että alkoholinkulutus kasvaa, ja sitten me pidämme täällä puheita siitä, kuinka huolisamme olemme, että lastensuojeluun tarvitaan lisäresursseja ja poliisit tarvitsevat lisäresursseja. No, sitten kun me tiedämme, että poliisit tarvitsevat lisää resursseja, niin silti niitä resursseja ei ole varattu. Entä sitten se, [Puhemies koputtaa] että asiantuntijoiden tutkimustulokset ovat kiistattomia, mutta täällä me puhumme alkoholiteollisuuden mielikuvavaikeuttamisen sloganeista?

22.31 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omalta osaltani olen tätä asiaa pohtinut ja hieman ihmetellen kuunnellut tätä keskustelua. En lähde kollegoitani moittimaan enkä kehumaan, kunnioitan jokaisen teistä mielipidettä, mutta oma näkemykseni tässä asiassa on se, että mietintö on hyvä, ja olen kannattanut pitkän aikaa ja koko elämäni ajan sitä, että nykyinen, tällä hetkellä voimassa oleva alkoholilainsäädäntö on riittävä. Se, että me näitä yrittäjiin ja heidän toimintaansa liittyviä byrokratioita puramme, on äärimmäisen hyvä asia. Mutta kun Suomessa on suomalainen alkoholikulttuuri, niin en minä sitä pidä millään lailla huonona asiana. Jos otetaan maailman mittapuussa vertailukohtia, niin jos mennään vaikka islamilaisiin maihin, miten siellä toimii alkoholipolitiikka, otetaanko sieltä esimerkkiä, taikka sitten Yhdysvalloista, missä on kaikki vapaata? [Suna Kymäläinen: Me tehdään nyt kuitenkin Suomen lainsäädäntöä, eiks niin!] Elikkä kyllä meidän täytyy tämä oma kansallinen näkemyksemme säilyttää, ja minun kantani tässä asiassa on selkeä, että tämä normaali nykymeno on hyvä, että on 4,7 prosenttia, että nämä myydään kaupasta ja loput väkevämmät Alkosta, koska sehän vaikuttaa sitten myös siihen, että jos Alkosta lähtevät [Puhemies koputtaa] nämä juomat pois, niin maaseudun Alko-liikkeet rupeavat lakkaamaan, koska se myynti vähenee.

22.32 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä perustelujen alussa todetaan, että ehdotetun alkoholilain tarkoituksena on 1 §:n mukaan vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta, ja sitten kun lukee tämän valiokunnan mietinnön, niin huomaa, että käytännöllisesti katsoen jokaisessa kohdassa on niin, että valiokunta ei usko siihen, että tämä asia toteutuu, vaan siihen, että kaikki ne hankalat seuraukset, jotka aiheutuvat alkoholinkäytöstä, vain pahenevat. Jos lukee tämän mietinnön, tähän tulokseen tulee aivan objektiivisesti — entisenä journalistina sanon näin. Ja siitä ei pääse mihinkään, että tämä mietintö tuomitsee hyvin selvästi tämän.

No, sitten kun katsotaan vielä paria yksityiskohtaa, niin siellä on esimerkiksi sellainen, että aiheutuu vähintään 1 miljardin välilliset kustannukset — poliisi, sairaalat, lastenhoito, kaikki tällaiset. Eli tässä on erittäin vakavia kysymyksiä. Olen sitä mieltä, että tässä on hyviä asioita, elinkeinotoiminnan edistämistä ja niin poispäin, ne pitää tehdä. Ne ovat aivan ajanmukaisia ja tarpeen vaatimia. En mene yksityiskohtiin siitä, [Puhemies koputtaa] miksi tämä asia on minulle henkilökohtaisesti niin vaikea. En lähde sitä täällä laveasti selittelemään, mutta tämä on minulle erittäin tärkeä asia. Kysyn, ministeri Saarikko, teiltä: [Puhemies koputtaa] uskotteko te siihen, että tämä vähentää alkoholinkulutusta?

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

22.34 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä sopii hyvin edustaja Salolaisen puheenvuoron jälkeen. Nimittäin tämä illan keskustelu tarjoaa monta uutista, mutta yksi sellainen on se, että kokoomuksesta on tullut eduskunnan johtava kurinpito puolue. Minä en muista, että isossa salissa jonkun ryhmän puheenjohtaja on niin rehvakkaasti korostanut: ei vapaita käsiä, ei vapaita käsiä! Minä olen kokenut pitkäkhöön uran aikana niin, että alkoholi, joka on lähellä terveystekijästä, uskontokäsitteet ja ydinvoimakäsitteet ovat semmoisia, että edustajilla on lähtökohtaisesti vapaat kädet. Siis miksi näin kovat piippuihin, kokoomus?

Minulle tämä asia avautuu lasten ja nuorten tulevaisuuden ja hyvinvoinnin kannalta. Okei, jos tapakulttuuri on paranemassa, niin ei nyt panna sitten uutta pötköä pesään, niin että tarjotaan vahvempia alkoholituotteita 5 000 kauppaan. Eihän tässä ole mitään järkeä. [Puhemies koputtaa] Vastuullisuutta, kokoomus, nyt!

22.35 **Kalle Jokinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän hyvin ne huolet, jotka lisääntyvät siihen liittyen, että alkoholin saatavuus useammista myyntipaikoista lisääntyy, mutta täytyy myös ymmärtää se — niin kuin edustaja Eestilä täällä sanoi — miten alkoholikulttuuri muuttuu, emmekä me voi nähdä sillä Turmiolan Tommin tavalla tätä maailmaa enää. [Vasemmalta: Poliisi näkee!]

Mutta sitten haluan siihen sanoa, kun täällä on viitattu perustuslakivaliokunnan mietintöön, että mikäli perustuslakivaliokunnalle olisi ollut täysin selvää se, että etämyynti ei ole sallittua, niin olisihan siellä sitten ollut siitä ponsi, lausuma, joka olisi velvoittanut, ja varmasti sen mukaan olisi toimittu. Ja tämä problematiikka on niin monimutkainen, että sen takia kiitän siitä, että ministeri Saarikko on luvannut tämän perusteellisesti selvittää mahdollisimman pian, ja toivonkin, että siihen saadaan selvyttä. Ja edustaja Gustafssonillekaan ei liene mikään uutinen tai uusi kulttuuri se, että hallituspuolueiden edustajien on tapana kannattaa hallituksen esityksiä. [Puhemies koputtaa] Niin tekin olette tehnyt aikanaan. [Jukka Gustafsson: Ei tämäntyyppisissä asioissa!]

22.36 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä ihmeelliseksi eduskunnan keskustelun vetää ja kertoo kyllä eduskunnan arvovallasta, jos siis perustuslakivaliokuntaa, jossa on tehty hyvää työtä, mietintö siteeraa näin: "Perustuslakivaliokunta toteaa, että jos tarkoituksena on saattaa etämyynti rangaistavaksi, tulee siitä säätää perustuslain 8 §:n laillisuusperiaatteen täyttävällä rangaistussäännöksellä." Nyt me kysymme, missä on [Sari Sarkomaa: Tulossa!] se laillisuusperiaatteen täyttävä rangaistussäännös. Tässä talossa on aina kunnioitettu Suomen perustuslakia, ja sitä arvioi perustuslakivaliokunta. Nyt on ihan olennainen kysymys kysyä, kun valmistellaan uutta alkoholilainsäädäntöä: missä on tämä pykälä, jota täällä peräänkuulutetaan?

Vielä on todettava, että ei tällainen peli vetele, että samaan aikaan lehmänkauppoja on tehty myös siitä, peruuntuuko vielä alkoholiverotuksen korotus, ja me täällä henkeä pidätellen valtiovarainvaliokunnassa ihmettelemme, miten tälle asialle käy. [Puhemies koputtaa] Nyt joku roti tähän keskusteluun!

22.38 **Aila Paloniemi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilän puheenvuoron jälkeen minun on ihan pakko kysyä: onko lasten ja nuorten ja perheiden häädystä huolen kantaminen prosenttikikkailua? Minun mielestäni se on kyllä erittäin alentuvasti ja luokattomasti sanottu. Meillä on tuhansia ja taas tuhansia lapsia ja nuoria, kaltoin-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

kohdeltuja, pahoinpideltäjiä, ruoatta ja juomatta jätettyjä sen vuoksi, että joko toinen vanhemmista tai molemmat vanhemmat ovat sortuneet niin pahaan alkoholinkäyttöön, että kerta kaikkiaan minkäänlaista rotia siellä perheessä ei ole, minkäänlaisia terveitä kasvuolot ja ei voida järjestää lapsille. Tämä näkyy tilastoissa, tämä näkyy huostaanotto-tilastoissa ja monissa muissa. Joka vuosi lapsia ja myös naisia kuolee, naisia yli 20, ihan lähisuhde-, perheväkivallan uhrina. Kannattaisi varmasti keskustella vaikka sosiaalityöntekijöitten ja poliisin kanssa tästä kolikon kääntöpuolesta, mitä se liika alkoholinkäyttö tarkoittaa. Minä olen tästä asiasta erittäin huolestunut.

22.39 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En suoraan osaa sanoa, mihin edustaja Krista Kiuru viittaa tällä puheella lehmänkaupoista. Varsin selväksi on tehty julkisuudessaakin se, että jos tämä 5,5 prosentin hallituksen esitys tilavuusprosentista kaatuisi eduskunnan päätöksellä, niin veronkorotusta ei tule. Tämä on tehty hyvin selväksi. Jos sitten taas 5,5 menee läpi, niin hallitus on tietysti erittäin tyytyväinen, että eduskunta hyväksyy sen hienon esityksen, jonka hallitus on tehnyt, ja sitä kautta saadaan parannettua suomalaista elinkeinoelämää ja minun mielestäni — ja tämä on minun henkilökohtainen mielipiteeni tietysti — saadaan vietyä suomalaista alkoholikulttuuria himpun verran lähemmäksi sitä kulttuuria, mikä Keski-Euroopassa on. Ei keskitytä niinkään siihen prosenttiin enää varsinaisesti vaan siihen, miten suomalainen alkoholikulttuuri kehittyy siltä osin, että me saamme nuorista yhä useamman vähentämään alkoholin kulutusta, jopa lopettamaan kokonaan. [Hälinää] Tämä kehitys on mennyt koko ajan parempaan suuntaan, sen me kaikki voimme yhdessä myöntää, [Puhemies koputtaa] ja tätä kehitystä on jatkettava. Siihen kulttuuriin tämä prosentti ei suoranaisesti vaikuta.

22.40 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on riittävän hallituksen ristiriitainen esitys, mutta mikä vielä pahempaa, tämä on vaarallinen ja vahingollinen. Jos olisin ulkomailla toimiva alkoholikauppias tai viininviljelijä, niin sillä hetkellä, kun nuija kopahtaa tämän lain hyväksymisen merkiksi, hankkisin heti suomalaisia asiakkaita, lähettäisin monta kolia tavaraa ja tekisin suuret investoinnit. Jos Suomi yrittäisi kieltää tämän etämyyntini, niin haastaisin valtion oikeuteen, ja tiedätkö mitä, menestyisin erinomaisesti. Vetoaisin siihen, että lain säädöksessä ei erityisesti kielletä etämyyntiä, ja vetoaisin perustuslakivaliokunnan lausuntoon, joka on täällä sivulla 14. Näin, hyvät naiset ja herrat, Alkon monopoli on murrettu. [Mika Niikko: Mitä sanoo ministeri?] Siellä oikeussalissa voivat olla ministeri Saarikko ja edustaja Jokinen todistamassa, että he aikoiivat toisin, mutta jos ei heitä naureta salista ulos, niin silloin ainakin kansalainen voi hämmästyneenä kysyä, miksi tähän uhkapeliin ylipäättään lähdettiin, [Puhemies koputtaa] miksi Alkon asema asetettiin kyseenalaiseksi. Vastatkaa siihen.

22.41 Pekka Puska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa tässä salissa ja sen ulkopuolella on viitattu keskiolueen ja A-olueen. Nyt on muistettava, että uuden lain jälkeen näitä ei ole. Sanotaan, että joku valitsee keskiolutta, joku A-olutta, ja viitataan siihen, että kulttuuri muuttuu eurooppalaiseen suuntaan. Mikä on eurooppalainen kulttuuri? Tulee olemaan massatyypiolut, joka on jotakin 5,2—5,3, ja se on se tyyppiolut, ja se tulee nostamaan keskikulutusta suunnilleen sen 15 prosenttia. Se on eurooppalainen tilanne.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

22.42 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä vielä vähän väännän rautalangasta tätä etämyyntiä. Kun nyt täällä hallituspuolueen kansanedustajat sanovat, että tämä etämyynti on kielletty, koska nykytila säilyy ja nämä nykyiset pykälät ikään kuin säilyvät ja tälläkin hetkellä etämyynti on kielletty, niin se ei pidä paikkaansa, koska etämyynnistä ei ole tällä hetkellä lainsäädännössä säädetty mitään. Mutta nyt, tämän asian käsittelyn jälkeen, perustuslakivaliokunnan lausunnossa on todettu, ettei konkreettista kieltoa ole, aivan kuten edustaja Harakka täällä asian äsken hyvin esitti. Olisin oikeastaan halunnut kysyä nyt ministeriltä, jos ministeri kohta pääsee ääneen: jos nyt tämä etämyynti sallitaan tämän käsittelyn jälkeen ja ne ulkomaiset firmat alkavat tarjoamaan alkoholia täällä Suomessa meille suomalaisille ja tämä etämyynti räjähtää käsiin, niin kuinka todennäköistä on, että me voimme vielä jälkikäteen estää tämän etämyynnin ja säilyttää siten Alkon monopolin? [Susanna Huovinen: Ei siihen ole keinoja!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä debatin tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot edustaja Olli-Poika Parviainen, edustaja Tanus ja edustaja Heikkinen, ja sen jälkeen ministerillä, sanotaan nyt, 4 minuutin vastauspuheenvuoro.

22.43 **Olli-Poika Parviainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä etämyyntikeskustelu kyllä osoittaa hyvin selvästi sen, että kysymys on todella haastava. Siinä ympäristössä, jossa me toimimme — me toimimme EU-maailmassa, me toimimme digitaalisen alustatalouden maailmassa, me toimimme rajat ylittävän nettikaupan maailmassa — me joudumme tasapainoilemaan, ja minä tosiaan toivon, että tämä asia selvitetään mitä pikimmin. Optimitilanteessa olisi tietenkin jo niin, että tässä kohtaa, kun laki meidän eteemme tuodaan, tämä asia olisi selvitetty. [Sari Sarkomaa: Huolella, mutta riipeästi!] Mutta on mahdollista, toivottavasti, toimia vielä myöhemminkin. En uskoisi, että Alkon monopoli on murtumassa juuri nyt.

Palaisin vielä siihen, että lain 1 §:ssä puhutaan alkoholin kulutuksen vähentämistavoitteesta. Se kuulostaa kyllä hiukan hirtehiseltä. Minä lähtisin itse siitä, että laissa tosiasiallisesti, myönnämme sen tai emme, kysymys on kulutuksen hallinnasta ja tasapainoilusta, kuten aiemmassa puheenvuorossani totesin. Toivon, että arvioimme lakia sen käyttöön-oton jälkeen huolellisesti.

22.44 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnassa kuulumme valtavan joukon asiantuntijoita, ja myös lausuntokierrokselta tuli iso joukko lausuntoja ja näkemyksiä tämän hallituksen esityksen lakipykäliin — kaikkiin muihin paitsi niihin, joissa oli kyse etämyynnistä. Nimittäin kun esitys lähti lausuntokierrokselle, siellä oli selkeästi pykälä alkoholijuomien rajat ylittävästä etämyynnistä ja maininta, että kyseiseen myyntiin liittyvä maahantuonti Suomeen on kielletty. Näin ollen kaikki asiantuntijat, jotka antoivat lausuntokierroksella lausuntonsa, ja kaikki asiantuntijat, joita kuulumme valiokunnassa, olivat siinä käsityksessä, että siellä on selkeä pykälä, joka estää tämän etämyynnin. Ja minä kysyisin: kun on kyse etämyynnistä, asiasta, joka keskusteluttaa täällä niin paljon, niin kuinka tästä talosta lähtee lakiesitys, jonka käsittelyssä yksikään asiantuntija ei ole ottanut etämyyntiin kantaa — paitsi yksi, kirjallisesti, kun saimme luvan ja Alko antoi kirjallisen näkemyksensä tästä? [Puhemies koputtaa] Mutta kukaan, ei THL, ei Lääkäriliitto, ei verottaja ole antanut näkemystänsä tähän asiaan, koska esityksen lähtiessä lausuntokierrokselle [Puhemies koputtaa] tilanne oli toinen.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

22.45 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Matkustajatuonnin määrästä on selvästi voimakas yliarvio. Virosta tuodun oluen osuus on Suomen kokonaiskulutuksesta oluen osalta noin 6 prosenttia. Erityisesti Viron toteuttamat oluen ja muiden panimotuotteiden alkoholiveron merkittävät korotukset ovat jo kuluvan vuoden aikana vähentäneet matkustajatuontia huomattavasti. Kesällä valmisteveroa korotettiin siis 70 prosenttia, ja tätä ei olla perumassa Virossa. Esityksessä on arvioitu etenkin oluen matkustajatuonnin vähenevän todennäköisesti jo ennen tämän alkoholilain uudistuksen voimaantuloa vähintään neljänneksen nykyisestä. Viron veropäätösten todetaan merkitsevän sitä, että suunniteltu alkoholijuomien saatavuuden lisääminen ei enää juuri vähennä matkustajatuontia suhteellisesti enempää kuin Viron veronkorotukset jo tekevät. Hallituksen oman alkoholiveroesityksen yhteydessä saadun selvityksen mukaan lokakuun matkustajatuonti on laskenut 7 miljoonaan litraan, mikä on pienin määrä vuoden 2007 jälkeen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä ennen ministeriä puheenvuoron edustaja Tolppaselle.

22.46 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kyllä todella hämmästynyt siitä, mitä täällä kuulen. Tässä edustaja Puska juuri äsken sanoi, että mikäli esimerkiksi prosenttirajaa nostetaan, niin sen jälkeen Suomen kaupoissa myydään vain tätä korkeaprosenttista olutta eikä keskiolutta enää ollenkaan. Onko tämäkin siinä paperissa, mitä me emme ole nähneet, mikä tänään tuli vasta uunista ulos? — Ja meidän on päätettävä tästä asiasta.

Kyllä minä nyt ihmettelen, ministeri, että tekin sanotte, että tämä asia on monimutkainen — tässä kohdassa puhun etämyynnistä. Ei se ole monimutkainen. Se on valmistelematon. Se on täysin valmistelematon. Miten te voitte edellyttää, että eduskunta säätää lain, jota ei ole valmisteltu? Jos te itse sanotte, että tätä ei ole valmisteltu, tämä pitää valmistella sen jälkeen, kun laki on säädetty. Kyllä tässä nyt lakia tehdessä mennään ihan niin kuin pylly edellä puuhun, jos näin päin tehdään laki. Että sen jälkeen vasta selvitetään, kun laki on tehty, ja valmistellaan, kun laki on tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt, ministeri, teillä vastauspuheenvuoro.

22.47 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti edustajien esittämistä aika tiukoista ja kiivaistakin kysymyksistä, joita hallitukselle ja minulle vastuuministerinä tämän esityksen tänne tuoneena esitätte.

Haluan ensinnäkin nyt kommentoida sitä osuutta, joka liittyy koko hallituksen yhteiseen päätökseen. Olemme aivan samaa mieltä kuin eduskunnan iso enemmistö vaikuttaa olevan siitä, että tämä laki jää tämän pykälän osalta tarkentumattomaksi. Ja selvästi tässä salissa on myös havaittavissa laajapohjainen enemmistö yli hallitus- ja oppositiorajojen, että eduskunnan selvän enemmistön tahto on Alkon monopoliaseman säilyttäminen. Ja mikäli jonain päivänä joku haluaisi tästä tehdä toisenlaisen ratkaisun, niin tekee sen toivottavasti jollain muulla tavalla kuin hivuttamalla suomalaista järjestelmää toisille urille tai ulkomaalaisten verotulojen syliin.

Hallituksen kanta on yksiselitteinen. Alkon monopoliaseman säilyttäminen on tämän hallituksen yhteinen kirkas kanta. Miksi sitten haluamme vielä pidättää aikaa tämän asian

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

valmistelulle ja selkiyttämislle? Ensinnäkin siksi, että hallituksen omassa lakiluonnoksessa me tulimme siihen tulokseen ja että nyttemmin, ehkä huomenna esittelyssä olevassa opposition ehdotuksessa ei ole riittävän tarkkaa määritelmää tästä etämyynnistä. Kuten tämäkin keskustelu on osoittanut, asia on perin monimutkainen myös erityisesti siksi, että Suomen järjestelmä on hyvin ainutlaatuinen EU-kontekstissa, jonka lainsäädännön kanssa me olemme väistämättä tekemisissä tilanteessa, joka liittyy Suomen rajojen ulkopuoliseen alkoholin myyntiin.

Määritelmän, joka on riittävän selvä, tarvitsevat sekä myyjät että ostajat, ja kun määritellään, tähän keskusteluun tulevat mukaan väistämättä verolainsäädännön soveltaminen ja myös Tullin valvontamahdollisuudet niin, että realistisesti, jos vaikka kielletään, sitä kieltä voidaan aidosti valvoa. Ja nämä ovat vaativia valmisteluja. Eli toistan, että jos hovioikeus on nykyisen hallituksen esitysten pykälien perusteella, jotka ovat samat tässäkin esityksessä, yksimielisesti tuominnut etämyyjän vakavaan rikokseen syyllistyneenä, niin kyllä minusta se on aika vahva viesti siitä, että toiminta ei ole tällä hetkellä sallittua.

Täällä viitataan edustaja Harakan puheenvuorossa siihen, että jos olisitte yrittäjä, niin saman tien ryhtyisitte toimimaan. Minusta se olisi riskialtista, kun takana on juuri tuomio alla, keskeneräinen käsittely korkeimmissa oikeusasteissa ja hallituksen lupaama lakimuutos valmisteilla. Eli tilanne ei erityisen selkeästi ole osoittamassa myönteistä kantaa, niin kuin edustaja Harakka täällä toteaa.

Sitten edustaja Alanko-Kahiluodolle: Te toteatte tästä mainitsemastani keväisestä tuomioistuinpäätöksestä, että se ei suoranaisesti liity etämyyntiin. Kyllä, tuon tuomion sivuilla viitataan nimenomaan etämyyntiin tässä Visnapuu-tuomiossa, se ottaa siihen kantaa. Ja rohkenen ehkä sanoa, että oma kantani tähän asiaan lienee tullut selväksi, miten minusta tässä olisi hyvä toimia, mutta vastuullisena lainsäätäjänä haluan tehdä hyvää lainsäädäntöä, joka kestää myös EU-tarkastelun. Vaikka tämä sali ei ole tuonut asian toista puolta erityisen suuresti esiin, me tiedämme, että tämän salin ulkopuolella on myös paljon etämyynnistä ja myöskin siitä lain tulkinnasta toisin ajattelevia, ja siksi tämä on tehtävä taiten. Tästä syystä mainittujen tullin, valvonnan ja verotuksen näkökulmasta tämä työryhmä asetetaan erikseen tämän asian toteuttamiseen. Ja kun täällä on tiedusteltu, miksi hallitus ei ole tuonut sitä tähän yhteyteen, viittaa vaativaan valmisteluun ja poliittisiin erimielisyyksiin tästä asiasta.

Ja mitä tulee vielä edustaja Salolaisen kysymykseen, jonka suoraan esititte, siitä, onko tämä alkoholilaki haittoja vähentävä vai lisäävä ja kulutusta vähentävä vai lisäävä, hallituksen omissa vaikutusarvioissa tämä lakiesitys yksiselitteisesti päihdehaittojen näkökulmasta johtuen, ei normin vapauttamisesta, vaan tästä tilavuusvahvuudesta, tulee lisäämään alkoholin kulutusta ja siten lisäämään haittoja. Yhdessäkään puheenvuorossa ei hallitus enkä minä vastuuministerinä, joka tästä kokonaisuudesta vastuun kannan, ole kertaakaan väittänyt tästä faktasta mitään muuta. [Susanna Huovinen: Näin se on, ja ministeri on tässä suorasanainen!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat! Tästä on nyt käyty aika pitkä debatti, ja täällä on pitkä lista pyydettyjä puheenvuoroja, jotka lähtevät varmasti laajoista perusteluista, joita niitäkin tarvitaan tähän keskusteluun. Tästä syystä toivon, että nyt tähän kiistanalaiseen pykälään tai puuttuvaan pykälään, miten kukin sitä haluaa kutsua, liittyvät vastauspuheenvuorot olisivat ne, joita nyt pyydetäisiin, ja sen nyt ly-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

hyehkön debatin jälkeen siirryttäisiin sitten tähän puhujalistaan, jossa on monta mainiota puheenvuoroa odotettavissa.

Ja nyt myönnän vastauspuheenvuoron ensimmäisenä edustaja Harakalle, jonka nimi tässä johdannossa mainittiin.

22.53 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri tuossa sanoi, että se etämyyjäyrittäjä, joka haastaisi Suomen valtion oikeuteen, ottaisi siinä riskin. Hän ei sanonut, että tämä yrittäjä häviäisi Suomen valtiolle, kun Suomen valtiolla on selkeä lainsäädäntö siinä, että tämä toiminta on rangaistavaa. Minä yrittäjänä vetoaisin Suomen perustuslakiin ja perustuslakivaliokunnan tulkintaan, jossa ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Tämä on tämän valiokunnan mietinnön sivulla 14, tämä on siis tieteen osa tätä lainsäädäntöä. Joten nyt kun tässä on selkeästi oikeudellisesti epäselvä tilanne, joka jatkuu ja joka suorastaan houkuttelee katsomaan, että etämyynti on sallittua, koska se ei ole kiellettyä, niin yksinkertainen kysymys: kun te haluatte ottaa tämän valtavan riskin ja vaarantaa Alkon aseman, niin millä te perustelette tämän valtavan kiireen tässä asiassa?

22.54 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka kävi hyvin läpi tätä tilannetta oikeudellisesta näkökulmasta. Minä olen hoitanut satoja juttuja alioikeuksissa, hovioikeuksissa kymmeniä juttuja, joitakin juttuja korkeimmassa oikeudessa oman työurani aikana. Jos minä ajattelisin tätä tilannetta, mikä on syntynyt nyt tämän perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen nykyisessä oikeustilassa, niin se kehottaisi minua juristina asiakkaan osalta sanomaan, että nyt pitää hakea korkeimmasta oikeudesta purkoa, jos valituslupan hakemisaikaa ei ole olemassa enää. Elikkä perustuslakivaliokunnan lausunto muuttaa oleellisesti tämän olemassa olevan oikeustilan jo tällä hetkellä. Se, minkä riskin te nyt tulotte ottamaan tässä, jos annatte tämän mennä ilman tätä pykälää, on se, että etämyynti tulee leviämään sinä aikana, kun tätä selvitetään Suomessa, ja sitä minä pelkään Alkon yksinoikeuden näkökulmasta. Tämä on iso juttu, tämä on todella megaluokan juttu, elefanttimainen juttu, niin kuin edustaja Heinäluoma omassa puheenvuorossaan totesi. [Puhemies koputtaa] Nyt pitää ottaa järki käteen ja huolehtia siitä, että tämä tauti ei pääse leviämään.

22.55 Juha Rehula kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on voimassa oleva laki, joka on, niin kauan kuin me olemme olleet EU:ssa, ollut voimassa olevaa lainsäädäntöä, jonka perusteella on olemassa oikeustapaus. Ja vaikka täällä edustaja Harakka sanoi, että se ei ole samasta asiasta, niin olen lukenut ne kyseisen Visnapuu-tapauksen perustelut, ja siellä aika lailla selkeästi todetaan ihan yksinkertaisellekin ihmiselle lukien, että myös tämä etämyyntiasia on siinä asian yhteydessä käsitelty. [Timo Harakka: Se ei ole lainvoimainen!] Meillä on voimassa oleva laki, meillä on siitä tulkinta, ja sitä tilannetta ei olla muuttamassa. [Timo Harakka: Se ei ole lainvoimainen!] Me pärjäämme tällä, ja minä ainakin uskon ja luotan ministeri Saarikkoon tänäänkin käydyn keskustelun perusteella, että mikään prosessieste ei tule siihen, että tarvittavat täsmennykset saadaan tänne.

Mitä tulee kaiken kaikkiaan tähän prosessiin, niin onhan se hienoa, kun väristyksen kanssa tässä vaiheessa iltaa hyvinkin pirteillä puheenvuoroilla tätä väritetään. Tämän alko-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

holilainsäädännön ongelmista kertokoon se, [Puhemies koputtaa] että menin aikanaan työpöydän viereen, jossa oli valmis laki, jota ei koskaan tuotu eduskuntaan.

22.56 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oleellinen asia on nyt tämä muutos, tämä perustuslakivaliokunnan lausunto, jossa todetaan, että perustuslain mukaan pitää olla rangaistava teko, jotta voidaan kieltää tämä toiminta ja ottaa rangaistus siihen mukaan. Nyt se on todettu perustuslaissa, ja se vaikuttaa tähän olemassa olevaan oikeustilaan myöskin.

Niin kuin minä sanoin äsken, jos minä olisin tämän Visnapuun tai näitten riitojen osapuolten juristi, niin minä sanoisin, että nyt haetaan tuomion purkua, jos se on lainvoimainen päätös tai hovioikeuden päätös, sen takia, että perustuslakivaliokunta on tulkinnut meidän olemassa olevaa oikeustilaa. Käytännössä tämä mahdollistaa nyt sen, johtaa siihen — kun ministeri Saarikko on nyt sanonut, että nopeasti selvitetään — että sen nopean selvityksen aikana, on se sitten kuukausia tai puoli vuotta tai mitä se on se aikataulu, tämä markkina pääsee aukeamaan niille ulkomaalaisille ihan toisella tavalla. Se johtaa niihin oikeusriitoihin, saattaa johtaa merkittäviin vahingonkorvausvaatimuksiin investointien näkökulmasta.

22.57 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähintäänkin otetaan valtava riski siitä, että toteutuu tämä, mitä edustaja Rinne kuvasi, ja pidän tämän riskin realisoitumista hyvin todennäköisenä. Ja kun nyt kaikki tiedämme, että on olemassa selkeä pykälä, joka on ministeriössä valmisteltu etämyynnin kieltämisestä, niin selkein tapa eliminoida tämä riski olisi lisätä tämä valmiiksi kirjoitettu pykälä tähän lakiin täysistuntokäsittelyn yhteydessä.

Ylipäättänsä ihmettelen sitä, että kun täällä kokoomus elinkeinoelämän intressillä tätä perustelee, niin tässähän myöskin suomalaisen elinkeinoelämän kannalta otetaan valtava riski, puhumattakaan siitä, mitä alkoholin saatavuuden parantaminen ja mahdollinen prosentin nosto sitten tarkoittaa suomalaisten työkyvylle, menetetyille työpäiville, jotka kaikki ovat myös elinkeinoelämän kannalta hyvin merkittäviä, taloudellisesti merkittäviä asioita.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Tanus ja Rehn-Kivi, ja jos sitten vielä ministeri haluaa käyttää minuutin puheenvuoron, se hänelle suotaisiin. Ja sitten mieluusti siirryttäisiin puhujalistaan.

22.59 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asiantuntijat ja lausunnonantajat antoivat lausuntonsa ja näkemyksensä myös valiokunnassa olettaen, että etämyynti on selkeästi kielletty. Arvostan ministerin näkemystä ja lupausta, että hän asettaa työryhmän ja selvittää tämän heti vuoden alusta. Eikö nyt olisi sitten järkevää, että tämän lakipaketin eteenpäinvieminen siirretään kevätpuolelle, koska tällä todellakaan ei ole mitään kiire? Suomi on elänyt nykyisen alkoholilain kanssa vuosia ja vuosikymmeniä. Jotta alkuvuodesta tämä ministerin asettama työryhmä voi selkeyttää tilanteen myös hallituspuolueille, niin emmekö jatkaisi sitten tämän lakipaketin käsittelyä kevätpuolella? Tämä on minun ehdotukseni. [Vasemmalta: Hyvä ehdotus!]

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ennen kuin myönnän puheenvuoron edustaja Rehn-Kivelle, toteaisin, että kun tässä keskustelussa on tähän saakka — nyt, kun edustaja Rehn-Kivi käyttää vielä puheenvuoron — käytetty 73 vastauspuheenvuoroa edustaja Sarkomaan esittelypuheenvuoron jälkeen, niin 73 vastauspuheenvuoroa ennen ensimmäistä varsinaista puheenvuoroa saattaisi olla riittävä ja sitten mentäisiin edustaja Rehn-Kiven jälkeen puheenvuoroihin.

23.00 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Saarikkoa rehellisestä puheesta tässä asiassa. Mutta kysyn kuitenkin eduskunnalta: onko niin, että meidän pitää täällä odottaa tuomioistuinten päätöksiä, vai onko tämä se paikka, jossa meidän pitäisi säätää yksiselitteisesti tulkittavia lakeja?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministeri, 1 minuutti paikan päältä.

23.01 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä keskustelu on osoittanut hienolla tavalla sen, että Suomessa on voimakas halu ja tahto puolustaa Alkon monopolia. On nostettu ilmoille huoli siitä, onko muodostunut tämän eduskuntakäsittelyn myötä riski sen säilymisestä, ja on vastuuministerin puheenvuoro siitä, että tämä äärimmäisen monimutkainen asia, jolla on myös EU-ulottuvuus, tulee selvittää perin pohjin. Ja vähintäänkin kai rivien välistä, ellei suoraan, on käynyt ilmi, miten itse suhtaudun äärimmäisellä vakavuudella myös Alkon omistajaohjauksesta vastaavana ministerinä tuon järjestelmän säilyttämiseen, eivätkä ne pienimmät argumentit ole verotukseen tai kansanterveyteen liittyvät asiat.

Täällä on moni päätnyt puheenvuorossaan esittämään: jos olisin yrittäjä, jos olisin juristi, jos olisin tuomari. Tässä erityisen tärkeää on se, että me emme ole tuomareita vaan me olemme lainsäätäjiä. [Välihuutoja — Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jos avaamme debatin, silloin sallin puheenvuorot eri puolille tätä salia. Kun näin monet teistä sitä vaativat, avaan nyt sitten debatin.

23.02 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Saarikko, minusta on hienoa, että toteatte, että haluatte säilyttää Alkon yksinoikeuden tähän kokonaisuuteen 4,7 prosenttia vahvempien juomien osalta. Mutta ministeri Saarikko, samalla kun te tuon äskeisen puheenvuoron piditte, te tulitte todenneeksi sen, että kun tämä selvitystyö lähtee liikkeelle, niin nyt tämä eduskunnan käsittelyn aikana tapahtunut perustuslakivaliokunnan kannanmuodostus, joka liittyy selkeästi olemassa olevaan oikeustilaan, tulee johtamaan siihen, että te mahdollistatte samalla sen, että tämä koko asia leviää käsiin. Koko Alkon yksinoikeus lähtee leviämään käsiin. Ja niin kuin täällä on esimerkiksi edustaja Harakka todennut, nyt jos joku ulkomainen kuuntelee tätä keskustelua ja lopputulos on se, että tämä esitys hyväksytään ilman sitä kieltoa, niin se johtaa käytännössä siihen, että me olemme lirissä tämän kokonaisuuden kannalta. Sen takia, ministeri Saarikko, minä pyydän todellakin, että mietitte nyt tarkkaan vielä, ennen kuin tämä asian käsittely eduskunnassa päättyy, voisitteko sittenkin antaa pikkuisen lisäaikaa ja huolehtia siitä, että tämä etämyynnin kieltopykälä saadaan mukaan voimaan tähän.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

23.03 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että te, ministeri, avoimesti totesitte sen, että etämyynnin kiellon, tämän pykälän, pois jäämisen takana olivat poliittiset erimielisyydet, eikä ole vaikea arvata, mikä taho on ollut tätä jarruttamassa. Ja kun te nyt asetatte työryhmän, niin toivon todella, että ne poliittiset erimielisyydet eivät siellä ole taas nostamassa tätä näkökulmaa esiin.

Edelleen ihmettelen sitä, kun tätä alkoholilain kokonaisuudistusta on valmisteltu monta vuotta ja ministeriön pätevät virkamiehet ovat virkavastuulla tämän pykälän sinne valmistaaneet, mikä estää, että se voitaisiin tässä käsittelyssä hyväksyä.

23.04 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaan saman huolen ja harmituksen, mikä tässä koko salissa on siitä, että tilanne on epäselvä. [Krista Kiuru: Voi hyvänen aika! — Välihuutoja] Mielestäni oli erittäin hyvä, että ministeri on monta kertaa todennut, että hän ripeästi ja huolella ryhtyy tämän tilan selkeyttämään.

Täällä on useasti nostettu esille perustuslakivaliokunnan lausunto. Kävimme sen huolella läpi, huolella referoimme sen valiokunnan mietintöön ja perustelimme — niin kuin eduskunnassa pitää tehdä, kun eduskunnan perustuslakivaliokunta lausuu — miksi tämä asia on niin, että me huolella ja ripeästi ministerin ja ministeriön taholla tämän tilanteen selvitämme. Kysynkin tässä nyt ministeri Saarikolta: minkälaisessa aikataulussa luulette, että saisitte tämän asian selvitettyä? Itse toivon, että se on huolellista mutta kovin ripeää. Sanoitte juuri, että tuo työryhmä asetetaan tammikuussa. [Puhemies koputtaa] Miten ajattelette, että työ saadaan tehtyä?

23.05 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän sisältyy kaksi Alkon monopolia vaarantavaa osaa. Etämyynti on toinen niistä. Se vie Alkolta markkinoita niin paljon, että Alko lähtee liukumään alas ja joutuu vaikeuksiin, kannattamattomaksi. Toinen on se, että tätä esitystä perustellaan elinkeinopolitiikalla. 24 vuotta sitten olin ministerinä ja neuvottelin Suomen EU-jäsenyysehdot tältä osin, ja me saimme oikeuden vähittäismyymntimonopolin pitämiseen vain ja ainoastaan kansanterveysperustein. EU ei hyväksy missään tapauksessa elinkeinopoliittista monopolia, ja tämä siirtyy nyt elinkeinopoliittiseksi monopoliksi, niin kuin täällä on moni sanonut, ja se on vaarallista. Eli minä väitän, että tämän lainsäädännön myötä Alkon monopoli on viiden vuoden tähtäimellä menetetty — ja lasku on suuri.

23.06 **Sanna Marin sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin säädetään laki ja sitten aletaan selvittämään, mitä tässä oikein on tullut tehdyksi. Yhdyn siihen isoon joukkoon kansanedustajia, jotka ovat tänään ihmetelleet ensinnäkin sitä, mikä ihme kiire tässä oikein on, sitä, minkä takia tämän epäselvän tilanteen halutaan jatkuvan, ja sitä, minkä takia näitä pykäläiä ei ole kirjoitettu tai otettu tähän lopulliseen lakiin, mihin ne ovat oikein hävinneet matkan varrella. Ja todella haluaisimme saada näihin vastauksia. Ja ei voi kuin kysyä, mitä ihmettä pääministeripuolue keskusta pelkää, kun se näin suurella kiireellä näin epäselvässä tilanteessa runnoo tätä lakia läpi ja eteenpäin. Eikö nyt olisi aikalisän paikka? Tehdään nämä selvitykset kunnolla, käydään tämä perusteellisesti läpi ja sitten katsotaan, millä tavalla lakeja säädetään, jotta ei mene lapsi pesuveden mukana.

23.07 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä etämyynnistä lakivaliokunta kuuli lukuisia lainoppineita, ja joka ikinen heistä sanoi, että tämä

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

etämyyntiasia on laissa epäselvä ja että se pitää sinne selkeyttää. Heidän viestinsä oli myös se, että tästä Visnapuu-tapauksesta ei asiaa voi johtaa vaan että lainsäätäjän on tehtävä ratkaisu. Ja lakivaliokuntahan lausui tästä yksimielisesti — hallituspuolueet mukaan lukien ja valiokunnan kokoomuslainen puheenjohtaja etunenässä — siitä, että tämä etämyyntikysymys on selkeytettävä lakiin. Sillähän on iso kansantaloudellinen vaikutus sekä kansanterveydellinen vaikutus. Iso, merkittävä kysymys, ja en ymmärrä, miksi tätä asiaa kiirehditään, kun pykälätkin olisivat valmiina ja selvitysten pohjalta ne voisi sinne hyvinkin nopealla aikataululla laittaa.

23.08 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Sarkomaa: Kun hän tuossa käytti puheenvuoron ja oli pahoillaan siitä, missä tilanteessa tämän alkoholilain käsittelyn kohdalla ollaan, niin minun täytyy kyllä sanoa, että tämän valiokuntakäsittelyn yhteydessä minua hämmästyttää tämä hänen puheenvuoronsa. Meille kenellekään valiokunnan jäsenelle ei varmasti jäänyt epäselväksi, kuka tätä alkoholilain käsittelyä eduskunnassa ja valiokunnassa ohjaa, se on selkeästi kokoomus. Ja siltä osin kuin me esimerkiksi yritimme saada näihin asioihin muutoksia, kokoomus muistutti monta kertaa meitä siitä, että tämä on hallitusohjelmassa sovittu, kirjan mukaan mennään, ja mitään muutoksia ei tehdä. Elikkä sen seurauksena ei saatu aitoa koko tämän lain käsittelyä eikä myöskään tälle 32 §:lle saatu todellista asiantuntijakuulemistia aikaiseksi.

23.09 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Katson velvollisuudeksi vastata edustaja Elon väärään mielikuvaan: Edustaja Elo, tervetuloa Korsoon, Suomen Pariisiin. Siellä on toistakymmentä anniskeluravintolaa, ja siellä on harjoiteltu pitkään ja hartaasti tällaista pariisilaista juomakulttuuria, ja vielä se alkoholinkäyttö ei ole ihan sillä tasolla kuin Keski-Euroopassa on, mutta mitä luulet, kun tämä lainsäädäntö hyväksytään, niin onko se silloin sitä? [Eduskunnasta: On! — Naurua] A-, B- ja C-luvat tulevat yhdeksi luvaksi, kaikki pizzeriat saavat myydä mitä viinaa haluavat, ja 16-vuotiaat lapset, tytöt ja pojat, laitetaan töihin aamuneljään myymään alkoholia sinne. Ei, hyvänen aika, kyllä meidän täytyy vastuullisina vanhempina ja päättäjinä tehdä joku raja tähän lainsäädäntöön. Minä ymmärrän, että haetaan norminpurkua, mutta tällainen vastuuttomuus, että täällä on sitä sun tätä, kuvastaa hyvin sitä, että tätä ei ole ajatuksella ja ammattitaidolla valmisteltu. Pyytäisin teitä vähän harkitsemaan, millaisia esityksiä tuotte tänne eduskuntaan. [Antti Rinne: Hyvä, edustaja Niikko, erittäin hyvä puhe!]

23.11 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan ohjeistus sosiaali- ja terveysvaliokunnalle oli tosiaan se, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan tehtävänä, samoin kuin eduskunnan täysistunnon tehtävänä, on lainsäätäjänä eduskuntakäsittelyn aikana selventää tätä etämyyntiä koskevaa oikeustilaa. Perustuslakivaliokunnan kanta tosiaan oli se, että kun perusteluosassa se etämyynti kielletään mutta pykälä puuttuu, niin tästä voi kuka tahansa tulkita, että toisin sanoen etämyynti sallitaan. Meillä eduskunnassa se ainoa olemassa oleva tulkinta nyt on se, että etämyynti Suomessa sallitaan. Tämänkin lain käsittelyn jälkeen se on se viesti, joka eduskunnasta lähtee ulos, elikkä perustuslakivaliokunnan tekemä tulkinta ja kanta. Tästä siis seuraa se, että hallitus riskeeraa tällä lakiesityksellään tietoisesti Alkon monopolin. Kyllä ihmettelen sitä, miten vähän te arvostatte perustuslakivaliokunnan kantoja ja perustuslakivaliokunnan työtä. Sitä ihmettelen tässä kaikkein eniten.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, nyt ehdottaisin, että otettaisiin — kun kohtamiten kaikki ovat vähintään yhden kerran, jotka ovat sitä puheenvuoroa pyytäneet, sen myöskin saaneet — minulta täältä listalta vielä joko jo aikaisemmin puhuneita tai tässä haastettuja edustajia seuraavasti: edustajat Heinäluoma, Heikkinen, Vartia, Räsänen, Elo.

23.12 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on ollut kuitenkin, vaikka iltamyöhään ikävä kyllä — enkä kannata tällaista ilta-asoiden hoitoa — arvokas keskustelu, koska onhan tämä pikkuhiljaa käynyt selväksi: Kiistaton tosiasia on se, että jättämällä pykälistä pois etämyyntimääräykset syntyy tilanne, jossa etämyyntilupia ei enää tarvita. Ei muuta kuin panee kaupan päälle Suomen rajojen ulkopuolelta ja lähtee myymään tänne, niin kuin perustuslakivaliokunta sanoo.

Toinen asia, joka on tullut selväksi, on, että tahtipuikkoa täällä käyttää kokoomus. Mutta kun käyttää tahtipuikkoa, arvoisa kokoomus, niin tulee myös vastuu ja raskas vastuu. [Susanna Huovinen: Kyllä, iso vastuu tässä asiassa!] Te olette nyt viemässä eteenpäin sellaista päätöksentekoa, jonka seurauksia ei ole eduskunnalle avoimesti kerrottu. Tämän tilanteen tietävät tasan ne, jotka ovat tässä iltatunnossa jaksaneet istua. [Susanna Huovinen: Ketunhantä kainalossa! — Eduskunnasta: Kyllä!]

23.13 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä tosi moni tuntuu haikailevan keski- ja eteläeurooppalaisen juomakulttuurin perään. Mielestäni muut Pohjoismaat ovat paljon relevantimpi vertailukohta Suomelle. Ruotsissa ruokakaupoissa myytävien alkoholijuomien prosenttiraja on 3,5. Norjassa se on sama kuin meillä, 4,7 prosenttia. [Sinuhe Wallinheimo: Mites Tanska?] Islannissa kaikki yli 2,25-prosenttiset alkoholijuomat pitää ostaa paikallisesta alkosta. Tanska on Pohjoismaiden joukossa poikkeus, koska siellä ei ole alkoholimonopolia. [Sinuhe Wallinheimo: Juuri näin!] — Hei, edustaja Wallinheimo, tarkoittaako tuo teidän huutelunne, että te vastustatte Alkon monopolin suojelua? Vastatkaapa tähän tuon huutelun jälkeen. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] — Suomen alkoholipolitiikka siis kulkisi tämän uudistuksen myötä täysin eri suuntaan kuin muissa Pohjoismaissa, ja se on vastuuton suunta. — Mutta minä odotan edustaja Wallinheimoa. Mitä mieltä te olette Alkon monopolista?

23.14 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähtökohtana nimenomaan neuvotteluissa aikanaan oli se, että Alkon monopoli säilyy. [Hannakaisa Heikkinen: Onpa kiva kuulla! — Hälinää] Mutta kun annoitte esimerkkejä Pohjoismaista, niin Tanska on poikkeus ja Tanskassa on paljon korkeammat prosenttirajat. [Hannakaisa Heikkinen: Siellä ei ole monopolia! Onko niin?] — Juuri näin. Mutta siellä on myös paljon korkeammat rajat prosenteissa, eikö olekin? — Kun puhutaan siitä mahdollisesta eurooppalaisesta kulttuurista, mitä kohti meidän pitäisi tulla, mielestäni Tanska on hyvä esimerkki siitä. [Sari Essayah: No niin!] Ottakaa oppia siitä.

23.15 Antero Vartia vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tule helpottamaan tätä keskustelua yhtään nostamalla tämän asian esille. Ajatellaan asiaa kuluttajan kannalta. Etämyynti on sitä, että tilaa netistä juomia ja ulkomainen toimija toimittaa juomat kotiovelle. Etäosto on sitä, että tilaan juomia ulkomailta ja erillinen kuriiri toimittaa nämä juomat kotiovelle — kuluttajan kannalta täysin sama operaatio. Etäostossa makse-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

taan sekä valmistevero että arvonlisävero tänne lähtömaahan ja sen jälkeen vielä arvonlisävero Suomeen. Etämyynissä maksettaisiin arvonlisävero pelkästään Suomeen. Ongelma etäostossa on se, että se on EU-lakien vastainen, koska kaksinkertainen verotus on kiellettyä. Sen vuoksi EU-lakien mukaan meidän tulisi sallia etämyynti. Ymmärrän tämän problematiikan, joka tähän liittyy, mutta kuluttajan kannalta ajateltuna edelleenkin tulevaisuudessa etäosto on mahdollista: juomia voi tilata ulkomailta, kunhan ulkopuolinen kuriiri toimittaa ne ovelle. Ja tässä tapauksessa toivoisin, että mietimme myös kuluttajan asemaa.

23.16 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämän keskustelun jälkeen on tullut hyvin selväksi, että ei parane yhtään ihmetellä, minkä takia hallituksella on ollut vähän vaikeuksia muussakin lainsäädännössä kuin pelkästään tässä alkoholilainsäädännössä. [Antti Rinne: Kokoomuksella on omat tavoitteensa!] Herranjumala, ei olla edes hallituspuolueissa yhtä mieltä siitä, miten tämä asia sitten ratkaistaan. Kai täällä nyt pitäisi selvä tahto olla. Kun kuuntelin puheenvuoroja, niin sanottiin, että kaikki haluavat täällä salissa Alkon monopolin turvata ja kieltää tämän etämyynnin. [Antti Rinne: Paitsi Wallinheimo!] Sen jälkeen se on varmaan sitten turvattava, ja se onnistuu lainsäädännöllä.

Ja sitten kun täällä vedotaan tähän selvittelyyn: jos tätä kaksi vuotta on hierottu erilaisissa työryhmissä ja hallitus on sitten vääntänyt peistä tästä prosentista, niin kai siinä samalla nyt oltaisiin voitu tämä etämyyntikin ratkaista. [Antti Rinne: Sehän oli jo!] — No niin, sitten vielä muistutetaan, että ai niin, sehän oli ratkaistu. [Hannakaisa Heikkisen välihuuto] Mutta sitten se varmaan siinä vaiheessa piti keikauttaa sieltä pois, kun menttiin sopimaan joistain muista lehmänkaupoista. Kun tämä on niin sekavaa ja täällä yön pimeinä tunteina tätä käsitellään, niin ei tämä ole kyllä eduskunnalle kunniaksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Olen vielä merkinnyt puheenvuorot tähän debattiin, siis jo aikaisemmin mainitun Elon lisäksi, edustajille Filatov, Essayah ja Kymäläinen. Ja nähdäkseni jokainen, joka on pyytänyt... [Merja Mäkisalo-Ropposen välihuuto] — Ai, edustaja Mäkisalo-Ropponen ei ole saanut tässä minun aikani puheenvuoroa, myös hän saa vielä vastauspuheenvuoron. — Kaikki te muut, arvoisat edustajat, olette käyttäneet vähintään yhden vastauspuheenvuoron, useampi useamman vastauspuheenvuoron. — Ja nyt, edustaja Elo, teillä on vastauspuheenvuoro.

23.18 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Niikko, jos Vantaan Korsoa kutsutaan Suomen Pariisiksi jo nyt, hyvä. Jos sitä kutsutaan Suomen Pariisiksi tämän hallituksen hyvän esityksen jälkeen, sitä parempi. Ei minulla ole mitään sitä vastaan, että Korson kaltainen alue voisi olla Suomen Pariisi. Minusta se ei kuulosta huonolta. Minusta se kuulostaa juuri siltä keskieuropalaiselta kehitykseltä, jonka suuntaan olisi pitänyt mennä.

Mitä tulee sitten tähän mainitsemaan turvallisuuteen, sosiaalisiin kysymyksiin, niin minusta on hienoa, että valiokunta ehdottaa, että joka anniskelupaikassa tulee olla yksi järjestyksenvalvoja jokaista alkavaa sataa asiakasta kohti kello 1.30:n jälkeen. Mutta fiksua on myös se, että nämä henkilöt voivat tehdä myös muita kuin valvontaan liittyviä tehtäviä. Huomioidaan turvallisuus, huomioidaan sosiaaliset näkökohdat, mutta tällä järkevällä tavalla myös se elinkeinotoiminta.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Hieman ihmettelin edustaja Heikkisen Pohjoismaat-vertausta. Tiedän, että Tanskaan kuuluvilla Färsaarilla alkoholia voi ostaa vain paikalliselta lentokentältä. Onko tämä nyt se suunta, mihin Suomen pitäisi mennä? Ei varmasti. Kyllä me löydämme meidän oman mallimme, [Puhemies koputtaa] ja se on se malli, jota hallitus esittää.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja edustaja Filatoville tämän debatin 92. puheenvuoro.

23.19 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Puheenvuoro tässä debatissa. — Minusta näyttää siltä, kun on tätä keskustelua kuunnellut, kuunnellut aiemmin ministeri Risikkoa ja nyt ministeri Saarikkoa, että tässä on käynyt niin, että perustelut sekä laissa että tässä mietinnössä, jonka sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on tehnyt, ovat saaneet ne ihmiset, jotka ajattelevat, että alkoholipolitiikka on sosiaali- ja terveyspolitiikkaa, mutta pykälät ovat saaneet ne ihmiset, jotka ajattelevat, että alkoholipolitiikka on kauppa- ja elinkeinopolitiikkaa. Ja mitä tulee tähän etämyyntiin, niin minua suuresti hämmästyttää se, että ministeri vetoaa siihen, että meidän nykyainsäädännön puitteissa etämyynti on kielletty, mutta sen jälkeen, kun me säädämme tämän lain, meillä on laki, josta perustuslakivaliokunta on sanonut, että se ei ole kielletty, kun sitä ei ole pykälässä kielletty. Sitten te sanotte, että te pikaisesti valmistelette meille uuden lakiesityksen, jossa tämä ongelma ratkaistaan, ja kuitenkin sanotte, että tässä sitä ei voi ratkaista, koska on poliittisia erimielisyyksiä. Minun on hyvin vaikea luottaa siihen, että ne poliittiset erimielisyydet häviävät sen jälkeen, kun nuija on kopautanut [Puhemies koputtaa] ja on hyväksytty tämä laki, ikävä kyllä.

23.20 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri tosiaan sielä alkupuolella puheenvuorossaan sanoi, että ei halua kiireellä tuoda tänne sitä lakipykälää, ja sen takia vetosi siihen, että tarvitaan lisää aikaa. Mutta sitten vähän myöhemmin tuli se todellinen syy esille: hallituksella on poliittinen erimielisyys täällä. Oikeastaan tässä keskustelun loppupuolella on sitten käynyt edustaja Wallinheimon puheenvuorosta ilmi, että siellä kokoomus haikailee Tanskan mallia, jossa ei ole minkäänlaista alkoholimyyntimonopolia. Siinä mielessä tämä on ollut kyllä hyvin valaiseva keskustelu, että meille on käynyt ilmi se, että kokoomus ajaa sitä, että Alkon monopoli Suomesta kaatuu, ja sehän kaatuu, kun meillä tulee tällainen hetki, että meillä ei ole lainsäädäntöä, joka kieltää etämyynnin.

Aivan niin kuin täällä ovat kollegat sanoneet, niin varmasti sinä aikana, joulunpyhinä, kun me täällä muut olemme levossa, tulee se, joka lähtee kokeilemaan tätä asiaa, koska jos ei mitään muuta niin hyvät korvaukset hän saa tästä keisistä. Siinä mielessä tämä sali on valmis tulemaan vaikka joulunpyhinä töihin, jotta me voimme [Puhemies koputtaa] pitää Suomessa Alkon monopolin. Minä vetoan teihin, ministeri Saarikko.

23.21 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Meillä on todella reilu viikko joulun, ja elämme eduskunnassa yhtä vuoden merkittävimmistä vaiheista. Teemme muun muassa talousarvioesitystä, silti meillä on vielä valmistelussa budjettilakeja valiokunnissa, ja nyt te tuotte tällaisella hirveällä kiireellä tämän alkoholilainsäädännön. Te olette riidelleet siitä kaksi vuotta, valmistelleet sitä, ja nyt meidän muiden pitäisi tämä vuorokaudessa ratkaista. Teille ei sopinut antaa meille aikaa edes aamuun käsitellä 200-sivuista mietintöä. Ei tämä kunniaksi ole lain esittelijöille, ei hallitukselle, ei tässä salissa

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

käydylle keskustelulle eikä eritoten valiokunnissa tehtävälle työlle. Kyllä tässä lakivaliokunta, perustuslakivaliokunta sekä sosiaali- ja terveysvaliokunta tulevat pahoin tavoin yli ajetuiksi. Koska tämä ei ole budjettilaki, tätä ei olisi niin kiire tuoda tässä [Puhemies ko-puttaa] vaiheessa. Siksi kysyn, arvoisa ministeri: miksi ihmeessä tällä on nyt niin kiire, että meidän pitäisi tehdä lainsäädäntö, joka valmistellaan etämyynnin osalta vasta jälkikäteen?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja viimeinen vastauspuheenvuoro, edustaja Mäkisalo-Ropponen.

23.23 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Jaskari sanoi täällä jo pitkän aikaa sitten, että tämä keskustelu on kiusallista. Niin on, mutta minusta tämä keskustelu on lähes moraalitonta. Minusta on moraalitonta tehdä kansalaisia koskevia lakeja tällä tavalla. Tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun hallitus haluaa vaikeita asioita viedä eteenpäin mielestäni erittäin kyseenalaisella tavalla ja aikataululla ilman, että asioihin annetaan perehtyä kunnolla. Kun minä en ole ollut näissä valiokunnissa ja kun minä olen kuunnellut tätä keskustelua, niin kyllä tämä asia on täysin auki ja hirveän monet asiat aivan käsittämättömän epäselviä. Kyllä ihmettelen, miksi tätä asiaa ei voi siirtää eteenpäin. Minä en usko, että kansalaiset ovat tyytyväisiä tällaiseen toimintatapaan eduskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan, edustaja Wallinheimo.

23.24 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Kuten jo aiemmin tänään totesin, valiokunta ansaitsee kiitokset siitä, että se onnistui saamaan tämän lain vielä ennen joulua tänne ensimmäiseen käsittelyyn. [Suna Kymäläinen: Mikä valiokunta?] On myös hyvä, että valiokunta on suhtautunut mietinnössään myönteisesti valtaosaan tähän uuteen ja hyvään alkoholilakiin sisältyvistä hankkeista, joilla puretaan muun muassa ravintola-alan ylikireää säätelyä. Tämä on aidosti todella odotettu asia ravintola-alalla, ja kiitosta asiasta on tullut joka puolelta Suomen kolkista. Ravintoloiden anniskeluluvat yksinkertaistuvat ja niiden aukiolo- ja anniskeluajat vapautuvat. Tämä auttaa ravintoloita mukauttamaan toimintaansa asiakaskunnan tarpeisiin nykyistä joustavammin. Lisäksi, kuten ministeri jo aiemmin totesi, monet hyvin vanhakantaiset normit, kuten vaikkapa esimerkiksi velaksi-myyntikielto, poistuu. Kiitokset siis näistä.

Toisaalta, arvoisa puhemies, ikävä kyllä, aika monissa asioissa valiokunta on sisällyttänyt mietintöönsä hiukan erikoisia linjauksia.

Näkyvin näistä on tietysti tämä vähittäismyynnin tilavuusprosenttiasia, jossa hallituspuolueiden yhdessä sopimaa ratkaisua on muutettu. Tämä on tietenkin sangen harmillista. Siksi me nyt joudumme tästä huomenna äänestämään valiokunnan näkemyksen ja Sipilän hallituksen esityksen kantaa edustavan edustaja Sarkomaan ehdotuksen välillä.

Muita erikoisia tulkintoja, kuten jo aikaisemmin mainitsin, mietinnössä liittyy muun muassa valmistustapaneutraliteetin poistoon. Valiokunta toteaa: "Valmistustaparajoituksesta luopuminen tuo markkinoille uudentyyppisiä alkoholijuomia, joiden markkinointi tulee todennäköisesti kohdistumaan erityisesti nuoriin ja naisiin." Siis nuoriin ja naisiin. Mitä ihmettä tällä oikein tarkoitetaan? Alaikäisille kohdennettu mainonta on ja pysyy uudenkin lain aikana kiellettyä. Toiseksi, miksi juuri naiset nostetaan erityisesti esiin? Annetaanko ymmärtää, että naiset olisivat miehiä alttiimpia mainonnan vaikutuksille, [Hannakaisa

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Heikkinen: Kyllä!] vai onko tässä kuultavissa kaikuja niiltä ajoilta, jolloin naisten ei ollut sallittua käydä yksin ravintoloissa? En todella tiedä, mitä valiokunta tässä tarkoittaa, eikä selvyyttä tullut tähän debatisakaan.

Toinen erikoinen tulkinta liittyy sekin näihin valmistustapaneutraliteettia koskeviin arvioihin. Valiokunta näyttää pitävän valmistustavan vapauttamista ei niin olennaisesti haittoja lisäävänä tekijänä, jos prosenttiraja pysyy nykyisenä. Sen sijaan jos tilavuusraja nousee, naisille suunnattu markkinointi tekeekin näistä juomasekoituksista aivan toisella tavalla vaarallisia. Tätä kummallista päättelyketjua ei perustella mietinnössä mitenkään.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuudessaan uusi laki on maltillinen kokonaisuus, joka hallitusti lisää ihmisten valinnanvapautta ja elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksia samalla kuitenkin säilyttäen hyvät edellytykset hillitä alkoholista aiheutuvia haittoja. [Hannakaisa Heikkinen: Höpö höpö!] Suomi on valmis myös pieneen vähittäiskauppojen juomien vahvuuden nostamiseen edustaja Sarkomaan vastalauseen mukaisesti.

23.28 Harri Jaskari kok: Arvoisa herra puhemies! Todellakin jo pitemmän aikaa, kuten arvoisa kollega sanoi, on tuntunut aika kiusalliselta käydä keskustelua vain yhdestä tiukasta näkökulmasta, jopa yhdestä tiukasta teemasta eli etämyynnistä, kun meidän olisi pitänyt puhua paljon laajemmin tästä koko alkoholikulttuurista ja sen muutoksesta Suomessa ja siitä, millaisen kuvan me annamme siinä. Annammeko me kuvan, että me haluamme edelleenkin olla tällainen vanha valvontakomissio-Suomi sen sijaan, että me olisimme aidosti eurooppalaista alkoholipolitiikkaa tukeva Suomi, joka loppujen lopuksi tästä tabusta voisi pikkuhiljaa päästä eroon?

Mielenkiintoisia yksityiskohtia: Me taistelemme myöskin 5,5 prosentista tai 4,7 prosentista. On aika jännää, että kun mennään ravintolaan, niin me tilaamme 87-prosenttisesti sitä miedompaa, mikä liittyy ihan makutottumuksiin, ei muuhun siinä kysymyksessä. On aika kiusallista edes keskustella siitä, että jos vaan saa, niin aina vahvempaa ostetaan. [Hannakaisa Heikkinen: Näin se vaan on!] Eikö ole pikkuhiljaa Suomessakin muuttumassa tällainen näkökulma? Tilastot osoittavat jotain aivan muuta.

Sitten meillä oli keskustelussa myöskin ravintolapuolella esimerkiksi järjestyksenvalvojan osalta sellainen, että meillä pitäisi olla 300-paikkaisessa salissa neljä järjestyksenvalvojaa, vaikka siellä on 12 ihmistä. [Timo Heinonen: Kuka sellaista esittää?] — Niin, tällaisia, tämän tyylisiä näkökulmia oli siellä. — Onneksi siellä nyt on saatu muutosta, muutoksia alkuperäiseen esitykseen. Myöskin sellaisen muutoksen valiokunta teki hienosti, että tämä järjestyksenvalvoja saa tehdä jotain muutakin kuin valvoa järjestystä. [Hannakaisa Heikkinen: Kyllä!]

Mietitään, minkälaisia ihme yksityiskohtia on tehty tämän tabun muodossa, tai mietitään sitä, että tässä on keskusteltu tästä valmistustavasta, jossa on pidetty kaiken pahan alkuna ja juurena sitä, onko se tehty tislattulla tavalla vai onko se vain käymismenetelmällä. No joo, sitten vaan maataloustuottajat kyllä sanoivat, että jos olisi ollut tislattu mukana, olisi suomalaista ohrantuotantoakin tuhat hehtaaria lisää saatu aikaiseksi. Senkin näkökulman voisi ehkä kieltämättä ottaa siinä hommassa.

Ja sitten nämä pienet käsityöläispanimot. Aika mielenkiintoinen rajoite, että per käsityöpanimo voi olla yksi myyntipaikka koko yrityksellä ja sen täytyisi olla valmistuspaikan yhteydessä. Mitä jos niitä valmistuspaikkoja on kaksi? Täytyy siis valita, mihin mennään. Aika ihmeellistä politiikkaa me aidosti tehdään, se näkökulmana.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Ja sitten vielä se etämyyntikuvio. Tämä on aidosti mielenkiintoinen, ja minä arvostan sitä, että arvoisa ministeri katsoo sen läpi, miten se voidaan tehdä, mutta muutamia muitakin kommentteja etämyyntiin: Onko kenties sellainen pelko, että suomalainen vie vaikka alkoholia — ja itse asiassa alkoholi on Suomen suurin elintarvikevientiartikkeli — [Hannakaisa Heikkinen: Ei ole totta!] ja vie vaikka Ranskaan sitä kotiviiniä tai likööriä ja sitten ranskalainen tulee katsomaan, että se ei saakaan tuoda Suomeen? Voisiko tässä olla jotain ris-tiriitaa?

Ja miten ihmeessä Systembolaget Ruotsissa on pystynyt säilyttämään monopolin, vaikka siellä etämyynti on sallittu ja etämyynnin kautta prosentti menee? Miten ihmeessä ne ovat pystyneet säilyttämään monopolin, ja miten ainoastaan Suomi olisi ainut maa Euroopassa, joka etämyynnin kieltää? Ainut maa Euroopassa, joka kieltää. Ruotsissakin tämä Systembolaget toimii, ja siinä on monopoli. Olisitte kuunnelleet edustaja Vartiaa, kun hän selitti tämän etäoston ja etämyynnin eron. Etämyynnin puolella ainoastaan verot tulevat sitten Suomeen. Ja pitäisi puhua jostain muustakin, vaikka matkustajatuonnista ja tällaisista. Sitä vähätellään, ja sitten Suomen osalta laitetaan kaikki erittäin negatiivisesti.

Puhutaan alkoholikulttuurista, mutta ei, hyvät ystävät, tehdä siitä enää tabua.

23.32 Susanna Huovinen sd: Arvoisa herra puhemies! Todellakin olemme keskustelemassa lakiehdotuksesta ja mietinnöstä, jonka keskiössä pitää olla kansanterveys ja tätä kautta myös kansantalous. Me olemme tietoisia siitä, että alkoholipolitiikka on luonnollisestikin aina tasapainoilua erilaisten tavoitteiden välillä, mutta siitä huolimatta jo lain perusteluista ilmi käyvistä syistä johtuen on selvää, että ensisijainen tavoite tulee olla kansanterveyden edistäminen, varsinkin, kun tiedämme, millaisista miljardihaitoista alkoholihaittojen osalta me suomalaisessa yhteiskunnassa valitettavasti puhumme.

Puhemies! Olen hyvin iloinen siitä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on omassa mietinnössään hyvin perusteellisesti käynyt läpi nimenomaan näitä alkoholihaittoja, aivan kuten valiokunnan rooliin kuuluukin. Siellä on mainittu alkoholihaittojen yhteys kokonaiskultukseen, alkoholisairaudet, muut sairaudet, mielenterveyden ongelmat, ennenaikaiset kuolemat, itsemurhat, turvallisuushaitat, poliisin resurssit, joista tänään täällä saimme todellakin ministeri Risikon suulla kuulla, että ei ole varauduttu niihin lisäresurssitarpeisiin, kun tässä asian käsittelyn yhteydessä on eduskunnalle tuotu tietoon, minkälaisia lisäresurssitarpeita tämä edellyttää: liikenneturvallisuuden menot, sote-menot, niin suorat menot näiden sairauksien, tapaturmien, väkivallan seurauksena, kuin myös epäsuorat, perheiden pahoinvointi, lastensuojelukysymykset ja niin edelleen. Lisäksi valiokunta on nostanut hyvin esille vaikutuksia työelämään poissaolojen, sairastumisten, eläköitymisten kautta. Tämä kaikki on käsittelyssä otettava huomioon, ja kuten sanoin, lakia uudistettaessa mielestäni ainoa oikea painotus, kun puhumme näin mittavista haitoista kuin tällä hetkelläkin puhumme, tulee olla kansanterveyskysymyksissä, ja niin kuin sanoin, tätä kautta kyse on myös merkittävistä kansantalouden kysymyksistä.

Puhemies! Täällä on sivuttu myöskin prosenttirajakysymystä, ja valiokunta mielestäni aivan oikein täällä toteaa, että kun panimotuotteiden kulutus on yli puolet kaikesta Suomessa kulutetusta alkoholista, on aivan selvää, että on suuri riski, että kulutus siirtyy vahvempaan olueen ja vaikuttaa näin merkittävästi kansanterveyteen ja -talouteen. Kiinnitän huomiota myös siihen, että kun täällä sanotaan, että kyllä varmasti kolmosoluen juojat jatkossakin juovat kolmosolutta, niin voi olla, niin kuin täällä on esitetty, että sellaista olutta ei välttämättä jatkossa kaupan hyllyltä löydy. Sitä paitsi hinta ja euro on tosi kova konsultti

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

kuluttajille myös alkoholissa, ja silloin kun kauppa tekee ilman muuta nelosoluista tai näistä vahvoista oluista sisäänheittotuotteen tarjouksillaan, niin on aivan selvää, mihin suuntaan tämä kehitys tulee menemään. Tätä myöskin kaikki tutkijat ja asiantuntijat ovat omissa lausunnoissaan korostaneet.

Puhemies! Sitten vielä puutun tähän hevosen kokoiseen asiaan eli tähän etämyyntikysymykseen. Minä haluaisin vielä penätä ministeriltä vastausta siihen, onko todella niin, että hallitus ei näe tätä riskiä, joka tämäniltaisessa keskustelussa on täällä hyvin tuotu esille. Eikö nähdä tätä riskiä, joka täällä on esiin nostettu, poliittista riskiä, taloudellista riskiä, eikö näitä nähdä, eikö niitä tunnusteta? Ja kun te viittaatte täällä etämyynnin kieltävään pykälään, joka on tipahtanut jonnekin, josta kukaan ei tiedä minne ja miksi, ja viittaatte poliittisiin syihin, niin kuinka nopeasti nämä poliittiset syyt poistuvat siltä pöydältä, jolle aiotte viedä tämän etämyynnin pohdittavaksi? Miten suhtaudutte siihen, kun valiokunnan jäsenet täällä kertovat, että eduskunnassa käyneet asiantuntijat ovat antaneet omat asiantuntijalausuntonsa olettaen, että etämyynti on kielletty? Emmekö me aseta myös eduskunnassa käyneet asiantuntijat aivan kohtuuttomaan tilanteeseen, kun he eivät ole voineet ottaa tähän asiaan kantaa? Jos haluatte sitten vatkata tätä asiaa jossakin työryhmässä, niin eikö nyt kävisi niin, että laitetaan riskin minimoimiseksi tämä etämyyntikieltopykälä tässä käsittelyssä tähän lainsäädäntöön, jotta emme ota sitä riskiä, että joulunpyhien aikana monopoli menee? Eikö se ole mahdollista? Ja jatkatte tämän asian käsittelyä sitten niissä työryhmissä ja omissa komiteoissanne ja palaatte sitten uudella esityksellä, jos löytyy joku vieläkin parempi muotoilu. Mikä tässä on näin vaikeata? Kaksilla rattailla ajelua tämä on.

23.38 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kun useampi tunti on käyty nyt keskustelua ja debattiakin tästä aiheesta, niin täytyy sanoa, että välillä vähän keskustelu tahtoo puuroutua ja alkavat selvätkin asiat tuntua epäselviltä. Mutta voi sanoa, että on tässä kyllä selkeytynyt sekin, että jos tässä laissa on joitakin hyviä puolia — nimenomaan se, että pyritään ravintolatoiminnan byrokratiaa purkamaan ja sitä kautta helpottamaan sitä toimintaa ja ohjaamaan alkoholinkäyttöä sinne ravintolaan — niin vastapainoksi tässä on sitten kyllä elementtejä, jotka vievät asiaa toiseen suuntaan, ja kaikista ongelmallisintahan niistä on nimenomaan se, jota täällä nyt on puheenvuoro toisensa jälkeen kyllä toistettukin minusta aivan hyvin, jos tätä tilavuusprosenttia vähittäiskaupassa lähdetään nostamaan.

Äkikseltään kun ajattelee, niin tämän tuntuu aika pieneltä asialta, mutta asiantuntijat — niin kuin tässäkin sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä ja kun tämä hallituksen esitys oli lausuntokierroksella — lähes yksimielisesti toteavat, että jos tämä laki hyväksytään tällaisen, jos vähittäiskaupan tilavuusprosenttia nostetaan, niin haitat lisääntyvät merkittävästi, kuten täällä on erittäin ansiokkaasti sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä todettu. Täällä todetaan muun muassa poliisin hälytystehtävien lisääntymisestä, että 170 henkilötyövuotta tarvittaisiin poliiseja lisää, kustannukset 10—15 miljoonaa, tai toisella puolella puhutaan terveyshaitoista, alkoholikuolemista: 150 kuolemaa. Silloin on pakko itse miettiä, onko minulla joku vasta-argumentti, jolla minä kumoan, että eivät nämä pidäkään paikkaansa, ja joudun toteamaan, että ei minulla ole mitään vasta-argumenttia. Jos minulla olisi vasta-argumentti, jos olisi asiantuntijoita toisella puolella, jotka sanoivat, etteivät nämä pidä paikkaansa, ei tästä pienestä korotuksesta seuraa näitä, niin itsekkin voisin ajatella niin, että okei, tehdään tällainen korotus. Mutta kun erittäin yksimielisesti asiantuntijat lausuvat, että nämä ovat ne seuraamukset, ja minulta ei löydy näitä vasta-ar-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

gumentteja, niin päättäjänä olen tosiasioitten edessä ja joudun toteamaan sen, että on erittäin hankala kannattaa sellaista esitystä, joka aiheuttaa tällaisia ongelmia.

Arvoisa puhemies! Meillä on joulukuuta tulossa, ja kun miettii näitä kysymyksiä ja lukee tätä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä, jossa sanotaan, että alkoholi liittyy suureen osaan perheväkivallasta, vanhempien alkoholinkäyttö perheissä lisääntyy, se lisää samalla niin lasten kuin aikuistenkin turvattomuutta perheissä, ja mietitään tätä loma-aikaa, joka on tulossa, niin tulee väistämättä mieleen, olemmeko me edistämässä sitä lasten hyvinvointia, sitä, että jokainen lapsi voi herätä aamulla turvallisesti mielen ja voi tuntea sen, että koti on hyvä paikka asua ja elää, vai olemmeko me edistämässä nyt tällä lainsäädännöllä sitä, että [Antti Rinne: Eikö se ollutkaan hallituksen esitys?] yhä useampi lapsi joutuu kokemaan, valitettavasti, alkoholista aiheutuvia ongelmia siellä kotona. [Antti Rinne: Eikö tämä ole keskustan esitys?] Sen takia minun on erittäin helppo tukea tätä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä, jossa hyvin selkeästi otetaan kantaa siihen, että muun muassa näistä seurauksista, joita äsken tuossa kerroin, johtuen on vähittäiskaupan tilavuusprosentti pidettävä nykyisellä tasolla. [Antti Rinne: Entäs etämyynti?]

Minä näkisin niin, että tässä tilanteessa olisi kyllä suurta viisautta, että tämä eduskuntasali kokonaisuutena kantaisi vastuun tästä ja jokainen edustaja voisi kohdallaan kuunnella sekä sydäntä että järkeä. Jos minä kuuntelen sydäntä, niin se sanoo, että ei enää yhtään alkoholihaittoja lapsille eikä suomalaisille aikuisillekaan, ei Suomeen enää yhtään alkoholihaittoja enempää kuin tänä päivänä, ei enää yhtään alkoholikuolemia enemmän, ja järki sanoo, että ei enää yhtään kustannuksia yhteiskunnalle alkoholista, [Pekka Puska: Hyvä!] ja sen takia olen voimakkaasti sitä mieltä, että tehdään vastuullinen päätös, kukin äänestäköön tahollaan sen mukaan, minkä tuntee oikeaksi, ja sitten me kannamme porukalla vastuun siitä, mitä päätöksiä me teemme täällä Suomessa. Kukin kantaa sen vastuun, mutta se on se valitettava piirre, että sitä vastuuta, että niin moni lapsi ja nuori kärsii siitä, että alkoholista aiheutuu ongelmia perheissä, me emme voi poistaa millään äänestyspäätöksellä, ja sen takia pyydän, että jokainen kohdallaan harkitsee, mikä on viisasta ja mikä on suomalaiselle yhteiskunnalle hyväksi tulevaisuutta ajatellen.

23.43 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva esitys uudeksi alkoholilainaksi on pääpiirteissään hyvä ja tarpeellinen. Se jatkaa Sipilän hallituksen tärkeää tavoitetta purkaa turhaa sääntelyä ja normistoa. Suhtaudun myönteisesti moniin sen mukanaan tuomiin uudistuksiin, kuten pienten panimoiden toimintamahdollisuuksien laajentamiseen ja turhan lupabyrokratian purkamiseen.

Suomessa alkoholipolitiikkaa koordinoidaan sosiaali- ja terveysministeriöstä. Sille on vakaat perustelut. Alkoholipolitiikka on ennen kaikkea sosiaali- ja terveyspolitiikkaa, ei elinkeinopolitiikkaa. [Susanna Huovinen: Juuri näin!] Tämä on perusteltua, onhan alkoholi tällä hetkellä vakavin yksittäinen terveyden ja hyvinvoinnin uhkatekijä Suomessa.

Nyt käsittelyssä olevan lakiluonnoksen ensimmäisessä pykälässä todetaan, että lain tarkoitus on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholihaittojen ehkäisemiseksi. Alkoholin kulutuksen vähentämisen ja haittojen ehkäisyn periaate ohjaa myös omaa ajatteluani tämän lakiehdotuksen käsittelyssä. Tiedostan toki, että alkoholiin liittyy erilaisia intressejä. Alkoholilain kokonaisuudistuksen yhtenä tavoitteena on sovittaa näitä yhteen.

Minulle kynnyskysymys on kaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla myytävien tuotteiden alkoholipitoisuus. Esityksen mukaan olemme tuomassa vahvemmat alkoholit nykyi-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

sestä 350 myyntipisteestä liki 5 300 päivittäistavarakauppaan ja potentiaalisesti yli 8 000 ravintolalle helpomman saatavuuden piiriin. Monet asiantuntijat jakavat kanssani tämän huolen. Toistaiseksi saatavuuden helpottaminen on aina tarkoittanut kulutuksen kasvua, eikä mikään anna ymmärtää, että nyt olisi toisin. On muistettava, että alkoholin käytöstä aiheutuvat haitat eivät koske vain pientä ongelmakäyttäjien ryhmää. Riskikäyttäjiä on Suomessa noin puoli miljoonaa. Heillä sairauksien, tapaturmien ja sosiaalisten haittojen riski on olennaisesti kasvanut. Kokonaiskulutukseen vaikuttavat toimet ovat siksi tehokkain tapa vähentää riskikäyttöä ja alkoholihaittoja, kuten työpoissaoloja, maksasairauksia sekä humalajuomiseen liittyviä tapaturmia sekä väkivaltaa.

Arvoisa puhemies! Väljemmällä alkoholin saatavuudella ja kokonaiskulutuksen nousulla on väistämättömiä työelämävaikutuksia, ja niistä on uskallettava puhua. Me kansanedustajat tässä salissa olemme ymmärtääkseni melko yksituumaisia siitä, että suomalaisen työn tuottavuutta pitää nostaa. Silti meistä monet haluavat vahvemmat oluet helpomman saatavuuden piiriin. Tässä on suuri ristiriita. Kestävyyssvajeen kuromiseen suomalaisten työuria pidentämällä vaikuttaa olennaisella tavalla se, millaiset ovat työikäisten suomalaisten alkoholin riski- ja suurkäyttäjien kulutustottumukset. Alkoholinkäyttö heijastuu työn tekemiseen. Se näkyy tehottomuutena, työtehtävien laiminlyönteinä ja poissaoloina. On muistettava, että merkittävä osa riskikäyttäjistä on työelämässä, ei veneitten alla.

Viime viikolla julkaistun tutkimuksen mukaan yritysjohtajat pitävät alkoholihaittojen vähentämistä huomattavasti tärkeämpänä tavoitteena kuin saatavuuden vapauttamista. Yritysjohtajat tietävät kyllä, miltä näyttää alkoholinkäytön todellisuus suomalaisilla työpaikoilla. Alkoholin takia arvioidaan Suomessa menetettävän vuosittain noin 2 miljoonaa työpäivää, mikä vastaa noin 10 000:ta henkilötyövuotta. OECD:n arvioiden mukaan alkoholi aiheuttaa Suomessa vuosittain noin 2 miljardin euron tuotannonmenetykset. Tämä näkyy myös mainitsemani kyselyn yritysjohtajien vastauksissa, joiden mukaan yli kolmasosalla työpaikoista on päihteiden käyttöön liittyviä sairauspoissaoloja tai selkeitä päihdeongelmia. Päihteiden aiheuttamaa työkyvyttömyyttä on esiintynyt yli neljäsosassa vastaajien työpaikoista. Nämä ovat valtavan suuria lukuja, ja niitä ei vahvemman oluen helpomalla saatavuudella pienennetä.

Arvoisa puhemies! Tällä alkoholilailalla on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Lakiesityksen taloudelliset vaikutukset ovat kaksiosaiset. On toki selvää, että kulutuksen väkevyityminen ja myynnin lisäys kasvattaisivat verotuloja, mutta samanaikaisesti haittakustannukset valtiolle, kunnille ja tulevaisuudessa maakunnille kasvaisivat. Vastuullisina päättäjinä emme voi ummistaa silmiämme kasvavilta kustannuksilta. Kestävyyssvajetta ei taklata alkoholihaittoja lisäämällä.

Kansanterveydelle uuden alkoholilain vaikutukset ovat yksinomaan kielteiset. Jos hyväksymme esitetyn kaupoissa myytävän alkoholituotteiden prosenttirajan noston, teemme elinkeinopolitiikkaa ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden kustannuksella. Se olisi vaarallinen ja edesvastuuton tie.

Alkoholinkäytöstä yhteiskunnalle aiheutuvat kustannukset ovat meille eräänlainen sokea piste. Olen huomannut, ettei monikaan haluaisi alkoholihaittojen hintalappua huomata tai tunnustaa. Alkoholi työllistää joka päivä poliiseja, sairaanhoitajia, palomiehiä, sosiaaliohjaajia, vartijoita ja monia muita ammattiryhmiä. Esimerkiksi sisäministeriön poliisiosasto toteaa lausunnossaan, että poliisi ei selviydy uuden alkoholilain vuoksi lisääntyvistä tehtävistä. Kasvava kulutus lisää poliisin työmäärää ja tarkoittaa arviolta 10–15 miljoonan euron lisäresursointia. Vastuullisina päättäjinä kuuntelemme myös näitä asian-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

tuntija-arvioita. Siksi olisin toivonutkin, että myös sisäministeri olisi ollut tuolla ministeriainiossa vastaamassa näihin huoliin.

On lisäksi todella kurjaa, että asioita perustellaan epätosilla tiedoilla, kuten äsken edustaja Jaskari. Alkoholit tuotteet eivät todella ole esimerkiksi suurin vientiartikkeli. Maitotuotteiden yhteenlaskettu vienti on 346,5 miljoonaa euroa, kun alkoholituotteitten vienti on vain 151 miljoonaa euroa. Jokainen voi tarkistaa nämä Tullin tilastoista.

Myöskään edustaja Wallinheimon ivallisesta sävystä limuviinoista ja niitten mainonnasta naisiin ja lapsiin kohdistuvasta haitasta en todella pitänyt. Ei sosiaali- ja terveysvaliokunta tällaisia turhaan kirjaa, eikä kirjaa yhtään mitään, niin kuin ei muukaan valiokunta, jos näistä asioista ei asiantuntijoita olla kuunneltu. Tämä on valiokunnan jäsenten häpäisemistä.

Minulle on jäänyt erityisen hyvin mieleen aikaisemmasta keskustelusta se, kun kansanedustajakollega Aino-Kaisa Pekonen totesi alkoholilain lähetekeskustelussa, että vahvempi kestä sen, mitä heikompi vaatii. Minulle politiikka on nimenomaan heikommista huolehtimista, ja tässä yhteydessä heikompia ovat ne lapset, perheet, puoliset, naapurit, ne, joita kiusaa päihdeongelma ja riippuvuus, niidenkin, jotka eivät vielä ymmärrä olevansa riippuvaisia. Lain vaikutusarvioissa todetaan suorasanaisesti, että alkoholin saatavuuden lisääminen ei edistä lasten ja nuorten suojeluun tähtäävien lakien tarkoituksen toteuttamista. Ei edistä. Lasten ja nuorten kannalta suurin uhka on vanhempien hallitsemattoman alkoholin käytön lisääntyminen. Vain vähän aikaa sitten yli 1 000 lastensuojelun sosiaalityöntekijää toi julki huolensa lastensuojelun sosiaalityön niukoista resursseista. Tämä puhutti myös tässä salissa kyselytunnilla. Samanaikaisesti meillä on nyt käsittelyssä lakiesitys, jonka vaikutusarviossa todetaan, että lasten ja perheiden kokemat haitat lisääntyvät ja syvenevät ja sen myötä lastensuojelutoimien tarve ja kustannukset kasvavat.

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmaan on kirjattu 10 vuoden tavoitteeksi hyvinvoinnin ja terveyden osalta, että suomalaiset voisivat paremmin ja kokisivat pärjäävänsä erilaisissa elämäntilanteissa. Lain vaikutusarvioissa todetaan hyvin yksiselitteisesti: "Koska alkoholijuomien kokonaiskulutus lisääntyisi, empiirisen ja teoreettisen tiedon perusteella on varmaa, että muutos vaikuttaisi negatiivisesti väestön sosiaaliseen hyvinvointiin ja terveyteen." On siis varmaa, että hyvinvoinnin ja terveyden kannalta muutos on negatiivinen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Asiantuntijoiden kritiikki alkoholituotteiden prosenttiosuuden nostamisesta on ollut yksimielistä ja murskaavaa. Tuota kritiikkiä on syytä kuunnella. Olemme vaarallisella tiellä, mikäli lähdemme ikään kuin kokeilemaan, mitä vahvempien alkoholituotteiden helpompi saatavuus yhteiskunnassamme aiheuttaa. Voisiko tuo vapauttaminen yhtäkkiä tehdä suomalaisesta kansasta keskieurooppalaisia alkoholin käyttäjiä? Aika riskialtis kokeilu. Senkin vuoksi, että syntyneitä haittoja ei enää myöhemmin pystytäkään perumaan, toivon jokaisen edustajan vakaavasti vielä harkitsevan omaa kantansa.

Arvoisa puhemies! Olen todella iloinen siitä päätöksestä, minkä kesällä hallituspuoleittain ryhmärit tekivät, että tässä asiassa annetaan kansanedustajille vapaat kädet. Arvoisa puhemies, tuo tarkoittaa sitä, että jokainen edustaja täällä salissa, niin hallituksessa kuin oppositiossa, omin kasvoin ja omalla sormen painalluksellaan ottaa kantaa siihen, mitä mieltä hän on tulevasta alkoholipolitiikasta. Nämä nimet onneksi jäävät muistiin, koska me olemme aivan vakuuttuneita, että me tulemme näkemään ne haitat, jos prosenttiosuus nou-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

see 4,7:stä 5,5:een. [Puhemies koputtaa] Me tulemme näkemään ne jo aivan lähitulevaisuudessa, ja silloin kysytään, mitä kukin teki.

23.54 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tässä valiokunnan mietinnön mukaisessa lakiesityksessä on paljon hyviä ja kannatettavia elementtejä, tosin tällä aikataululla ei ollut riittävää mahdollisuutta paneutua tähän mietintöön kunnolla. Nostan puheenvuorossani esille pari asiaa, joita minun on erityisen vaikea hyväksyä. Tarkastelen asiaa terveydenhuollon ammattilaisena ja vastuullisena nuorista välittävänä aikuisena sekä 14 lapsen mummina.

Hallituksen alkoholiesityksen tarkoitus on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjille, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi. Perustuslain mukaan julkisen vallan on edistettävä väestön terveyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Sillä on velvollisuus tukea perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Käsittelyssä olevan lakiesityksen säännökset ovat ristiriidassa lain tarkoituksen ja perustuslain vaatimusten kanssa. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä on erittäin hyvin kuvattu lukuisten sosiaali- ja terveyspolitiikan asiantuntijoiden esittämä kritiikki, jonka mukaan esitetty alkoholilaki tulee lisäämään alkoholinkulutusta ja alkoholinkäytön inhimillisiä ja taloudellisia haittoja sekä lisäämään terveyshaittoja ja heikentämään talouden kestävyysvajetta.

Olen keskustellut tästä lakiesityksestä muun muassa poliisien sekä ensiavussa ja päivystyksessä työskentelevien hoitotyöntekijöiden kanssa. Erään sairaanhoitajan kommentti jäi minulle erityisesti mieleen. Hän sanoi: "Jo nyt suuri osa päivystyksessä ja ensiavussa käyvistä potilaista on päihteiden vaikutuksen alaisia. Tietyt tahot sanovat, että lakiuudistus tuo lisää työtä Suomeen. Olen sitä mieltä, että meillä ensiavussa ja päivystyksessä on jo nyt niin paljon työtä, ettemme halua enää tämän lakimuutoksen tuomaa lisätyötä itsellemme, sillä tuskin uusia resursseja tulemme saamaan." Olisinkin halunnut kysyä ministeri Saarikolta: tuleeko niitä lisäresursseja? Poliisi, jonka kanssa keskustelin, enteili viikonlopun hälytystehtävien ja kiinniotettujen kuljetuskustannusten lisääntymistä sekä kiinniotettujen vartiointitarpeen lisääntymistä — siis heillekin lisää työtä ilman lisäresursseja.

Alkoholinkulutuksen kasvu lisää haittoja myös käyttäjien läheisille ja perheenjäsenille. Erityisesti alkoholin haitat näkyvät suoraan ja välillisesti lasten hyvinvoinnissa. Myös ikääntyvien ihmisten alkoholin lisääntyvä kulutus on huolestuttava ja viime vuosina merkittävästi voimistunut trendi.

OECD-raportin mukaan alkoholin vaikutus työpaikoilla tuotannon menetyksenä on arviolta 1 prosentti bruttokansantuotteesta, mikä Suomeen sovellettuna tarkoittaa noin 2 miljardin euron vuosittaista tuotannonmenetystä. Hallituksen esityksen mukaan alkoholin aiheuttamat välilliset kustannukset olisivat vähintään noin miljardi euroa vuodessa. Muutaman prosentin lisäys nykyisiin alkoholin aiheuttamiin tuotannonmenetyksiin merkitsisi useiden kymmenien miljoonien eurojen uusia tuotannon menetyksiä. Eivätkö hallituksen tavoitteet ole juuri päinvastaiset? Missä on politiikkajohdonmukaisuus?

Arvoisa puhemies! Minusta on hyvin vaikea ymmärtää, miksi teemme lainsäädäntöä, jonka seurauksena yhteiskunnan menot ja turvallisuuteen liittyvät riskit kasvavat. Jos hyväksymme tämän lain, silloin minusta olisi tärkeää varmistaa resurssien riittävyys sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Aiemmin tä-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

nään ministeri Risikko sanoi täällä, että sisäministeriössä ei ole valmistauduttu lisäresursseihin.

Toinen asia, jota minun on hyvin vaikea tässä lakiesityksessä hyväksyä, on valmistustapa-rajotteesta luopuminen, ja tähän tarkoittaa niin sanottujen limuviinon myynnin sallimista päivittäistavaramyynnissä. Limuviinon vähittäismyynnin sallimiseen päivittäistavarakaupoissa liittyy selkeä riski siitä, että kyseiset juomat olisivat entistä helpommin lasten ja nuorten saatavilla. Esimerkiksi Sosiaali ja terveys ry:n mukaan on käsittämätöntä, että limsalta maistuvien alkoholituotteiden saatavuutta halutaan kaupoissa lisätä. Juuri ne ovat nuorten suosiossa. [Timo Heinonen: Niitähän on jo kaupoissa!] — Lisätä. — On hyvin todennäköistä, että näiden kulutus lisääntyy saatavuuden lisääntyessä. YK:n lapsen oikeuksien komitea on suositellut, että Suomi tehostaisi toimiaan nuorten alkoholinkäytön vähentämiseksi, mutta annettu esitys toimisi toteutuessaan käytännössä vastoin tätä suositusta.

Ja ihan lopuksi pari sanaa mainonnasta. Viimeksi vuonna 2013 sosiaali- ja terveysvaliokunta käsittelee alkoholimainontaa. Tuolloin valiokunta piti välttämättömänä, että alkoholilain kokonaisuudistuksessa etsitään uusia tehokkaita ja selkeitä keinoja lapset ja nuoret tavoittavan alkoholimainonnan rajoittamiseksi ja alkoholimainontasäännösten valvonnan tehostamiseksi. Valiokunta piti erityisesti lasten ja nuorten kannalta haitallisimpana alkoholin mielikuvamainontaa, jossa käytetään itse tuotteeseen liittymättömiä kertomuksia, hahmoja, musiikkia ja muita elementtejä ja jossa hyödynnetään ikäkaudelle ominaisia kiinnostuksen kohteita. Silloin myös sivistysvaliokunta piti lausunnossaan nuorten terveyden kannalta alkoholilain kokonaisuudistuksen eräänä tärkeänä tavoitteena nimenomaan alkoholin mielikuvamainonnan täyskieltoa. Nyt käsiteltävänä olevassa kokonaisuudistuksessa mainontaa ei kuitenkaan ole rajoitettu, eli asia on unohtunut nyt täysin. Tähän olisi kuitenkin mielestäni syytä puuttua, koska mainonnan tarkoitus on aina vaikuttaa. Nuoriin kohdistuva mielikuvamainonta tulisi sen takia kokonaan kieltää. — Kiitos.

0.00 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies! Ehdotetun alkoholilain tarkoituksena on ollut vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta ja ehkäistä alkoholin yhteiskunnalle aiheuttamia haittoja. On myös hyvä, että sääntelytaakkaa on haluttu vähentää. Byrokratian vähentäminen ja turhat normit on hyvä purkaa ja kulutusta siirtää kodeista ravintoloihin ja valvottuihin ympäristöihin. Hallituksen esitys ei kuitenkaan toteuta näitä tavoitteita. Alkoholin kulutuksen määrään vaikuttavat keskeisimmin hinta ja saatavuus. Hallitus esittää, että alkoholijuomien vähittäismyyntilupaa koskeva enimmäistilavuusprosentti nostettaisiin 4,7 tilavuusprosentista 5,5 tilavuusprosenttiin. Selvitysten mukaan kyseinen muutos vaikuttaa merkittävästi alkoholin saatavuuteen ja kulutuksen kasvuun. Koska suomalaiset juovat kaikesta nauttimastaan alkoholista yli puolet panimotuotteina, vaikuttaa niiden vahvuus ratkaisevasti haittojen määrään.

Kulutuksen siirtyminen vahvempaan olueen vaikuttaisi merkittävästi kansanterveyteen ja -talouteen. Muutos laajentaisi esityksen mukaiset vahvemmat alkoholijuomat nykyisestä noin 350 myymälästä yli 5 000 vähittäistavarakauppaan ja yli 8 000 potentiaaliselle aniskeluluvan haltijalle. Tämä lisäisi olennaisesti suomalaisten alkoholin kulutusta ja siitä johtuvia edellä todettuja kansanterveyteen ja -talouteen sekä turvallisuuteen liittyviä haittoja sekä sosiaalisia ongelmia. Samalla kulutus siirtyisi takaisin kotiseinien sisälle kaikkiin siihen liittyvine ongelmineen ja haittoineen myös läheisille ja lapsille.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Värderade talman! Jag står starkt bakom social- och hälsovårdsutskottets betänkande som bibehåller volymprocenten vid 4,7 procent. Och jag kan inte heller förstå logiken och det oansvariga i den paragraf som tillåter 16-åringar att sälja och servera alkohol. Det här står i helt tydlig konflikt med det att lagen förbjuder under 18-åringar att inneha alkoholdrycker.

Arvoisa puhemies! Suurin hämmennykseni liittyy kuitenkin tähän kirjoitukseen etämyynnistä, joka osoittaa erittäin huonoa lainvalmistelua. Rajat ylittävän etämyynnin kiello ei selkeästi ilmene ehdotetuista säännöksistä samalla tavoin kuin se on esitetty lain perusteissa. Pykälää etämyynnistä tulee näin ollen täsmentää, ja kiellon tai sallimisen, jos näin halutaan, tulee ilmetä yksiselitteisesti lakiehdotuksessa.

Olen allekirjoittanut vastalauseen, jossa on myös viisi lausumaehdotusta. Lausumaehdotuksessa 4 lukee: "Eduskunta edellyttää, että hallitus etsii uusia tehokkaita ja selkeitä keinoja lapset ja nuoret tavoittavan alkoholimainonnan rajoittamiseksi ja alkoholimainontasäännösten valvonnan tehostamiseksi." Tämä on oikein hyvä. Mutta sitten tämä kohta jatkaa näin: "Tavoitteena tulee olla alkoholimainonnan uudistus siten, että lähtökohtana on kaikkien alkoholijuomien mainonnan rajoittaminen vain tuotetietojen antamiseen." Tätä en voi allekirjoittaa.

Mutta lopuksi toivon, että eduskunta tekee viisaan päätöksen eikä nosta tilavuusprosenttia 4,7:stä. — Kiitos.

0.05 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Alkoholipolitiikan vaikutuksista on Suomessa pitkäaikaista ja hyvin tarkkaa tutkimusta. Historian perusteella voidaan yksiselitteisesti todeta, että alkoholin saatavuutta lisäävät lainsäädäntömuutokset ovat poikkeuksetta lisänneet alkoholin kokonaiskulutusta ja sen myötä myös haitallisia vaikutuksia ja kustannuksia.

Hallituksen esityksessä alkoholilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ei ole annettu saatavilla oleville tutkimustiedoille ja asiantuntijakuulemisille riittävää painoarvoa. Esityksestä itsestään seuraavien monien negatiivisten vaikutusten lisäksi esitetyillä muutoksilla heikennetään niiden toimenpiteiden aikaansaannoksia, joita viimeisten kymmenen vuoden aikana on tehty alkoholihaittojen vähentämiseksi. Vastaavasti monilla muilla toimenpiteillä tehty säästötoimenpiteet menettäisivät esitettyjen muutosten myötä huomattavasti merkitystään.

Pidän positiivisena asiana sitä, että valiokunta ehdottaa mietinnössään, että vähittäismyynnissä olevien alkoholituotteiden maksimitilavuusprosentti säilytetään nykyisen tasoisena eli 4,7 prosentissa eikä valiokunta esitä hallituksen esityksen mukaisesti tilavuusprosentin korottamista 5,5 prosenttiin. Todella toivon, että ainakaan tätä prosenttiosuutta ei nosteta. Kuitenkin, mikäli alkoholin negatiivisiin vaikutuksiin halutaan alkoholilainsäädännöllä tehokkaasti puuttua, siihen on käytettävissä tehokkaampia keinoja. Tämä todetaan hallituksen esityksessäkin. Tehokkaaksi keinoksi on todettu luvanvaraisessa vähittäismyynnissä myytävien alkoholijuomien alkoholipitoisuuden alentaminen, kuten esimerkiksi Ruotsissa, jossa raja on 3,5 tilavuusprosenttia. Ehdotankin, niin kuin jo aiemmin edustaja Räsänen, että eduskunta hyväksyy uudeksi tilavuusprosentiksi Ruotsin mallin mukaisesti 3,5 prosenttia. Suomessa ei ole ongelmaa saada vahvempia alkoholijuomia, jos joku niin haluaa. Alkossa on oikein hyvä palvelu, ja sieltä löytyy vahvempia juomia niitä tarvitseville.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Tällä hetkellä voimassa olevan alkoholilain 4 luvun 25 §:ssä säädetään vähimmäisjuomavalikoimasta. Sen mukaan anniskelupaikassa tulee olla saatavana riittävä valikoima mietoja alkoholijuomia sekä kohtuuhintaisia alkoholittomia juomia. Voimassa olevassa laissa ei ole tarkemmin määritelty, minkälaisia alkoholittomia juomia tulee olla saatavilla, mistä johtuen tarjonta rajoittuu vielä liian usein virvoitusjuomiin, veteen ja kahviin. Edellä mainittua säännöstä ei esitetty lainkaan nyt käsitellyssä hallituksen esityksessä uudeksi alkoholilaiksi. Näin esitänkin lakialoitteessani 42 tältä vuodelta, että anniskelupaikalla myydyistä alkoholituoteryhmistä, kuten esimerkiksi panimotuotteisiin kuuluvasta oluesta, siideristä ja long drinkistä sekä viinien tuoteryhmään kuuluvasta puna-, valko- ja kuohuviinistä, olisi saatavilla myös alkoholiton vaihtoehto. Esityksellä tuetaan nimenomaan alkoholilaille asetettua tarkoitusta, joka on alkoholinkulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista johtuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Säännöksellä varmistettaisiin alkoholittomien tuotteiden vähimmäistarjonnan riittävä kattavuus ja laadukkuus.

Anniskelupaikalla myytävät laadukkaat alkoholittomat juomat mahdollistaisivat sen, että isompi osa asiakkaista voisi valita alkoholittoman vaihtoehdon alkoholillisen sijaan. Alkoholittomiin tuotteisiin panostamisen ja niiden lisäämisen kautta voitaisiin vähentää myös sosiaalisten tilanteiden myötä tulevaa alkoholin kulutusta. Meillä on asiakkaita, jotka käyttävät tiettyjä lääkkeitä ja joilla on sairauksia, jotka ovat raskaana tai joille ehkä muuten on alkoholituotteiden käyttäminen ongelmallista, ja olisi kohtuullista olla heillekin hyvää tarjontaa myös alkoholittomien juomien osalta. Kun meillä on kasvisvaihtoehtoja, gluteenitonta ja niin edelleen ruokavalioissa, katsoisin, että kohtuullista olisi myös juomatarjonnassa olla tämäläisyydestä tarjolla. Toivonkin, että tämä esitys saisi kannatusta.

Etämyynnistä on täällä paljon puhuttu. Etämyynnin salliminen tarkoittaisi monopoli- tuotteille rinnakkaista vähittäismyyntikanavaa sekä Alkon monopolin purkamista ja alkoholikaupan yksityistämistä Suomessa. Tämä on kiistaton tosiasia. Jos joku muuta väittää, niin kehottaisin pysähtymään uudelleen miettimään asiaa.

Perustuslaki- ja lakivaliokunta totesivat lausunnoissaan, että hallituksen esityksen etämyynnin kieltävä kirjaus on epäselvä ja että sitä tulisi selkeyttää. Lainsäätäjän tehtävä on säätää lait siten, että ne ovat täsmällisesti muotoiltuja, eikä jättää tietoisesti jokin asia tuomioistuimen tulkittavaksi. Niin kuin on useaan kertaan tullut mainittua, alun perin laaditussa luonnoksessa hallituksen esitykseksi uudeksi alkoholilaiksi oli mukana tuo pykälä etämyynnin kieltämisestä. Eli yksinkertaisesti luonnoksessa 30 §: "Alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti ja kyseiseen myyntiin liittyvä maahantuonti Suomeen on kielletty." Ja niin kuin tuossa jo aiemmin mainitsin, kaikki, jotka lausuntokierroksella lausuivat tästä alkoholilakipaketista — ja monet, monet asiantuntijat, joita kuulumme valiokunnassa — olivat siinä oletuksessa, että tämä asia ja pykälä ovat siellä edelleenkin näin, ja loppupeleissä ainut toimija, jolta saimme kirjallisen lausuman tästä etämyynnin mahdollistavasta muutoksesta, oli Alko, ja todellakaan mitkään muut asiantuntijat, joita kuulumme valiokunnassa, eivät olleet tässä käsityksessä.

Eli jos ajattelen, että viedään suurta lakipakettia eteenpäin, niin näkisin, että ainut mahdollisuus on se, että sinne todella lisätään tämä pykälä niin kuin se on ollut alkuperäisessä esityksessä tai sitten siirretään tämän lakipaketin käsittelyä sinne kevätpuolelle, jotta — niin kuin ministeri esitti, että hän laittaa vielä työryhmän selvittämään asiaa — työryhmä voisi ensin saada selvityksensä valmiiksi ja sen jälkeen jatkaisimme asian käsittelyä. Ei kai

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

ole mitään järkeä siinä, että nuijitaan kokonainen lakipaketti valmiiksi ja sen jälkeen aloitetaan uudelleen selvittelyt.

Muutaman asian haluaisin muutoin nostaa sisällöstä esiin. Valiokunta esittää hallituksen esityksen mukaisesti, että vähittäismyynnissä saisi jatkossa myydä myös muutoin kuin käymisteitse valmistettuja juomia. Tästä seuraisi, että nykyiset käymisteitse valmistetut juomasekoitukset korvautuisivat juomasekoituksilla, jotka on valmistettu tislatusa alkoholista. Tämän tuoteryhmän tuotteet — eli niin kutsutut limuviinat — ja mahdollisesti muut uudet alkoholituotteet houkuttavat erityisesti nuorta kuluttajaryhmää. On arvioitu, että valmistustaparajoituksen poisto uhkaisi pahimmassa tapauksessa pysäyttää tai jopa kääntää nousuun alaikäisten nuorten koko 2000-luvun kestäneen alkoholikulutuksen laskun. Muutoinkin asiantuntijakuulemisissa muutoksella on katsottu olevan kulutusta lisäävä ja kansanterveyttä heikentävä vaikutus, minkä vuoksi kannatan valmistustaparajoituksen säilyttämistä.

Valiokunta ehdottaa hallituksen esityksen tavoin hyväksyttäväksi säännöksen, jonka mukaan 16 vuotta täyttänyt henkilö saisi myydä alkoholijuomia vastaavan hoitajan tai muun tehtävään nimetyn henkilön valvonnan alaisena. Esitetty muutos on vastuuton ja riskitriitainen toimenpide, kun huomioidaan, että 16-vuotias on alaikäinen, jolle alkoholijuoman ostaminen ja luovuttaminen on rangaistava alkoholirikoksena. Säännöksen osalta ei ole arvioitu lastensuojeluun ja alaikäisen työntekijän työskentelyyn liittyviä näkökulmia ja niin edelleen. Eli toivoisin, että työskentely alkoholituotteiden kanssa, niitten myynti tai tarjoilu, olisi mahdollista vain täysi-ikäisille.

Edelleen esityksessä on useampia negatiivisia kohtia, joihin täytyy saada muutosta. [Pauli Kiuru: Eikös se 5 minuuttia yleensä ole?] — 10 minuuttia on kai sanottu, mutta tarvitaan vissiin vielä toinen kymppiminuuttinen. — Hallituksen esityksen yhtenä tavoitteena on lisätä myös omavalvontaa asiassa, jossa jo nyt on paljon laiminlyöntejä ja muutostarvetta. Mutta ehkä otan vielä toisen puheenvuoron seuraavaksi 10 minuutiksi, niin että saavat myös kokoomuksen edustajat lisää infoa. [Naurua]

0.15 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Aluksi lain tarkoituksesta yleisesti. Esityksen mukaan lain tarkoituksena olisi jatkossakin alkoholipitoisten aineiden kulutuksen vähentäminen. Väestön kulutuksen vähentämisellä ja elinkeinotoiminnan rajoittamisella ja valvonnalla pyritäisiin edelleen ehkäisemään alkoholin aiheuttamia haittoja. Tässä tarkoitusta määrittävässä pykälässä mainitaan alkoholin käyttäjille aiheutuvien haittojen lisäksi alkoholista muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheutuvat haitat. Pykälän tarkoituksena on tältä osin korostaa sitä, että alkoholilainsäädännöllä pyritään suojelemaan koko yhteiskuntaa ja erityisesti esimerkiksi lapsia ja muita perheenjäseniä.

Täällä aiemmin debattikeskustelussa edustaja Eestilä, joka nyt poistui juuri salista, toteasi, että pitäisi olla jokaisella oma valta päättää, minkälaisia ja minkä prosentin vahvuisia alkoholijuomia käyttää. Siinä mielessä, jos tälle liberaalille linjalle lähdetään, silloin pitäisi ajatella myös näin, että eikö sitten pitäisi jokaisen myöskin itse vastata kaikista kustannuksistaan. Kristillisdemokraattien linja on se, että me yhteiskunnassa pyrimme pitämään niistä heikoimmistakin huolta ja sen tähden lainsäädäntöä ei voi tehdä pelkästään siitä näkökulmasta, mitä itse kukin haluaa omalta kohdaltaan tehdä, vaan pitää myös miettiä, millä tavalla lainsäädännössä voidaan myös heikompa olla suojelemassa.

Arvoisa puhemies! Näitten aiemmin mainittujen haitallisten vaikutusten vuoksi lainsäädäntö tulisi muutoksen myötä toteuttamaan lakiin kirjattua tarkoitusta varsin heikosti. Sa-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

moin muutokset ovat myös ristiriidassa Juha Sipilän hallitusohjelmaan kirjattujen tavoitteitten kanssa, joissa todetaan, että suomalaisten hyvinvoinnin ja pärjäämisen tunteen erilaissa elämäntilanteissa tulisi vahvistua. Tavoitteena on ollut myös eriarvoisuuden vähentäminen, ja nimenomaan alkoholipolitiikka on alue, jossa näiden tavoitteitten toteuttaminen voisi konkretisoitua, jos se tehtäisiin oikein.

Kannatan asiaa koskevan lainsäädännön sekä sen ohessa annettujen asetusten kokoaamista yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi. Tässä kristillisdemokraatit on nähnyt tärkeänä, että meillä nimenomaan pyritään tätä lainsäädäntöä uudistamaan ja turhaa byrokratiaa karsimaan, kuten myös korjaamaan eräitä nykyajasta vanhentuneita säännöksiä, jotka ovat peräisin muun muassa aiemmasta vuodelta 1932 peräisin olevasta väkiviinalaista ja myöskin vuoden 1969 alkoholilaista. Eli tästä alkoholilaista löytyy sellaisia kohtia, joita kristillisdemokraatit eivät suinkaan olisi vastustamassa, jos nimenomaan nämä byrokratian purkamiseen keskittyvät asiat hoidettaisiin tässä uudistuksessa mutta sitten selkeästi pidettäisiin kiinni tästä kansanterveydellisestä näkökulmasta.

Vastaavasti normiviidakkojen yksinkertaistamiseen on norminpurkuhankkeiden mukaisesti aihetta, mutta valitettavasti näitten tavoitteitten sijasta hallituksen esityksen tavoitteet ovat lähteneet hyvinkin toisista lähtökohdista. Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa kansanterveys on pitkään ollut yksi alkoholipolitiikan kulmakivistä. Kokonaisuudessaan tämä alkoholilakiesitys lähtee kuitenkin elinkeinoelämän tarpeista käsin, minkä täällä kokoomuksen edustajat ovat monella suulla todenneet, ja se tarkoittaa samalla sitä, että Suomi on suunnitelmassa poispäin tästä pohjoismaisesta perinteestä. [Timo Heinonen: Oletteko tutustuneet Tanskan malliin?] — Kyllä, nimenomaan Tanskan mallia täällä esiteltiin, ja sehän tarkoittaisi sitä, että alkoholimonopolia ei laisinkaan olisi. Siinä mielessä täytyy todeta, että oikeastaan ne viimeiset debattipuheenvuorot sitten paljastivat, mikä on kokoomuksen kanta ja minkä takia täältä etämyynnin kieltävät pykälät puuttuvat, koska näköjään todellisenä tavoitteena on purkaa Alkon monopoli.

Mutta ei tässä nyt keskustakaan pääse ihan ilman moitteita, koska vielä ennen eduskuntavaaleja keskusta ajoi ohjelmissaan keskioluen myynnin siirtämistä Alkoihin. [Hannakaisa Heikkinen: Ei se ole totta!] — Kyllä, ministeri Saarikko veti keskustan erästä työryhmää, jossa mietittiin, [Hannakaisa Heikkinen: Se ei ole koskaan tullut käyttöön!] millä tavalla alkoholihaittoja voitaisiin olla yhteiskunnassa vähentämässä, ja tämä oli silloin keskustan yhtenä vaaliohjelmatavoitteena. — [Hannakaisa Heikkinen: Ei ollut!] Viime vuoden alussa keskusta piti alkoholilain kokonaisuudistuksen tärkeimpänä tavoitteena kuluksen siirtämistä kotisohvilta ravintoloitten valvotumpaan käyttöön, ja tavoitteena oli myös tukea matkailu- ja ravintolaelinkeinoja ja lisätä alan työllisyyttä. Mutta ikävä kyllä tämän jälkeen sitten takki kääntyi [Hannakaisa Heikkinen: Ei ole totta!] ja tämä onneton hallituksen esitys sellaisenaan liian korkealla alkoholiprosentilla pääsi eteenpäin. Nyt on ollutkin valtava työ sitten niillä vastuullisilla keskustan edustajilla, [Hannakaisa Heikkinen: Hyvä puheenvuoro menee pilalle epätotuudella!] joihin edustaja Hannakaisa Heikkinen kuuluu, jonka työtä kyllä arvostan. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on ollut valtava työ lähteä muuttamaan tätä huonoa hallituksen esitystä, joka jostakin kumman syystä on päässyt keskustan ryhmyreiltä läpi. Siinä mielessä täytyy sanoa, että niissä neuvotteluissa, hallituksen sisäisissä neuvotteluissa, keskustaa on kyllä viety kuin niin sanottua litran mittaa. Ja täytyy todeta, että onneksi sitten todellakin siellä valiokunnassa löytyi enemmistö siihen, että edes tässä mietinnössä on nytten nämä alemmat nykyiset prosentit.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Täällä on paljon puhuttu tästä eurooppalaisesta juomakulttuurista. No, katsotaanpa, mitä tällä hetkellä EU:ssa tapahtuu: Kun EU:ssa kuljetaan määrätietoisesti rajoitusten lisäämistä kohti, niin meillä Suomessa nyt alkoholipolitiikkaa on haluttu lähteä viemään vastakkaiseen suuntaan. Muualla Euroopassa alkoholijuomien kulutus on ollut pitkään laskussa, mutta Suomessa se on ikävä kyllä ollut noususuhdanteessa, paitsi nuorten kohdalla. Muualla alkoholipolitiikan peruslinjana on tuoda lisää rajoituksia alkoholihaittojen vähentämiseksi. Esimerkiksi alkoholin ostamisen ikärajaa on korotettu kahdeksassa EU-maassa viimeisten 10 vuoden aikana. [Timo Heinonen: Mistä mihin?] Alkoholijuomien tai väkevien alkoholijuomien myynti on luvanvaraista 21 EU-maassa. Myyntiaikoja on rajoitettu 11 maassa.

Tutkimusten mukaan alkoholin saatavuuteen tai verotukseen vaikuttavat muutokset EU-maissa menivät vuotta 2012 edeltävinä vuosina 69 tapauksessa rajoittavaan — huom. rajoittavaan — suuntaan ja vain 14 tapauksessa liberalisoivaan suuntaan. Eli tämä on se eurooppalaisen alkoholipolitiikan suunta. Täällä annetaan ymmärtää, että Euroopassa ollaan menossa kohti liberaalimpaa suuntaa. Nyt on päinvastoin: siellä nimenomaan koko ajan kiristetään, kun ollaan huomattu, että alkoholin haitat näissäkin yhteiskunnissa lisääntyvät. Mutta meillä Suomessa käännetään reippaasti kelkkaa väärään suuntaan. [Timo Heinonen: Tämänkin jälkeen me olemme niihin verrattuna kireä!]

Arvoisa herra puhemies! THL:n tutkijoiden ennusteen mukaan pelkkä nelosoluen tuonti kaappoihin lisäisi 1 500 sairaalakäyntiä ja 165 alkoholikuolemaa vuodessa. Voi vain kysyä, mistä tähän rahat, kun näyttää olevan tuon sotien aikaansaaminen jo muutoinkin tarpeeksi tuskasta. Lääkäriliiton mukaan maassa harjoitettu alkoholipolitiikka on yksi eniten sosiaali- ja terveyskuluihin vaikuttava asia. Saatavuuden helpottaminen lisää väistämättä terveyshaittoja ja alkoholikuolemien kasvua, ja sitä kautta valtion nettomenot kasvavat merkittävästi. Poliisin ja lastensuojelun kustannukset myöskin tulevat nousemaan huomattavasti, ja hyvinvointiyhteiskunnan kantokyky ja suomalaisten terveys ovat uhattuna.

Arvoisa puhemies! Alkoholinkulutuksen kasvusta kuitenkin kaikkein kalleimman las-kun maksavat ne tuhannet lapset ja nuoret, jotka joutuvat kärsimään vanhempien lisääntyvästä alkoholinkäytöstä, turvattomuudesta ja perheväkivallasta. Siinä mielessä tätä vastuullista alkoholipolitiikkaa olisi syytä edelleenkin jatkaa ennen kaikkea ja nimenomaan yhteiskunnan pienimpien tähden.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan ottaa esille täältä yhden yksityiskohdan. Tällä viikolla, muutama päivä sitten, me kävimme täällä salissa hyvän keskustelun Me too -kampanjasta, ja tuntuu jotenkin, voisi sanoa, hyvinkin sellaiselta hurskastelulta, että me nyt tässä sitten tänä iltana olemme täällä viemässä läpi sellaista lakiesitystä, jossa 16-vuotias tyttö voisi olla aamuyön tunteina ravintolassa tarjoilemassa humalaisille aikuisille miehille. Minun mielestäni on jotenkin kummallista ja irvokasta, että me samalla viikolla keskustelemme siitä, millä tavalla me tässä yhteiskunnassa voisimme olla rajoittamassa seksuaalista häirintää, ja tuomme tänne lakiesityksen, jolla oikeastaan avaamme areenan sille, että tässä on mahdollisuus siihen, millä tavalla nuoria tyttöjä, myöskin nuoria poikia, voidaan lähteä seksuaalisesti häiritsemään humalapäissään aamuyön tunteina. Jollakin tavalla tämäntyyppinen hurskastelu tämän asian, tämän Me too -kampanjan, ympärillä tuntuu pahalta.

Arvoisa rouva puhemies! Varmasti tästä asiasta olisi vielä paljon muutakin painavaa sanottavaa, mutta tiedän, että täällä on monta muutakin edustajaa, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, joten lopetan tähän tältä erää.

0.25 Vesa-Matti Saarakkala sin: Arvoisa rouva puhemies! Näinä päivinä alkoholipoliitikka puhuttaa osaa suomalaisista paljon. Eduskunnan käsittelyssä on iso lakipaketti alkoholilakien kokonaisuudistukseksi. Keskeisin kädenväöntö on liittynyt ja liittyy siihen, vapautetaanko nykyistä vahvempien alkoholituotteiden myyntiä Alkosta kauppoihin ja kioskeihin. Tuoreiden tutkimusten mukaan asia jakaa kansalaisten mielipiteitä suunnilleen samassa suhteessa kuin kansanedustajienkin: noin puolet kannattaa ja noin puolet vastustaa, osa ei ole varma kannastaan. Huomenna perjantaina on kuitenkin tarkoitus tehdä täällä eduskunnassa päätös, jolloin jo muutaman viikon päästä eli vuodenvaihteen jälkeen tilanne saattaa olla kauppojen hyllyillä toinen kuin nyt.

Saamieni yhteydenottojen ja julkisen kansalaiskeskustelun perusteella tuntuu siltä, että äänekkäiden pettyneiden määrä olisi suurempi, jos alkoholimyyntiä ei vapauteta, sillä liberaalissa yhteiskunnassa, jossa korostetaan vapauksien hienoja ja sivistyneitä puolia, ei ole ehkä muodikasta kannattaa lakeja, jotka rajoittavat näitä vapauksia. Yksilönvapauksien, menestyksen ja rajattoman nauttimisen eetos on ajassamme vahvaa.

Arvoisa puhemies! Lähes kaikki tutkijat ja asiantuntijat, joita sosiaali- ja terveysvaliokunta on asiassa kuullut, ovat sitä mieltä, että alkoholin kokonaiskulutus Suomessa tulisi sen vahventumisen kautta lisääntymään jonkin verran, jos eduskunta siunaisi 5,5-prosenttisten alkoholituotteiden kauppojen hyllylle pääsyn. Jos esimerkiksi keskioluen ja nelosoluen hinta olisi jatkossa lähes sama, ehkä noin 10—15 sentin ero per tölkki, ei olisi kovinkaan suuri ihme, jos olutkansana ja usein humalahakuisina suomalaiset vaihtaisivat keskioluesta nelosolueen. [Timo Heinonen: Eivät vaihtaisi!]

Tähän mennessä se, että on vapautettu erikseen juuri alkoholimyyntiä mietojen osalta, ei ole koskaan vähentänyt alkoholin kokonaiskulutusta, päinvastoin se on aina lisännyt sitä. Ellei ole yltyöoptimisti, tällainen uudistus tältä osin tarkoittaisi siis sitä, että myös päihderiippuvaisia tulisi nopeasti lisää, alkoholismi kun on sairaus, johon toinen sairastuu helpommin kuin toinen, ja siinä nautitun alkoholin määrällä ja vahvuudella on varmasti merkittävä rooli. Toleranssit nousevat. Alkoholin liikakäytöllä on laajoja seurauksia niin terveydellisesti, sosiaalisesti kuin yhteiskunnallisesti. Turvallisuusaspektikaan ei ole lainkaan vähäinen, jos kuuntelee poliisia.

Arvoisa puhemies! Juuri siksi, että yhteiskuntamme takaa kaikille veronmaksajilta rahat keräämällä sosiaali- ja terveyspalvelut, Suomen alkoholipolitiikkaan ei mielestäni voida soveltaa klassisen liberalismien periaatteita. Teoria on teoria ja käytäntö on käytäntö. Alkoholin liikakäyttö ei ole vain yksilön oma asia, vaan vähintäänkin julkisen sosiaali- ja terveystoimen takia se on isossa kuvassa koko kansan asia. Sen takia alkoholipolitiikka jakaa eduskuntaakin riippumatta siitä, onko kansanedustaja niin sanotusti konservatiivi vai liberaali. Liberaalikin voi perustellusti olla tässä asiassa vapauksien rajoittamisen puolella, ja konservatiiville se on pohjoismaisessa hyvinvointivaltiomallissa suorastaan välttämätöntä, ellei halua viedä yhteiskuntaa amerikkalaiseen suuntaan.

Alkoholi- ja päihderiippuvuudet ovat merkittävä ilmiö Suomessa, mutta tuntuu, että niitä ei aina loppuun asti nähdä niinkään yhteiskunnallisena ongelmana, vaan vain yksilön omana ongelmana. Alkoholipoliittisessa keskustelussa, jota käydään, on väistely koko asiaa, ikään kuin päihderiippuvaiset olisivat vain kadulla pyöriviä pummeja ja niin edelleen. Ehkä pelätään leimautumista raittiusihmisiksi, hihhuleiksi tai luusereiksi. Kovin kaukana ei ole se, että päihderiippuvuudet osana alkoholipolitiikkaa esille nostaville lähes nautetaan tietyissä piireissä.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä asiassa, jolloin 5,5-prosenttiset alkoholituotteet eivät päätyisi kauppojen hyllyille.

0.30 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Meillä kaikilla on mutukäsityksiä alkoholista, mutta se ei välttämättä tarkoita sitä, että ne meidän mutukäsityksemme olisivat totta. Minullakin on se käsitys, että meillä on kaksi ylitse muiden olevaa välinettä, jotka auttavat siinä, että alkoholin kulutus ei kasva. Toinen on hinta ja toinen on saatavuus. Uskon, että nämä kaksi asiaa me jaamme aika laajasti tässä salissa.

Silloin kun ei itse ole jonkin asian asiantuntija, on pakko luottaa sekä hallituksen valmisteluun että niihin asiantuntijoihin, joita eduskunta kuulee. Tämän lain kohdalla menee kyllä hämmästyksen sormi kummastuksen suuhun sen vuoksi, että hallituksen esityksessä sanotaan, että kokonaisuudistuksen tavoite, keskeinen periaate on se, että alkoholista aiheutuvia haittoja vähennetään. Siitä huolimatta asiantuntijakuulemisissa on selvästi käynyt ilmi, että tämä on laki, joka itse asiassa lisää alkoholin kulutusta ja sitä kautta myös niitä haittoja, joita alkoholista seuraa. Niitä on tässä keskustelussa kuvattu hyvin, olipa kyse sitten työelämästä, lapsista tai väkivallasta tai joistakin muista ilmiöistä.

Esimerkiksi ennen tätä keskustelua, kun meillä oli salissa ministeri Risikko, häneltäkin kysyttiin tästä alkoholilailaista. Hän sanoi selkeästi ja kiertelemättä, että jos esitys menee läpi, niin tarvitaan lisää poliiseja ja lastensuojelun resursseja. Siis tarvitaan lisää poliiseja ja lastensuojelun resursseja, jos halutaan pitää yllä se turva, joka meillä tällä hetkellä on. Esimerkiksi sisäministeriö on arvioinut, että hallituksen esityksen mukainen alkoholilain kokonaisuudistus johtaa siihen, että poliisimiesten henkilötövuosimäärään pitäisi saada 170 henkilötövuoden lisäys sekä hälytys-, liikenneturvallisuus- että rikostorjuntatason säilyttämiseksi nykytasolla, ja tuon hintalappu on 10—15 miljoonaa.

Me puhumme täällä paljon taloudesta. Usein salin oikealta laidalta kysytään meiltä vasemmalta puolelta, mistä rahat johonkin asiaan. Sitten meillä menee tällaisia lakeja eikä kukaan puhu rahasta. Kukaan ei puhu siitä tuolla puolella salia, mistä nämä rahat saadaan ja miten ne turvataan. Raha on sentään rahaa, mutta kun me puhumme esimerkiksi lastensuojeluongelmien kasvamisesta, niin silloin kyse ei ole rahasta vaan silloin on kyse inhimillisestä hädästä. Minusta meidän kaikkien vastuun pitäisi olla se, että me teemme kaikkemme, jotta lastensuojelulasten määrä ei kasva. Jos me menemme tässä asiassa eteenpäin, tulemme nuoriin, tulemme tulevaan työvoimaan.

Olen usein oppinut myös luottamaan siihen, miten OECD arvioi taloutta. En tosin ihan aina jaa sitä näkemystä, mikä siellä on. Mutta jos siellä on mietitty alkoholin haittoja ja niitä suhteutettu Suomeen, niin on todettu, että itse asiassa ne kustannukset ovat noin 2 miljardin luokkaa ja puhutaan prosentista bruttokansantuotteesta. Me kaikki etsimme kasvua, me etsimme työllisyyden vahvistumista, mutta sitten hui, yön pimeinä tunteina me päätämme täällä laista, joka yhtäkkiä viekin meiltä ison osan meidän taloutemme kasvusta ja työvoimastamme niillä haittavaikutuksilla, mitä tähän lakiin liittyy.

Tietenkään ne kaikki alkoholin haittavaikutukset eivät tule tämän lain seurauksena vaan niitä on jo olemassa, mutta minusta oleellista on meidän poliittisissa päätöksissämme se suunta, mihin me menemme. Täytyy tunnustaa, että itse suhtauduin paljon myönteisemmin tähän hallituksen esitykseen silloin, kun se tuli tähän taloon. Ajattelin, että no, ei siinä nyt niin kauheasti isoja ongelmia ole, mutta mitä enemmän on kuunnellut asiantuntijoita ja lukenut itse sitä esitystä, niin sitä huolestuneemmaksi on tullut.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Sote-uudistuksessa pyritään terveyserojen kaventamiseen ja kustannuksen hillintään. Se on yksi keskeinen uudistuksen sisältö. Näyttää siltä, että tällä lailla viedään pois ainakin iso osa niistä mahdollisuuksista, mitä sote-uudistukseen liittyisi.

Toinen on tämä etämyynti ja sen riskin kasvu. Tämän illan keskustelun perusteella me olemme monesta kohdasta eri mieltä, mitä tässä laissa on, mutta etämyynnistä ja Alkon monopolista käsittääksemme tässä salissa kukaan ei ole ollut eri mieltä. [Sari Tanus: Paitsi kokoomus!] Sen vuoksi on hämmästyttävää, että juuri sitä asiaa, josta salissa vallitsee yksimielisyys, ei voida laittaa pykäliin, mutta ne asiat, joista me olemme eri mieltä, on sinne helpompi viedä. Sen vuoksi minusta on käsittämätöntä, että tätä etämyyntiä ja sitä riskiä, mitä siihen liittyy, ei voida ratkaista nyt tämän lain säätämisen yhteydessä vaan se jätetään hamaan tulevaisuuteen.

Niin kuin aiemmin sanoin, ministeri on sanonut, että kun meillä nykylaki kieltää, niin me olemme turvassa, mutta sen jälkeen kun tämä laki hyväksytään tässä talossa, niin meillä ei ole enää sitä tämänhetkistä nykylakia voimassa vaan uusi laki, josta tämä kissa on nostettu pöydälle, josta on perustuslakivaliokunnan kannat, joissa todetaan, että etämyynti ei selkeästi ole sen lain mukaan kielletty, koska se ei siellä pykälissä ole. Sitten meillä on tuo laki voimassa. Meistä kukaan ei tiedä, mitä tapahtuu.

Olen ollut tässä talossa aika kauan ja ymmärrän, että kun tehdään tässä vaiheessa vuotta lakeja, niin on kyse budjettilaeista ja on kiire ja pitää saada seuraavan vuoden budjetti valmiiksi ja siksi me joskus teemme kiireellä lainsäädäntöä. Mutta sellaisissa laeissa, jotka eivät ole budjettilakeja, on yleensä pyritty ratkaisemaan ongelmat sillä tavalla, että on otettu lisäaikaa, jos siellä on ollut näin suuria ongelmia kuin vaikkapa tämä etämyynnin riski, ja haettu siihen ne pykälämuotoilut ja etsitty ne ratkaisut. Mutta nyt tätä runnetaan läpi ja ministeri sanoo, että tämä on ongelma ja tähän tuodaan täydentävä esitys, mutta samanaikaisesti hän sanoo, että on olemassa poliittinen ristiriita sen sisällöstä ja sen vuoksi sitä ei voida tehdä tässä laissa. Mikä saa meidät luottamaan siihen, että se poliittinen erimielisyys jotenkin katoaa sen jälkeen, kun tämä laki on nuijittu pöytään? Paineet loppuvat siihen, kun tämä laki on valmis, ja sen jälkeen ei ole sitä puristusvoimaa, jolla noita poliittisia ristiriitoja ratkaistaan. Minä en ainakaan usko, että se esitys tänne kovin nopeasti tulee, ellei sitten rupea maailmassa tapahtumaan todella ikäviä asioita, jotka liittyvät etämyynnin kasvuun, ja ellemme sitä kautta sitten joudu äkkisestään peruuttamaan. Mutta ehkä jotkut sitten haluavatkin, että tämä menee juuri tällä tavalla sammutetuksi lyhydin.

0.37 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikalla olijat! Edustaja Essayah kertoi tilanteesta muissa EU-maissa, ja olisi ollut mielenkiintoista kuulla häneltä, kun hän kehui muiden maiden alkoholipolitiikkaa, minkä Euroopan maan alkoholipolitiikan hän haluaisi Suomeen kopioida, kun ne olivat hänen mielestään parempia [Toimi Kankaanniemi: Suomelle oma!] kuin tämä meidän linjamme, sillä tilanne on nimittäin tämänkin jälkeen se, että meillä on poikkeuksellisen tiukasti säännelty alkoholipolitiikka verrattuna muihin EU-maihin. Siinä mielessä edustaja Essayahin logiikka kyllä ontui, että hän ihasteli näitä eurooppalaisia maita, joissa on tehty joitain tiukennuksia, mutta lopputulema, ero meihin, on kuitenkin edelleen aika lailla merkittävä. Tanska on yksi esimerkki maasta, jossa on tehty merkittäviä vapautuksia, esimerkiksi vuonna 2013. Eivät siellä ole toteutuneet nämä kauhukuvat, joita tässä salissa tänään olemme saaneet kuulla, vaan itse asiassa Tanskassa kokonaiskulutus on jatkanut laskua.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

En tiedä, kuinka moni muistaa sen ajan, kun kampaaja tässä sääntö-Suomessa joutui hakemaan luvan, että sai tehdä juhannusmorsiamelle kampauksen. Ei siitä ole kuin vuosi, kun elimme sääntö-Suomessa, jossa täytyi hakea lupa, että sai laittaa juhannusmorsiamen hiukset kesähäitä varten. [Jukka Gustafsson: Ei se liity mitenkään alkoholiin!] — Ei liity, no tietysti, edustaja Gustafsson, jonkun verran voi häissä olla alkoholia, mutta tämä vertaukseni tulee tästä, jos maltatte kuunnella. [Jukka Gustafsson: No niin!] Arvostan, että tulitte tänne kuuntelemaan paikan päälle. — Niin, siihen, miksi, tulen tässä: siinä lähdettiin turhaa sääntelyä purkamaan. Ja oli hieno huomata esimerkiksi itsenäisyyspäivänä, miten moni kampaamo oli auki ja moni kampaaja oli saanut työtä ja miten ala on kasvattanut turhan sääntelyn purun jälkeen elinvoimaansa.

Katselin muutama viikko sitten Sääntö-Suomi-nimistä televisio-ohjelmaa. Toivottavasti teistäkin moni sen katsoi. Minä en sellaisesta työllistävästä lainsäädännöstä tykkää, missä tarvitaan terassille oma tuopin siirtäjä. Kun myyjä tuopin myi tiskiltä, niin asiakas sai tuoda sen ulos ovesta. Sen jälkeen se laitettiin odotuspöydälle ja asiakas meni terassin pöytään, ja sen jälkeen odotettiin, että tuopin siirtäjä tulee. Ja kyllä siinä oli hymyssä pitelemistä ulkomaalaisilla, mutta myös suomalaisilla. Eihän tällaisessa sääntelyssä ole minikäänlaista järkeä. Sen takia tällekin esitykselle, joka on maltillinen uudistus alkoholipolitiikassa, näyttää olevan varsin vahva kansan tuki. Suomalaiset toivovat, että tällaista turhaa, järjetöntä sääntelyä puretaan ja muutetaan. [Mika Niikko: Kuka sen maksaa?]

Tässä uudistuksessa nelosoluet tulevat ruokakauppaan, raja 4,7:stä nousee hivenen, 5,5:een [Sari Tanus: 17 prosenttia!] ja myös lonkerot ja vahvemmat siiderit tulevat ruokakauppoihin. Tämä vahvistaa merkittäväällä tavalla maaseudun elinvoimaa ja pienten kyläkauppojen asemaa, kun enää ei tarvitsekaan lähteä taajamasta tai kaupungin Alkosta hakemaan saunaoluita, vaan ne voi ostaa lähikaupasta ja tehdä myös muut ruokaostokset sieltä. Tämä on monelle maaseudun kyläkaupalle tärkeä elinvoimatekijä. [Sari Tanus: Ja alkoholihaitat kasaantuvat!]

Ravintolan ulosmyyntioikeus on vastaavan tyyppinen. Pienpanimot ja käsityöläispanimot hyötyvät tästä lainsäädännöstä, ja olen tyytyväinen siihen, että oma puolueeni, kokoomus, on ollut tässäkin asiassa suunnannäyttäjänä, että annetaan myös pienille suomalaisille panimoille mahdollisuus pärjätä ulkomaalaisten jättien puristuksessa. Valmistustapaneutraliteetti on järkevä. Se nimenomaan lisää suomalaisten toimijoiden ja myös suomalaisen ruuantuotannon asemaa. Edustaja Jaskari hyvin toi esille sen, että ohran tuotannon tarve kasvaa tässä maassa, ja olen iloinen, että maatalouden puolustajapuolue näyttää olevan tässäkin asiassa vahvimmin kokoomus.

Ravintolan aukioloaikoja vapautetaan, A- ja B-oikeudet yhtenäistetään, happy hour-myynti sallitaan. Ja yksi hulluus, mikä tässä maassa on ollut — mutta ei sitä kukaan ole valvonut — on se, että on ollut laitonta luottokortilla ostaa alkoholia. Ei sitä kukaan ole valvonut. [Sari Tanus: Olisi pitänyt valvoa!] Otetaan pois turha sääntely, kun ei resursseja sen valvotaan ole ollut nykyisinkään, ja näin luottokorttia voi jatkossa käyttää ihan laillisesti, lakia rikkomatta oluen maksamiseen taikka viinilasillisen maksamiseen.

Tilapäiset anniskeluluvat ilmoituksella ovat myös erinomainen asia. Monet kesätapahtumat odottavat sitä, että he voisivat tehdä kevyemmin näitä tapahtumien anniskelujärjestelyjä taikka erilaiset pienet festarit ja muut. Ja catering-lupa antaa mahdollisuuden vastuullisille ravintoloitsijoille tuoda ilmoitusmenettelyllä anniskelua myös esimerkiksi seuraintaloille tai muihin vastaaviin paikkoihin. Myös yhteiset festareiden anniskelualueet ovat kannatettavia, joissa voi ostaa ruuan toiselta ja ehkä yhden juoman toiselta ja vaikka

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

kolmannelta alkoholin myyjältä yhden juoman siihen. Tänä päivänä se ei ole ollut mahdollista. Ruoka on täytynyt syödä toisaalla, alkoholi juoda toisaalla. On järkevää, että ne voi tehdä yhdessä paikassa.

Täällä on puhuttu tämän esityksen vaikutuksista kulutukseen. Itse THL:ää arvostan kylä monessa asiassa, mutta ihmettelen sitä, että heidän logiikkansa tässä menee niin, että kaikki, mitä tämä esitys olisi heidän mukaan tuomassa, tulisi kulutukseen niin sanotusti tili, eli siihen nykykulutuksen päälle. Eli he eivät ota lainkaan huomioon jakelukanavien muutoksia, joita tällä uudistuksella on myös merkittävästi. Alkoholi juoman veron tuotto on toisten asiantuntijoiden mukaan kasvamassa tämän lainsäädännön myötä jopa 60 miljoonalla eurolla sen takia, että [Vasemmalta: Niin kasvavat menotkin!] ulkomailta tuonti tulee vähenemään ja se juoma ostetaan sieltä kotikaupasta. Tässä edustajakollega juuri kertoi, että tutkimukset osoittavat myös sitä, että kun sitä ei tuodakaan hiacellista sitä olutta tai siideriä sinne mökille vaan ostetaan sieltä lähikaupasta saunaan kaksi tölkkiä, niin kulutus on yleensä maltillisempaa. Sama logiikka toimii muuten sokeriveron ja karkkipussienkin kohdalla.

Eli kuluttajakäyttäytyminen muuttuisi merkittävästi, tuonti vähenisi ja itse asiassa tutkimuksen mukaan, selvityksen mukaan, ihmiset vaihtaisivat tämän lainsäädännön jälkeen väkevästä miedompiin juomiin. Minun mielestäni se on hyvä. [Hanna Halmeenpää: Kuka asiantuntija on näin sanonut?] — Selvitys, joka on tehty päivittäistavarakaupan toimesta, kertoo sen, että... [Välihuutoja] — Te, edustaja Heikkinen, seuraatte vain tiettyjä asiantuntijoita. [Hannakaisa Heikkinen: Niin sinäkin! — Naurua] — Kyllä. — Siis tämä on heidän tekemä tutkimuksensa. [Välihuutoja] Eli sataprosenttiseksi alkoholiksi muutettuna alkoholin kokonaiskulutus kasvaisi puoli prosenttia, kun se vaikuttaa niihin muihin jakelukanaaviin. Eli vienti vähenisi ja sitä ostettaisiin lähikaupasta, suomalaisilta yrittäjiltä, suomalaisesta kaupasta.

Itse olen tyytyväinen siihen, että jopa kaksi kolmesta on kannattanut tämän alkoholilain vapauttamista tällä esitetyllä tavalla tai jopa enemmänkin olisivat valmiita vapauttamaan. Eli suomalaiset luottavat siihen, että osaavat tehdä ratkaisuja, ja toisaalta siihen, että myös toiset suomalaiset osaavat tehdä ratkaisuja. Kyllä hämmästelen sitä, että THL ei ole lainkaan, ei lainkaan, ottanut huomioon sitä, että tällä olisi jotain vaikutusta esimerkiksi ulkomaan tuonnin vähenemiseen. Olen aivan varma, että tämä tulee vähentämään tuontia ulkomailta.

0.47 Mika Niikko ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinonen, en tiedä, oliko tuo kokoomusasiantuntijuutta vai kokemusasiantuntijuutta vai mistä tornista käsin näitä niin sanottuja totuuskasanne jakelitte, mutta kyllä tuo niin kaukana on elävästä elämästä, jos mennään vaikka sinne Korsoon, Suomen Pariisiin. Siinä olette oikeassa, että kannatusta varmasti siellä olisi, veikkaan, että 90 prosenttia tämmöiselle asialle. He ovatkin minun äänestäjiäni, ja en tiedä, äänestäisivätkö he kokoomusta tämän tähden, mutta joka tapauksessa kannatusta tälle on. Ei tätä kukaan kiistä, etteikö kansa kannata sitä, että saadaan lisää halvempaa viinaa ja 24 h mieluummin ja kaikki sääntely pois, mutta kun kysymys kuitenkin ei ole pelkästään jostain festareista tai kampaamoista tai jostain kyläkaupoista tai pienpanimoista, kysymys on minun näkökulmastani ennen kaikkea niistä lapsista ja nuorista ja niistä tuhansista perheistä, joissa kasvaa se poliisin ramppaaminen ja se perheiden hätä ja se lastensuojelutyön määrä ja se äitien päihteidenkäytön lisääntyminen. Tämä kaik-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

ki on tässä sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijalausunnossa kerrottu. Tämä ei ole mitään sellaista, edes minun omaa, kokemusasiantuntijuutta.

Minä kannattaisin mielelläni tätä hallituksen esitystä täysin rinnoin, koska ei se ole minunkaan tehtäväni valvoa kenenkään juomista, mutta tämä fakta, mikä tänne kirjaan on tullut, laittaa minun omantuntoni miettimään sitä, onko minulla lainsäätäjänä, joka on kansan valitsema, rohkeutta ajaa kokonaisratkaisun edullisinta näkökulmaa tässä lainsäädännössä, onko minulla rohkeutta lähteä nousemaan vastoin näitä asiantuntijoita ja hyväksyä tällaista lainsäädäntöä. En minä pysty tekemään ainakaan sellaista, koska joku sen maksaa. Sen hinnan siitä maksaa veronmaksaja, sen maksaa se perhe, sen maksaa se lapsi, ja yhteiskunta toimii siten, että heikomman ehdoilla, ikävä kyllä, joudutaan monia lakeja säätämään. Tämä on meidän vastuumme, ja tämä on meidän velvollisuutemme, ja voi sen sanoa myös, että tämä on meidän etuoikeutemme. [Hanna Halmeenpää: Ei se ole ikävä asia, se on hyvä asia!]

Arvoisa puhemies! Tästä esityksestä sen verran, että toivoisin hallituksen jäseniltä nytten vielä... Uudelleen palaan tähän samaan esitykseen anniskeluhenkilökunnasta. Toivoisin nyt, edustaja Heinonen, että teillä kokoomuksessa keskusteltaisiin siitä, voisitteko mitenkään hyväksyä tätä esitystä, minkä kuusi sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsentä on tehnyt, että nämä 16 vuotta täyttäneet henkilöt olisivat vain niitä, jotka ovat suorittaneet majoitus- ja ravitsemusalaan liittyvän ammatillisen koulutuksen tai opiskelevat sitä mainittua koulutusta. Tämä silloin rajaisi sen, että tulisi oikeita ihmisiä anniskelemaan aikuisten kanssa valvotusti. Jos tätä ette ole valmiita hyväksymään, voin esittää vaikka siten, että maanantaina teen lausumaesityksen, että nämä 16-vuotiaat ja 17-vuotiaat saisivat olla toisessa esimerkiksi vain vaikka kello 22:een asti tai 21:een asti. Meillä on yhteinen käsitys siitä, että lasten pitää olla ajoissa kotona, eivät he voi tuolla kaupungillakaan huidella kello kahdentoista jälkeen, saati neljään asti olla jossain ravintolassa, olla Korsossa, Suomen Pariisissa, katsomassa siellä, että mitenköhän tänä iltana selvittää täältä kotiin tämän illan jälkeen. Totta kai nuoret menevät niihin pizzerioihin töihin, kun heille tarjotaan 6 euroa tunnilta ja he pääsevät illalla sinne tekemään töitä, kun heillä ei ole mitään muuta työpaikkaa tarjolla. Ja sitten siellä myydään jos jonkun näköistä alkoholia, jos jonkun näköisillä veroilla maksettuja tai ei-maksettuja alkoholeja, ja siinä ollaan sitten osallisia siihen hommaan. Eihän näin voi käydä. Minä ymmärrän, että meillä yhteisesti on se vastuu, ja tässä asiassa tehdään tämä pieni korjaus.

Arvoisa puhemies! Itse asiassa minulla oli jotain asiaakin tässä. Tästä hallituksen esityksestä käy ilmi, että sisäministeriö on arvioinut, että hallituksen esityksen mukaisen alkoholilain kokonaisuudistuksen johdosta poliisimiesten henkilöstötyömäärään tulisi saada yhteensä 170 henkilötyövuoden lisäys. Tämä lisäys tarvitaan hälytys-, liikenneturvallisuus- ja rikostorjuntatason säilyttämiseksi nykyisellä tasolla.

Arvoiset edustajat, tänään keskusteltiin hallinto- ja turvallisuusjaoston esityksestä sisäministeriön hallinnon osalta, ja sisäministeriön hallinnon osalta kävi ilmi, että valio-kunta on huolissaan uusien poliisien riittävydestä. Tämän johdostahan on myös poliisi-koulutuksen aloituspaikkoja lisätty vuonna 2017 vastaamaan tähän nykytason tarpeeseen siten, että avoinna olevia aloituspaikkoja oli 400, ja niistä valmistuu vuoteen 2020 mennessä 400 poliisia. Mutta näin ei tule käymään, koska hakemuskriteerin täytti vain 340 henkilöä. Meillä on ennestään vaje, kun poliisit eläköityvät, ja tämän lisäksi me tarvitsisimme nyt 170 poliisia jostain. Lisäksi tämä maksaisi 10–15 miljoonaa euroa, joten tämä yhtälö on aika mahdoton toteuttaa. Meillä ei ole pätevää henkilöstöä poliisikoulutukseen riittä-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

vässä määrin, eikä meillä ole budjetissa edes rahoja tähän koulutuksen lisäämiseen. Siinä mielessä pyydän, että otatte tämän asian vakavasti ja korjaatte esityksen, mikäli ette pysty tätä poliisien määrää lisäämään.

Sitten tässä on vielä, arvoisa puhemies, tämä inhimillinen näkökulma. Alkoholi aiheuttaa merkittävän osan ennenaikaisista kuolemista Suomessa. Me tiedämme sen, että esimerkiksi äidin päihteiden käyttö on yleisin syy pienten lasten huostaanottoon Suomessa. Siis alkoholinkäyttö on se syy, miksi meillä on yli 17 000 lasta kodin ulkopuolisessa sijoituksessa. Tämä on valtava kustannuserä mutta ennen kaikkea valtava tragedia niissä kodeissa ja niitten lasten sydämissä, jotka menettävät vanhempansa päihteiden käytön johdosta. Sen lisäksi raskaudenaikainen alkoholinkäyttö vaarantaa vakavasti sikiön ja lapsen kehitystä. Vuosittain 3 600—6 000 sikiön kehitys on vaarassa päihteiden takia. Tämä on siis sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijalausunnosta poimittua tekstiä. Mielestäni tällainen perustelu laittaa lainsäätäjän miettimään siinä, onko meillä tähän varaa, onko meillä varaa tehdä lakia, joka heikentää lapsen asemaa jo ennen kuin hän on syntynyt tähän maailmaan ja vielä sen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnön tekstistä käy myös esille se, että suuri ongelma on tämä alkoholiprosentin rajan nostaminen sen johdosta, että eri asiantuntijoiden mukaan kansanterveydelle haitallisimman homman alkoholipitoisuuden ylärajan nostamisessa on niin sanottujen limuviinoinen salliminen päivittäistavaramyynnissä. Tämän lausunnon mukaan tällä hetkellä niin sanotut limuviinat ovat kakkosoluen tasolla, ja tämän jälkeen, kun saadaan muutakin kuin käymistasolla valmistettua limuviinaa, niin sen kulutus tulee lisääntymään. Erityisesti tämä kulutus tulee poliisin käsityksen mukaan lisääntymään nimienomaan nuorten keskuudessa ja myös naisten keskuudessa. Nyt kun me tiedämme, että nuoret ovat viime vuosina raitistuneet hyvin paljon alkoholinkäytössä, niin tämän arvion mukaan tämä kehitys on vaarassa pysähtyä ja kääntyä toiseen suuntaan. Siinäkin mielessä meidän täytyisi olla ymmärtäväisiä, että me emme salli sellaista lainsäädäntöä, joka tieteen tahtoon lisää nuorten alkoholinkäyttöä.

Lopuksi täytyy sanoa, että minä toki ymmärrän sen, että me teemme sääntelyn purkua ja kaikki sääntelyn purku on hyvä asia, mutta jos sääntelyn purku menee siihen suuntaan, että se heikentää lasten ja nuorten kasvuolosuhteita ja heidän selviytymistään mahdollisimman vähillä alkoholihaitoilla, niin silloin meidän täytyy harkita tarkkaan, onko meillä siihen varaa. — Kiitos.

0.56 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Niikko tuossa edeltävässä puheenvuorossaan juuri sanoi erään olennaisen tärkeän asian huomiotavaksi: mikäli on saanut kansalta vallan istua lainsäätäjän paikalla, niin kuin me täällä eduskunnassa nyt läsnä olevat kansanedustajat olemme saaneet, lait on usein säädettävä heikoimpien aseman mukaan, siis heidän asemansa turvaamiseksi, ei vahvemman aseman takaamiseksi. Eikä tätä tarvitse pahoitella, se ei ole ikävä asia. Se on oikein hyvä asia. Mutta nyt on niin, että tänään, kun tässä alkoholilain uudistamisessakin tästäkin asiasta on kyse, näyttää olevan niin, että merkittävältä osalta hallituspuolueiden edustajia tämä periaate on hukassa. Tämä lakiesitys näyttää joiltain osin vahvasti siltä, että sitä tehdään vahvempien aseman takaamiseksi ja unohtetaan heikoimpien aseman turvaaminen. Eikä ainakaan näitä haittoja tarkasteltaessa kukaan ole kieltänyt, etteikö näin kävisi.

Hallituksen lakiesityksen mukaisesti kaupoissa myytävien alkoholijuomien prosenttirajaa nostaen voitaisiin kyllä toimia, jos samalla hyväksyttäisiin, että kulutus kasvaa alkoho-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

lin väkeväitymisen ja saatavuuden lisääntymisen vuoksi. On arvioitu, että päätös tarkoittaisi noin 6 prosentin kulutuksen kasvua ja noin 150:n alkoholista johtuvan kuoleman lisäystä. Alkoholiperäisiin tauteihin ja alkoholimyrkytyksiin menehtyi vuonna 2015 vajaat 1 700 suomalaista — miehiä 1 300, naisia noin 400. Alkoholikuolleisuus on kuitenkin vähentynyt vuodesta 2008 alkaen, mutta viimeksi 2000-luvun alussa tapahtuneen alkoholikuolleisuuden kasvun merkittävä syy oli juuri alkoholin lisääntynyt kulutus. Ja nyt tästä lakiesityksestä tiedetään, että se lisää kulutusta.

Vuodesta 2007 alkaen alkoholijuomien kokonaiskulutus on laskenut. Se on hyvä suunta. Sitä suuntaa ei pitäisi nyt muuttaa. Alkoholisyihin menehtyy silti edelleen enemmän työikäisiä kuin yksittäisiin syöpätyyppeihin tai sydäntauteihin, kuten sepelvaltimotautiin. Lisäksi, kuten tiedämme, alkoholi on mukana monissa tapaturmissa kuolemaan vaikuttavana tekijänä. Se on suvereeni kumppani Suomessa tapahtuvissa rikoksissa, erityisesti väkivaltarikoksissa, vankkumaton taakka poliisin, pelastuslaitoksen, sairaanhoidon ja lastensuojeluviranomaisten työssä. Tämän me tiedämme.

Arvoisa puhemies! Täytyy kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa siitä, että valiokunta on mietinnössään päättänyt esittämään kaupoissa myytävien alkoholijuomien prosenttirajan pitämistä ennallaan. Alkoholin saatavuuden merkittävä lisääminen prosenttirajaa nostamalla aiheuttaisi arvioiden mukaan alkoholin kokonaiskulutuksen nousua ja kaikkien alkoholista aiheutuvien haittojen lisääntymistä. Suomalaiset aikuiset ja lapset kärsivät nahoissaan jo alkoholin nykyisen saatavuuden ja kulutuksen aiheuttamien terveyshaittojen, alkoholikuolemien, tapaturmien ja inhimillisten tragedioiden lisäksi alkoholihaittojen hoitamisen miljardiluokan kustannukset, aivan riippumatta siitä, osallistuvatko itse näiden haittojen ja kulujen aiheuttamiseen.

Arvoisa puhemies! Tänään keskusteluissa on esille tullut perusteluja, joiden mukaan hallituksen esitys olisi merkittävä etu syrjäseutujen pienille kaupoille. Pohjoissuomalaisena on todettava, että tällaisten perustelujen esittäjien olisi todennäköisesti tarpeellista hankkia kokemusperäistä tietoa suomalaisista syrjäseuduista ja varsinkin syrjäseutujen alkoholihaitoista. [Sari Tanus: Juuri näin!]

Vallalla on ollut myös ajattelua, jossa vapauden oletetaan automaattisesti lisäävän vastuullisuutta. Näin ei tilastojen ja empiirisen tiedon valossa alkoholin suhteen suinkaan ole. On pohdittava, onko tässä tavoitteena alkoholihaittojen vähentäminen, voidaanko hyväksyä haittojen pitäminen ennallaan vai olisiko hyväksyttävä jopa haittojen lisääminen saatavuutta ja kulutusta lisäävillä toimilla, mikä ei lainkaan ole alkoholilainsäädännön tarkoitus. Kannatan itse ensimmäistä vaihtoehtoa, haittojen vähentämistä.

Arvoisa puhemies! Siksi kannatan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaisesti kaupoissa myytävän alkoholin prosenttirajan nostamatta jättämistä. Kannatan myös vastalauseen 2 mukaisia muutos- ja lausumaehdotuksia.

Arvoisa puhemies! Tämän lisäksi kannatan edustaja Tanuksen tekemää muutosesitystä 18 a §:n lisäämiseksi lakiin, jotta anniskelupaikoissa olisi saatavilla riittävä valikoima mietoja ja myös alkoholittomia juomia. Tämä epäilemättä edesauttaisi alkoholin kulutuksen vähentämispyrkimyksiä varsinkin niiden ihmisten kohdalla, jotka sitä omaa alkoholinkulutustaan pyrkivät vähentämään.

Lopuksi on todettava, että tämän lakiesityksen kaikki pykälät kuuluu hyvän hallinnon mukaisesti valmistella lainsäätäjälle, eduskunnalle, kuuluvalla vastuulla valmiiksi eikä alkoholin etämyyntiä koskevaa pykälää voi jättää laista puuttumaan ja odottamaan selvityksiä ja oikeusasteiden linjauksia.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Arvoisa puhemies! Joka muuta väittää, myöntäköön rehellisesti todellisen motiivinsa, pyrkimyksen Alkon monopoliaseman purkamiseksi.

1.03 Sari Raassina kok: Arvoisa rouva puhemies! Aina silloin tällöin eduskunnan käsittelyyn tulee lakiesityksiä, joissa kovin erilaisia arvoja, tavoitteita ja riskejä joudutaan vertaamaan toinen toisiaan vastaan. Tässä pääosin aivan erinomaisessa lakiesityksessä, kuten käydystä keskustelusta voidaan helposti päätellä, riskien, haittojen ja hyötyjen vastakkainasettelu on ilmeinen, ja se jakaa voimakkaasti mielipiteitä.

Tarkastelen asioita ja päätöksiä useimmiten sosiaali- ja terveystaloudellisesta näkökulmasta. On kiistatonta, että voimakas alkoholin kokonaiskulutuksen muutos vaikuttaa kansanterveyden kokonaisuuteen kielteisesti. Jos alkoholin kokonaiskulutus nousee, myös alkoholihaitat nousevat. Arvioiden mukaan päivittäistavarakaupassa myytävän alkoholin prosenttirajan muutos 4,7 tilavuusprosentista 5,5 tilavuusprosenttiin nostaisi alkoholin kokonaiskulutusta ainoastaan 0,5 prosenttia. Samanaikaisesti mietojen alkoholituotteiden käyttö suhteessa väkeviin alkoholituotteisiin lisääntyisi. Osa alkoholin terveyshaitoista sitoutuu yksilön pitkäaikaiseen kokonaiskulutukseen, kuten esimerkiksi syöpäsairaudet, osa haitoista taas yhdellä kerralla nautitun alkoholin kokonaismäärään. Tämänäkökulmasta haittoja ovat esimerkiksi tapaturmat, hukkumiskuolemat ja niin edelleen. Niiden taustalla on usein voimakas kertahumala, joka useimmiten aiheutuu väkevien, voimakkaiden alkoholijuomien käytöstä.

Kansalaisten alkoholinkäyttötottumukset ovat eriytyneet jatkuvasti. Siinä, missä eurooppalaistyyppinen juomakulttuuri on rantautunut Suomeen, on meillä edelleenkin rasisiteenamme oma kulttuurinen alkoholinkäyttöperinteemme. Nyt käsiteltävänä oleva lakiuudistus tukee alkoholikulttuurin muutosta kohti miedompia alkoholijuomien käyttöä. Vähittäiskaupassa myytävien alkoholituotteiden prosenttirajan nosto ja alkoholiverotuksen muutokset toisivat valtion kassaan myös lisääntyviä verotuloja. Onkin tärkeää, että panostamme taloudellisesti merkittävästi alkoholihaittojen torjuntaan. Olen iloinen siitä, että hallituksemme on panostanut voimakkaasti muun muassa päihdehoidon ja kuntoutukseen. Erityisiä toimia jatkossa on kohdistettava nuorten ja ikääntyneiden alkoholinkäytön vähentämiseen.

Sosiaali- ja terveystaloudellisuuden mietintöön sisältyvä lausumaehdotus olisi toteutessaan myönteinen lisä oikeaan suuntaan kulkevaan alkoholipolitiikkaamme. Alkoholin käyttö ei todellakaan kuulu koulujen ja päiväkotien piha-alueille.

Paras osa käsiteltävää alkoholikysymystä liittyy normien purkuun, josta tässä salissa on käytetty ansiokkaita puheenvuoroja muun muassa edustaja Heinosen toimesta.

On pakko todeta, että olen edustaja Halmeen kanssa aivan eri mieltä haja-asutusalueiden kauppojen tilanteesta erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa. Tulen itse alueelta, jolla kaupunkikeskusten ulkopuolella laajalla harva-asutusalueella on aktiivisia savuja enää kovin vähän, ainakin loma-aikojen ulkopuolella. Pienissä kuntakeskuksissa kituuttaa ja sinnittelee pieniä kyläkauppoja, joiden kokonaistulokselle myös alkoholituotteiden myynnillä on aivan valtava merkitys. Meillä päättäjillä täällä eduskunnassa tai kuntatasollakaan on varsin vähän keinoja ylläpitää eläviä kyliä, jos kyläkauppa läheltä menetetään. Kaupan kuollessa kuolee myös muita palveluita — kylä kuolee. [Sari Tanus: Höpsis!] Markettien maailmassa, jossa ruokakaupan ja Alkon ovi ovat vierekkäin, tämä todellisuus näyttäytyy kovin kovin toisenlaisena.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Päätös suhtautumisesta lain yksityiskohtiin ei ole ollut helppo. Kovin pitkän itsetutkiskelun jälkeen tuen alkoholin vähittäismyyntiprosenttirajaksi 5,5:tä. — Kiitos. [Jukka Gustafsson: Oho, oho!]

1.08 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kuten keskustelu tänä iltana on täällä jo osoittanut, yksi vaikeimpia asioita— myös itselleni — on tämän lakiesityksen osalta puheiden ja tekojen ristiriita. On käyty keskustelua siitä, onko etämyynti kiellettyä, pitäisikö perustuslakivaliokunnan lausunnon kohdat huomioida nykyistä paremmin. Olemme käyneet keskustelua alkoholin haitoista. Useampi kansanedustaja on käyttänyt hyvinkin ansiokkaita puheenvuoroja niistä, mutta samanaikaisesti tiedämme, että yhtenä hallituksen esityksen tavoitteena on kuitenkin kulutuksen nostaminen. Olemme yrittäneet löytää selvyyttä siitä, halutaanko Alkon monopoli säilyttää, ja jos näin on, niin mistä syystä etämyynnin kieltö on aikaisemmasta lakiesityksestä poistettu.

Täällä on myöskin kerrottu, että iso joukko asiantuntijoita erilaisin tutkimustuloksien kertoo selkeällä kielellä ja viestillä siitä, mitkä ovat alkoholin kokonaiskulutuksen kasvun haitat. Samanaikaisesti kuitenkin me puhumme täällä mielikuvatasolla olevista ajatuksistamme, ikään kuin laitamme nämä kaksi samaan puntariin. Sitten me vielä tiedämme, että tämän lakiesityksen myötä muun muassa poliisin määrän tarve lisääntyisi 170 henkilötyövuotta, mutta samanaikaisesti me tiedämme, että tähän ei ole varattu resursseja ensi vuoden budjetissa. On siis kaikin puolin ollut hyvinkin hankalaa käsitellä hallituksen esitystä juuri näistä puheiden ja tekojen ristiriidoista johtuen.

Arvoisa puhemies! Tupakkaa pidettiin aikoinaan hyvinkin normaalina, kunnes saimme tuloksia tupakan yhteydestä syöpään ja sen myötä aloimme lainsäädännöllä muokata sitä, että yhä harvempi suomalainen altistuisi tupakalle ja sitä kautta myöskin sitten hänen terveytensä altistuisi. No, syöpä koskettaa lähes jokaista suomalaista tällä hetkellä joko suorasti tai epäsuorasti läheisen kautta, mutta me emme oikeasti puhu siitä, että alkoholi on merkittävä karsinogeeni, joka lisää syöpäriskiä. Me emme puhu siitä, että riski suurenee koko eliniän aikana nautitusta määrästä, ei siis niin, että niillä henkilöillä, jotka kerran viikossa juovat runsaasti alkoholia humalaan asti, olisi suurempi riski sairastua syöpään kuin niillä, jotka iltaisin sivistyneesti nauttivat yhden viinilasillisen. Ei ole syövän näkökulmasta eroa sillä, käyttääkö kerralla ikään kuin kulttuurisesti ja sivistyneesti oikein, ja tämä on merkittävä asia myös tätä lakiesitystä nyt puntaroidessamme.

Mielikuvamme ovat siis aika erilaisia kuin mitä kylmät faktat ja tutkimukset ovat, ja tämä on asia, joka minua on pysähdyttänyt valiokuntakuulemisissa, asiantuntijakuulemisissa, siis se, että tietoisesti me päättäjät täällä tiedämme, että miesten alkoholiin liittyvistä syövistä noin 60 prosenttia on yläruoansulatuskanavan syöpiä, naisten alkoholiin liittyvistä syövistä 60 prosenttia on rintasyöpiä, ja tiedämme esimerkiksi, että ei ole olemassa turvallista annosrajaa. Ei voida sanoa, että tämä ja tämä määrä on sinulle turvallista, vaan kokonaisuus ja myöskin ne omat geneettiset eroavaisuudet vaikuttavat tähän.

Tällä hetkellä alkoholin terveysvaikutuksia on arvioitu tilastoitavien alkoholisairauksien kautta, mutta me emme ole huomioineet kansanterveysvaikutuksia, kuten vaikka syöpäriskin suurenemista. Haluan tämän tuoda tässä keskustelussa esille, koska se keskustelu, mitä julkisesti käydään, käydään ikään kuin siitä, haluammeko liberaalimpaa alkoholipoliittikkaa vai emme. Me keskustelemme kulttuurista ja kulttuurin muuttamisesta mutta emme näin merkittävästä kansanterveydellisestä kysymyksestä kuin siitä, miten lainsäätäjinä me suojaamme suomalaisia siltä, että syöpäriski suomalaisilla ei kasvaisi kansanter-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

veysvaikutusten mittoihin. Alkoholinkäytön rajoittamisen keskustelussa usein kiinnitetään huomio juuri suurkuluttajiin ja alkoholiongelmaisiin, mutta erityisesti syövän ehkäisyn näkökulmasta alkoholin haitat koskettavat väestöä paljon, paljon laajemmin kuin vain näitten suurkuluttajien osalta. Tämän vuoksi, kun tämäkin lakiesitys perustuu siihen, että alkoholin kokonaiskulutus kasvaa, me tietoisesti nyt täällä myöskin teemme päätöstä, josta meidän on ymmärrettävä, että myös väestön syöpäriski kasvaa.

Pidän pitkän hiljaisen tauon, koska tiedän, että jokainen meistä on kohdannut syöpää sairastavia tai ovat itse sairastuneet, ja tämä on vakava asia.

Toisena asiana haluaisin nostaa esille sen, millä tavoin keskustelua on viime vuosina alkoholista käyty. Hyvin samantyyppisesti kuin aikoinaan tupakan osalta keskustelua on käyty, mutta yksi iso väittämä on ollut se, että juominen on normaalia ja pidättäytyminen on epänormaalia. On ikään kuin pyritty luomaan sellaista kuvaa. On pyritty luomaan sellaista kuvaa, että kokonaiskulutus ei lisää haittoja, sillä vain pieni poikkeava joukko on syypää alkoholihaittoihin. Kuten juuri sanoin, niin näin tämä ei ole. Myöskin on haluttu väittää, että kuluttajavalistus toimii paremmin kuin sääntely. Näinkään ei ole. Kansainvälisesti riidatonta tutkimusnäyttöä on sille, mikä lisää alkoholinkulutusta, ja kiistatonta on, että alkoholin saatavuus ja hinta vaikuttavat kulutukseen. Siis mitä useampia pisteitä meillä on alkoholin saatavuuden osalta ja mitä alempi hinta on, sen suuremmaksi kulutus kasvaa. Tämä ei ole pelkästään suomalainen ilmiö, vaan näin on kansainvälisten tutkimusten pohjalta. Siksi minusta tuntuu kummalliselta, jos väitetään jotain toista kuin miten nämä tutkimustulokset tätä ovat katsoneet.

Sitten, arvoisa puheenjohtaja, kolmantena ja viimeisenä asiana haluan nostaa esille kysymyksen alkoholin etämyynnistä.

Koen lainsäätäjänä suurta ongelmaa siinä, että kolme valiokuntaa on antanut sosiaali- ja terveysvaliokunnalle lausuntonsa, jossa he ovat todenneet, että etämyynnin osalta lainsäädäntöä on selkeytettävä, siis että hallituksen perustelut ja hallituksen esityksen pykälät ovat ristiriidassa keskenään. Kolme valiokuntaa yhdessä, siis kolme valiokuntaa yhdessä ovat tämän antaneet, mutta sosiaali- ja terveysvaliokunta päätti, että ei tarvitse, tai tarvitsee, mutta sen ehtii tekemään sitten jossain vaiheessa myöhemmin, vaikka juuri nyt tämä lakipaketti kokonaisuudessaan on meidän käsittelyssämme.

Keskeinen ongelma tässä on se, että vähittäismyynnin luvanvaraisuus sekä maahantuonnin rajoitukset ilmenevät laista. Tämä on siis ok, mutta etämyynnin kieltoa ei laissa ole. Se, että sitä ei ole, nostaa meille ongelman laillisuusperiaatteesta. Kuten kansanedustajat hyvin tietävät, perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Tämä on siis selkeä viesti perustuslakivaliokunnalta, johon sosiaali- ja terveysvaliokunnan olisi pitänyt pystyä tekemään muutoksensa. On hyvin valitettavaa, että näin ei voitu tehdä, vaan eduskunta edelleen istunnossa on hyvinkin ristiriitaisissa viesteissä sen osalta, miten edes hallituspuolueet sisäisesti tulkitsevat tämän pykälän. — Kiitos.

1.18 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys jättää Suomen alkoholi-lainsäädännön oikeustilan osittain täysin auki. Etämyyntiä ei kielletä säädöksellä, joten perustuslakivaliokunta toteaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä siteeratussa lausunnossaan: "Perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty ran-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

gaistavaksi." Uusi lainaus: "Jos tarkoituksena on saattaa etämyynti rangaistavaksi, tulee siitä säätää perustuslain 8 §:n laillisuusperiaatteen täyttävällä rangaistussäännöksellä."

Näin ollen voidaan katsoa, että uudessa alkoholilaissa etämyynti ei ole kielletty. Nyt on etämyynnin syytä alkaa kunnon myyntikampanja Suomeen, sillä jos Suomi yrittää myöhemmin toiminnan kieltää, menestyksen mahdollisuus tuomioistuimessa on loistava. Oikeustila on muuttunut myös perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen ja samoin siitä tapahtumaketjusta, että lakiluonnoksessa esitettiin etämyynnin kieltä ja se kuitenkin lakiesityksestä poistettiin. Nämä materiaaliset tosiseikat painavat oikeuden punninnassa varmasti enemmän kuin poliitikkojen vakuuttelut siitä, että tarkoitus oli kuitenkin rajoittaa etämyyntiä. Miksi samat poliitikot eivät sitten käyttäneet valtaansa kirjata tätä tahtoa pykälään, kun kerran lakia oltiin muuttamassa? Tilanne voi muuttua täysin hallitsemattomaksi, jos alkoholialan yrittäjät haluavat tämän tilaisuuden käyttää, ja heitähän löytyy viljalti jo ihan tuosta Suomenlahden eteläpuolelta. Tämä on uhkapeliä Alkon aseman kustannuksella mutta ennen kaikkea vaarantaa hallitun alkoholipolitiikan.

Mikä sitten on etämyynnin suhde Alkon monopoliin? Jos valmistelemattoman lain ja sekavan oikeustilan takia syntyy suuren mittakaavan trokausta, jonka oikeus vielä vahvistaa, Alkon kannattavuus heikkenee. Samoin käy tietenkin, jos nykyistä väkevämmät juomat saavat siirtyä kauppojen hyllyille. Mutta etämyynti ulkomailta ei kuitenkaan sinällään riko Alkon vähittäismyyntimonopolia kotimaassa. Ministeri Saarikko vetosi niin sanottuun Visnapuu-tapaukseen, joka on käsitelty Helsingin hovioikeudessa mutta joka ei ole vielä lainvoimainen. Myös lakivaliokunta on puntaroinut lausunnossaan tätä tuomiota. Ratkaisussa pohditaan edellytyksiä etämyyntiin, mutta on tärkeää huomata, että itse herra Visnapuu ei ollut etämyyjä vaan myi alkoholin täällä Suomen puolella eli siis rikkoi Alkon yksinoikeutta vähittäismyyntiin ja siten alkoholilakia.

Meillä on kuitenkin lainsäädäntöjen välillä ristiriita. Vaikka nykyinen alkoholilaki ei tunnista etämyyntiä ollenkaan, se on silti osa verolainsäädäntöä EU:n valmisteverodirektiivin myötä. Se on tunnistettu nimenomaan siksi, että kerättäisiin valmisteveroja eikä kierrettäisi veroja. Etämyynnin vastustaminen sillä perusteella, että menetetään verotuottoja, on itse asiassa ristiriitainen kehäpäätelmä. Verotuottoja menetetään juuri sen takia, että laillista etämyyntiä ei reguloida ja valvota, että valmisteverot ja arvonlisäverot on maksettu. Vaihtoehtoja on siis kaksi: joko ainoana EU:ssa kieltää etämyynti ja sietää rikollinen toiminta ja veronmenetykset tai sallia etämyynti ja asettaa sille tiukat vaatimukset. Alko tarjoaa toki kolmannen vaihtoehdon, että ulkomailta ostaminen toteutetaan sen kautta kuten nykyäänkin. En kuitenkaan kannata sitä, että Alkolle myönnetään vähittäismyyntimonopolin lisäksi vielä etämyyntimonopoli.

Sivumennen sanoen on erikoista, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ei perustuslakivaliokunnan esittämien vakavien näkökohtien jälkeen voinut kuulla etämyynnin asiantuntijoita vaan kokoomuksen painostuksesta kiirehdyttiin tähän nykyiseen hämminkiin ja erittäin riskialttiiseen asetelmaan. Ainoa taho, jolta lausunto pyydettiin, oli Alko. Asiaa ei siis paljon auttanut, että pukki antoi lausunnon kaalimaasta.

Arvoisa puhemies! Etämyyntikielto poistui laista ilmeisestikin EU-komissiolta keväällä 2017 saadun notifikaation takia, vaikka se ei tulekaan mietinnöstä ilmi. Talousvaliokunta kuitenkin pitää lausunnossaan "tarpeellisena selvittää etämyynnin edellytysten parantamista elinkeinotoiminnan näkökulmasta". Toisin sanoen Alkon vähittäismyyntimonopoli täydennettynä reguloidulla, valvotulla ja verotetulla etämyynnillä voisi olla tavoite. Siihen pitäisi kuitenkin päätyä selkeällä säädöstason lainsäädännöllä, sillä nykymalli johtaa villin

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

lännen — tai villin Pohjolan — tilanteeseen. Ruotsissa etämyynti on ollut sallittua lähes 10 vuoden ajan. Internetistä toimitetun alkoholin osuus on kokonaista 1 prosentti Ruotsissa myydystä alkoholista. Etämyyntiä on nyt vuoden ajan suunniteltu rajoitettavan, mutta toiseksi asia ei ole edennyt. Kieltää sitä ei aiota, koska kieltää sitä ei EU:ssa voida.

Hovioikeuden päätös Visnapuu-tapauksessa onkin tältä osin mielenkiintoinen, ja luen nyt kappaleen, jota ei tässä yleensä siteerata: "Hovioikeus kuitenkin katsoo, että lupajärjestelmää muuttamalla myynti ilman kiinteää toimipaikkaa eli käytännössä etämyynti on mahdollista saattaa tehokkaan viranomaisvalvonnan piiriin. Etämyynnille on mahdollista asettaa samat edellytykset kuin muulle vähittäismyynnille muun muassa sallitusta alkoholijuomien myynti- tai toimitusajasta, nuorten henkilöiden henkilöllisyyden tarkistamisesta ja myyntikiellosta päihtyneille. Etämyyntiin voidaan asettaa myös muusta vähittäismyynnistä poikkeavia alkoholilain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeelliseksi katsottuja lisävaatimuksia. Yhteenvetona hovioikeus toteaa, että kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojele voidaan saavuttaa myös vähemmän unionin sisäistä kauppaa rajoittavalla lupajärjestelmällä vähintään yhtä tehokkaasti."

Arvoisa puhemies! Rinnakkain alkoholilain kanssa valmisteltiin alkoholiveron korotusta valtiovarainvaliokunnan verojaostossa. Sinänsä on hävytöntä, että eduskunnan voimavaroja käytetään lainsäädäntöön, jota ei ole tarkoitus panna yhden mietinnön mukaisesti täytäntöön, jos toinen laki menee eduskunnan valiokunnan mietinnön mukaisesti. Se, että kokoomus luopuisi 100 miljoonan euron verotuotoista ja vaatisi rahoitusaukon täyttämistä jollain muulla, hallituspuolue keskustalle ikävämmällä veronkorotuksella, on silkkaa kiristystä, mutta vielä enemmän kuin kiristävästä kokoomuksesta se kertoo alistuvasta keskustasta. Ei voi kuin ihmetellä, miksi se on antautunut selälleen hallituskumppanin eteen, ja syitä alenevaan kannatukseen ei tarvitse kauempaa hakea.

Myös verojaoston asiantuntijakuulemisissa käsiteltiin etämyyntiä. Verohallinnon ja Tullin edustajat kertoivat, että vain muutama etämyyjä on rekisteröitynyt arvonlisä- ja valmisteverovelvolliseksi. Keskustelussa suhtauduttiin myönteisesti velvoitteiden ja valvonnan lisäämiseen, joten esitin valiokunnan mietintöön seuraavaa kappaletta: "Veronkorotus voi myös lisätä alkoholin tilaamista internetistä, jolloin tyypillisesti jätetään suorittamatta valmisteverot ja arvonlisäverot sekä mahdolliset tullimaksut. Tältä osin verokertymää ja toisaalta laillisia elinkeinoja voisi suojata, mikäli etämyyjät voisivat rekisteröityä julkiseen verorekisteriin, josta Verohallinto tiedottaisi aktiivisesti. Tällöin ostajat voisivat varmistua ja heidän voisi edellyttää varmistuvan siitä, että verkosta tilatun alkoholin toimittaja täyttää lakien ja velvoitteiden määräykset."

Hämmästykseni hallituspuolueet eivät huolineet tätä rakentavaa esitystäni. Ja nyt tiedämme miksi: Kokoomus vaati poistettavaksi alkuperäisen lakiluonnoksen pykälän etämyynnin kieltämisestä. Keskusta ei voinut hyväksyä tilalle pykälää etämyynnin sallimisesta. Sen sijaan, että hallitus olisi tehnyt rohkeasti päätöksiä, se valitsi strutsin strategian. Ikävä kyllä maailma ei katoa sillä hetkellä, kun lintu työntää päänsä maan koloon, ainoastaan otus itse sokaistuu. Ongelma oli siis se, että etämyyntiä ei haluta sallia mutta ei voida kieltää.

Arvoisa puhemies! Jos etämyyntiä ei ole kielletty, se on sallittu. Ja jos sitä ei ole erikseen sallittu, sitä ei voi säädellä. Ja jos sitä ei voi säädellä, edessä voi olla suuri katastrofi. Te, hyvä hallitus, kokoomuksen kiristäjät ja keskustan alistajat, olette siitä vastuussa.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

1.28 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Hyvää huomenta, parikymmentä kansanedustajaa, jotka täällä jaksatte olla yön pimeinä hetkinä keskustelemassa äärettömän tärkeästä asiasta. [Timo Heinosen välihuuto] Kiitokset todella siitä. Rahavirratt kiinnostavat ihmisiä, yrityksiä ja elinkeinoelämää, ja niiden pitäisi kiinnostaa myös valtiota, eduskuntaakin.

Kun tätä alkoholilakia käsitellään, kysymys on merkittävistä yhteiskunnassa olevista rahavirroista. Voi verrata vähän tuohon soteen. Sotessa on ehkä noin 10 miljardin markkina- paikka näille kansainvälisille suuryhtiöille, jotka haluavat ottaa sen haltuunsa, ja hallitus on sen antamassa. Tämän alkoholikaupan bruttoarvoa en tiedä, mutta alkoholiveron tuotto näytti keltaisen kirjan mukaan olevan aika lähelle 1,5 miljardia euroa ensi vuonna, eli melkoisesta virrasta on siinäkin kysymys ihan siinä mielessä, että valtion kassaan tulee tällainen summa. Lisäksi Alko tilittää tuottoaan jonkin verran joka vuosi. Se tosin on pienentynyt jatkuvasti ja taitaa olla 40 miljoonan luokkaa tällä hetkellä.

On aivan selvää, että yhtä lailla kuin sote-miljardit kiinnostavat elinkeinoelämää, myös alkoholimiljardit kiinnostavat elinkeinoelämää. Hallitus taipuu molempien suuntaan niin, että selkärankaa ei ole, nahka pitää pään pystyssä — paksu nahka, niin kuin politiikolla pitää olla. Näemme, että tämän esityksen, joka meillä on käsittelyssä, johtava ajatus on elinkeinoelämän tukeminen alkoholipolitiikan kautta. Se on vaarallinen tie esimerkiksi Alkon vähittäismyyntimonopolin kannalta.

Niin kuin tuossa aiemmin mainitsin, 23—24 vuotta sitten neuvottelin komission kanssa Suomen jäsenyydestä silloisessa Euroopan yhteisössä, ja neuvottelun kohteena oli mikäpä muu kuin Alkon monopoli, joka silloin kattoi vähittäismyynnin, tukkumyynnin, maahan tuonnin, maastaviennin, valmistuksen, ja sitten Alkolla oli vielä viranomaistehtävät ja valistustehtävät, myynnin rajoittaminen ja myynnin markkinointi, eli todella mahtava yhtiö oli Alko silloin. Kaikesta muusta oli luovuttava ja luovuttiin ihan vapaaehtoisesti, mutta vähittäismyyntimonopolista Ahon hallitus halusi pitää kiinni. Kävin neuvottelut silloin, ja yhdessä Pohjoismaiden kanssa sovimme ja tiesimme, että ainoa peruste säilyttää vähittäismyyntimonopoli on kansanterveyden perusteet. Hallitus oli yksimielinen, ja ajoimme tätä linjaa, ja näin kävi, että sillä perusteella saimme säilytettyä vähittäismyyntimonopolin, ja sen ansiosta meillä on nämä puolitoista miljardia euroa — tai ehkä verotuloja voisi olla jonkin verran — ja tämä malli, mikä meillä on, pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan alkoholipoliittinen malli, tänäkin päivänä, niin meillä kuin Ruotsissa ja Norjassakin, joka myös neuvotteluja silloin kävi, vaikkei sitten liittynytäkään.

Nyt kun tätä esitystä perustellaan elinkeinopolitiikalla näin voimakkaasti kuin erityisesti oikeisto tekee ja keskusta tekee julkisestikin, niin varoitan siitä kyllä — ehkä se on jo myöhäistä varoittaa: Kun alkoholipoliittikkaa ei enää perustella kansanterveydellä vaan elinkeinopolitiikalla, on aivan selvä, että Euroopan unionin suunnalla ei katsota sitä hyväksyttävänä. Eli kaupalliset, elinkeinopoliittiset monopolit ovat ehdottomasti kiellettyjä EU:ssa. Kansanterveysperusteinen monopoli on sallittu. [Jukka Gustafsson: Tärkeä huomio!] Kun tämä nyt tiedostetaan täällä, niin tiedetään, että olemme liukkaalla jäällä, [Jukka Gustafsson: Oikein!] kaltevalla pinnalla, ja tästä syystä varoitan, että — niin kuin aikaisemmin totesin — viiden vuoden päästä tämän lain seurauksena meillä ei ole Alkon vähittäismyyntimonopolia vaan markkinat ovat vieneet sen ja alkoholi on tuote kaupassa niin kuin muutkin. Onko se hyvä vai huono? Se on varmaan joillekin ihan hyvä ja mukava asia, kun saa vapaasti mistä tahansa kaikenlaisia väkeviä, Pirkka-tuotteita ja mitä ne nyt sitten ovatkin, mutta sitä, miten iso muutos se on sitten meidän yhteiskunnallemme, voi kukin

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

miettiä, ja sitä, minkälaiset rahavirrat kääntyvät sitten valtion kassasta yksityisten taskuihin. Jälleen ihan niin kuin sote-puolella, samalla lailla on tässä käymässä. Nyt tietystikään tätä kuviota ei uskota varmaankaan, mutta muistan sen neuvottelun, kun komission edustaja oli äärimmäisen tiukkana tässä asiassa ja saimme taisteltua yhteisesti pohjoismaisena rintamana tämän mallin, ja pidän sitä kyllä erinomaisen suurena saavutuksena. Siitä on nautittu yli 20 vuotta, ja isot vaikutukset on ollut talouteen ja kulutukseen.

Tämä etämyyntikysymys on sitten toinen. Edustaja Harakka kävi sen erinomaisesti läpi. Siinä on se ongelma, että jos tämä kotimainen myynti siirtyy Alkolta S:lle ja Keskolle ja näin, niin se raha pyörii kyllä kotimaassa, [Joona Räsänen: Lidliin!] mutta tällä etämyynnillä rahat menevät maasta ulos, kulutus todennäköisesti kasvaa ja haitat jäävät maksettavaksi tänne. Silloin joudutaan miettimään, korotetaanko työn verotusta, yritysten verotusta, pääomaveroa vai mitä korotetaan vai leikataanko edelleen, niin kuin on leikattu sosiaaliturvaa ynnä muuta, kun etsitään korvaavia tuloja sille summalle, mikä tässä menetetään. Tämä on sitä realismia.

Arvoisa puhemies! Minä en näihin prosentteihin ja lukuihin niin tarkkaan mene, mutta totean, että 4,7:stä nosto 5,5:een on 17 prosentin nosto, ja kun samalla myyntipaikkojen määrä kasvaa 350:sta 5 000:een, niin kyllä se todennäköistä on, että kulutus jossain määrin kasvaa. Kun kulutus kasvaa, haitat kasvavat, ja haitat maksaa yhteiskunta eli veronmaksajat. Se on aivan yksinkertainen tosiasia. Sillä on myös muita vaikutuksia. Täällä on puhuttu maaseudun kaupoista. Sinänsä en näe kovin toivottavana kehityksenä sitä, että Suomen taloutta, edes maaseutua, nostettaisiin viinaa myymällä ja juomalla. Kyllä sen pitää perustua johonkin muuhun kuin juomiseen ja tähän kauppaan. [Jukka Gustafsson: Oikein, oikein!] Mutta näin, peruste äsken kuultiin tästä asiasta.

Mutta Alkon myynti siis vähenee, kun vahvat oluet siirtyvät [Timo Heinonen: Ei kukaan ole esittänyt viinaa ruokakauppaan!] Alkosta vapaille markkinoille. Kun Alkon myynti vähenee, sen tuottokin vähenee. Kun tuotto vähenee, silloin Alko joutuu katsomaan, mistä säästetään. Tuskin Alko rupeaa pitämään tai valtio rupeaa tukemaan Alkon myymälöitä Saarijärvellä taikka jossakin muualla, vaan silloin ovia suljetaan, työttömiä tulee ja ihmisten palvelut tältä osin heikkenevät. Tämä on aivan luonnollinen tapa tyhjentää maaseudun palveluita tältä osin. Onko se hyvä vai huono? Ehkä se tuonti, sitten kun saa tilattua jostakin Portugalista nollaverokannalla olevaa juomaa, korvaa sen Alkon myynnin. Eli kierre sen kun vain syvenee.

Arvoisa puhemies! Minusta tässä on sen verran isoista asioista kysymys, että tätä kannattaisi pohtia valoisaan aikaan.

Tämä vielä tähän etämyyntiin, että minä en kyllä voi missään mielessä hyväksyä sitä, että tehdään tietoisesti perustuslain vastainen laki tämän etämyynnin osalta. Se on eduskunnan arvovallan vastaista, se on laillisuusperiaatteen vastaista, se siirtää poliittisen vallan tuomioistuimille. Tämä on suuri häpeä eduskunnalle. Olisi paikallaan — en nyt viitsi tehdä esitystä — että eduskunta lähettäisi tämän mietinnön perustuslakivaliokuntaan vielä mietittäväksi, tutkittavaksi, onko todella perustuslain mukaista menetellä näin ja säätää tällainen laki, mutta en nyt tee sitä esitystä, kun on tässä puoli yötä jo pitkälti menty. — Kiitos.

1.38 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Voisihan sitä joulunalusaikaa viettää paremminkin kuin täällä puoli kahden aikaan keskustelemassa, mutta tämä on hallituksen tahto, ja mehän keskustelemme. Jos kerran ei ole muuta aikaa, niin minulle sopii. Silloin

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

kun on tärkeistä asioista kyse, silloin puhutaan, silloin valvotaan ja ollaan töissä, erityisesti, kun kyseessä on alkoholilaki, johon entisissä työtehtävissäni sain toistakymmentä vuotta perehtyä vähän enemmän.

1 §:ssä tavoitteena lukee alkoholin käytön vähentäminen. Mitä me sitten olemme täällä nyt tekemässä? Meillä on kohta noin sadan vuoden kokemus, tutkimustieto siitä, että kun alkoholin saatavuus paranee ja hinta alenee, käyttö lisääntyy. Kaikilla niillä kerroilla, kun näin on Suomessa tapahtunut itsenäisyyden aikana, on myöskin käyttö lisääntynyt, enkä minä usko, että Suomen kansan juomatavat ja meidän alkoholikulttuuri olisi sadan vuoden jälkeen, nyt tämän yön yli mentyä, muuttunut niin paljon, että tällä kertaa näin ei kävisi. Siitä syystä olen pahoillani, että olemme tässä tilanteessa.

Tässä on turvallisuusongelmat, tässä on sosiaaliset ongelmat, tässä on terveydelliset ongelmat. Ei ole minun mielestäni pieni summa ennakoidut 150 ylimääräistä kuolemaa alkoholihaittoihin. Ei ole pieni summa se, että sairaalapäivien määrään arvioidaan tulevan 1 500 lisää, ja samaan aikaan olemme tekemässä sotea. Ei ole ihan pieni ajatus se, mikä työtuntien määrä ja työpäivien määrä häviää tästä syystä, että alkoholin käyttö lisääntyy. Surullisen kuuloista oli, että ministeri täällä esitteli tietävänsä kyllä, että lastensuojeluun tarvitaan lisää työntekijöitä, mutta sillä ei tunnu olevan mitään väliä, jos kerran se tiedetään, ei edes aavistella, vaan tiedetään ja kirjoitetaan itse perusteluihin, että lasten elämä heikkenee, kun viinan kulutus kasvaa, ja siitä huolimatta halutaan tämä laki tehdä.

Tällä hetkellä 70 prosenttiin poliisin tehtävistä liittyy alkoholi — 70 prosenttiin. Ne ovat onnettomuuksia, ne ovat väkivaltaa, ne ovat hukkumisia, ne ovat tulipaloja. Yli 70 prosenttiin näistä liittyy alkoholi, ja tätä halutaan lisätä. Meillä tällä hetkellä poliiseilla on kyllä jo ihan tarpeeksi tehtävää. Tämän päivän budjettikeskustelussa käytiin poliisien resursseja läpi, ja siinä keskustelussa ministeri Risikko kertoi, että kyllä hän tietää, että tarvitaan vähintään 170 poliisia lisää, johon a) ei ole rahaa ja b) ei ole poliiseja. Meillä oli muistaakseni, kun me käsitelimme tätä asiaa hallintovaliokunnassa, tiedossa, että siinä kohtaa oli 17 poliisia, jotka olisivat voineet siirtyä suoraan työmarkkinoille. 17 — ja 170 tarvittaisiin, jos tämä laki tulee voimaan. [Kari Kulmalan välihuuto] — Juuri näin, mutta miksi ollaan tekemässä sitten lisätarvetta poliiseille? [Kari Kulmala välihuuto]

Meillä tässä esityksessä on monia asioita, mitkä on täällä käyty läpi, muutama sana ihan lyhyesti.

Meillä on muun muassa jatkoluista tulossa luvanvaraisia, mistä myöskin poliisi on huolissaan, koska se suuntaa heidän voimavarojensa käyttöä yhä enemmän sinne keskelle yötä, jotenka heidän työvuorojärjestelynsä tulevat muuttumaan. Siellä on erilaisia muutoksia myöskin lupaedellytysten keventämiseen, mikä täällä on monen mielestä ollut erittäin hyvä asia, mutta siellä on samalla riski harmaan talouden lisääntymiseen. Samoin siellä ei enää etukäteisvalvonta ole niin tiukkaa yrittäjien osalta, miten alkoholilupia saadaan, vaan on siirrytty jälkikäteisvalvontaan, joka myöskin lisää riskiä harmaaseen talouteen. Puhumattakaan kysymyksestä, mikä on jo akuuttina aika monessa paikassa järjestyksenvalvojen osalta.

Samoin tämä elinkeinonäkemyks, josta on oltu täällä huolissaan: kaikkihan me halusimme, että ihmisten käyttäytyminen alkoholinkäytössä siirtyisi enemmän ravintoloihin ja samanaikaisesti olisi ruokailua ja muuta, mutta tällä esityksellä itse asiassa siirretään alkoholinkäyttöä marketteihin elikkä alkoholia marketeista ostettavaksi kotiin ja kaduille juotavaksi siitä syystä, että sinne marketteihin tulee se mahdollisuus niihin väkevimpiin, ja tällä lähtien halutaan lisätä markettien alkoholin myyntiä. Ja niitä myyntipaikkoja näille suurem-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

paa prosenttimäärää alkoholia sisältäville juomille tulee tuhansia lisää, elikkä tällä heikennetään elinkeinopoliittisesti järkevämpää linjaa, jossa meillä ihmiset istuisivat ravintoloissa syömässä ja nauttisivat alkoholia. Tässä mennään ihan toiseen suuntaan.

Sitten en voi olla hämmästelemättä tätä asiaa, että tämä on tullut tänne taloon koko hallituksen esityksenä ja nyt tuntuu, että täällä on joku käsienpesu meneillään — niin monet hallituksen edustajat käyvät täällä pöntössä kertomassa, kuinka tätä ei pidä missään tapauksessa näiltä ja näiltä osin viedä eteenpäin. Ei voi olla kysymättä, että minkä ihmeen takia tämä esitys on tullut tähän taloon, jos kerran nyt yhtäkkiä, yllättäen... Minä ymmärrän, että oppositio saa sen lakiesityksen käteen siinä kohtaa, kun se tulee tuohon käytävälle, mutta hallituspuolueet tietävät etukäteen, mitkä pykälät sinne on tulossa. Ja silti te halusitte sen tänne. Ei ole oikein reilua tulla siinä kohtaa, kun se on täällä mietinnöllä, kertomaan, että olisin halunnut tehdä toisenlaisen esityksen.

Minä en ymmärrä myöskään tätä kiirettä. Minä tiedän, että tämä on poliittisesti kytketty siihen 100 miljoonaan, siihen veroesitykseen, mutta asiallisesti siinä ei ole mitään yhteyttä. Asiallisesti tämä olisi voitu hyvin käsitellä vaikka helmikuussa, tai vaikka maaliskuussa, loppuun. Minkäänlaista yhteyttä siihen verolakiin tällä ei ole — paitsi poliittinen kytkös. [Kalle Jokisen välihuuto]

Tässä on muitakin toiminnallisia kummallisuuksia, mitkä olen tänä iltana ymmärtänyt. Minä en ymmärtänyt tähän mennessä, että valiokunta ei halua kuulla asiantuntijoita, että äänestetään asiantuntijoiden kuulemista vastaan. Tähän mennessä on oltu, ainakin sen hetken, kun minä olen täällä ollut, sitä mieltä, että kansanedustajilla on oikeus saada asiantuntijalausunnot kuultavaksi paikan päälle tai kirjallisina, ja nyt ymmärsin, että tätä on vastustettu, vaikka oli tullut uusi asia esille, josta olisi pitänyt saada lausunnot. Toinen, vielä merkittävämpi asia on se, että kun meillä on perustuslakivaliokunnan lausunto, niin sen yli kävellään. [Sari Sarkomaa: Ei kävelty yli!] — Ei kävelty yli, mutta ei otettu huomioon, [Sari Sarkomaa: Otettiin huomioon!] jos kerran kolme valiokuntaa oli samaa mieltä, juuri tarkistin tuosta vielä talousvaliokunnankin osalta, ja kaikki olivat samaa mieltä, ja sitä ei huomioitu. — Elikkä tässä on toimintatapakysymyksiä: tämä kiire, tämä yöllinen istunto joulun alla, ei budjettilaki, ei valiokunnassa kuultavia, perustuslakivaliokunnan huomioita ei ole otettu mukaan. Olen todellakin hämmentynyt, sillä tämä ei oikeasti tee hyvää koko tälle laitokselle.

Ja vielä näihin monopoleihin. Meillä on etämyynnin osalta Alko ollut monopoli kansanterveysperusteella samalla tavalla kuin meillä on pelihaittojen ehkäisemiseksi Veikkaus tällä hetkellä ainoana monopolina, ja nämä ovat ne perusteet, millä me olemme saaneet ne pidettyä. Ja nyt sitten halutaan tämä riskeerata pelkästään joittenkin tuttavien, nähtävästi hyvin lobattujen ystävien tai joidenkin muitten oman bisneksen alttarille. [Arto Pirttilahti: Höpö höpö!] — Siltä se tällä hetkellä kuulostaa, ja ne riskit ovat oikeasti aika suuret. Minä toivon todellakin, että ne eivät toteudu, mutta me teemme huomenna esityksen etämyynnin kieltämisestä, koska yritämme viimeiseen asti saada jotain tolkkua tähän lakiin.

1.48 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tämä alkoholi on meille suomalaisille kyllä kimurantti kysymys, se kun näyttää olevan läsnä niin hyvässä kuin pahassakin. Monesti meillä elämän hienoihin hetkiin kuuluu se, että niitä juhlistamme alkoholin kanssa, murheita monesti hukutamme alkoholiin, ja valitettavan monessa tragediassa myös alkoholi näyttäytyy suuressa osassa. Tältä osin on ihan luonnollista, että kun alkoholilakia ollaan muuttamassa, niin se aiheuttaa myös keskustelua tässä salissa, ja hyvä niin. Alkoholilain

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

uudistaminenhan on aina tasapainoilua toisaalta kuluttajien vapauksien, elinkeinoelämän mahdollisuuksien ja kansanterveyden välillä. Ymmärrän hyvin, että joku on sitä mieltä, että kuluttajien pitää saada uusia vapauksia, ymmärrän hyvin, että elinkeinoelämän pitää saada uusia mahdollisuuksia, mutta kysymys kuuluu, kuinka paljon kansanterveydellä on varaa tästä maksaa. Sehän on tämän asian ydin. Yleensä sanotaan, että vahvin kestää sen, minkä heikoin vaatii, ja siitä näkökulmasta tätä lainsäädäntöä on syytä tutkia.

On ihan selvä, että tämän lain voittajiin kuuluvat, totta kai, kuluttajat siinä mielessä, että tuotevalikoima lisääntyy, elinkeinoelämä, panimoteollisuus kiittävät siitä, että heillä myynti kasvaa, mutta kansanterveyden näkökulmasta viime kädessä me veronmaksajat ja ihmiset sitten tämän maksamme. Jo tällä hetkellä tämän alkoholin haitat eivät ole mikään pieni summa tässä meidän kansantaloudessamme, kun puhumme vuosittain 1,3 miljardista eurosta, joka menee siis alkoholista koituvien haittojen hoitoon — 1,3 miljardia euroa. Olen ymmärtänyt, että tässä salissa usein käytetään aika moniakin puheenvuoroja sen suhteen, että tätä julkista taloutta pitäisi tasapainottaa, haetaan niitä säästökohteita. Tätä taustaa vasten aina tuntuu hieman hullunkuriselta, että sitten me ehdoin tahdoin olemme lisäämässä niitä menoja. Kun nyt ottaa huomioon ne kustannuslisäykset, joita tämän lain myötä joka tapauksessa tulee — puhutaan sitten sosiaali- ja terveydenhuollon sektorista, turvallisuussektorista — niin ne ovat mittavia, ja en usko, että tästä hirveän moni on eri mieltä, tai jos sitten on, niin kysyn, minkä ihmeen takia sitten, kun tästä hallituksen esityksestä täällä hallituksen perusteluita lukee, täällä hallituspuolueiden edustajistakin moni toteaa, että eivät ne toteudu. Onko tästä sitten vedettävissä johtopäätös, että muitakin hallituksen esityksiä voidaan hieman tulkita niin, että eivät siellä kerrotut asiat nyt olekaan niin tosia, että niihin pitäisi uskoa?

Kun kaiken sen tutkimustiedon lukee, mikä liittyy tähän alkoholiin ja siihen historiaan ja siihen, minkälaisia päätöksiä ollaan aikaisemmin tehty, ja siihen perehtyy, niin on aivan selvää, että tämänkin lain myötä kulutus tulee nousemaan. Siitä voidaan sitten väitellä, kuinka paljon se nousu on, mutta kulutus tulee nousemaan, se on aivan selvä asia, ja kun kulutus nousee, niin silloin myös haitat kasvavat, ja kun haitat kasvavat, niin silloin kustannukset yhteiskunnalle kasvavat. Tämän päivänselvän päättelyketjun toteamisessa en usko kenelläkään olevan ongelmaa, ja nyt sitten olisi syytä, että jos ja kun on halukas vapauttamaan saatavuutta, sitä kautta lisäämään haittoja ja sitä kautta lisäämään kustannuksia, niin sitten se myös todettaisiin täällä rehellisesti. Tässä täytyy antaa kiitosta ministeri Saarikolle, joka moneen otteeseen on tästäkin pöytästä todennut selvästi sen, että tämän lain myötä kustannukset tulevat kasvamaan ja se näkyy sitten veronmaksajien kukkarossa ja totta kai niin inhimillisenä kuin sosiaalisenakin kärsimyksenä.

Puutun nyt näiden kustannusten osalta vain yhteen yksityiskohtaan, ja se liittyy tänne sisäisen turvallisuuden puolelle. Ennen kuin aloimme käsittelemään tätä alkoholilain mietintöä, käsitelimme sisäministeriön pääluokan osalta valtion budjettia. Silloin vasemmalta oikealle kaikki olivat huolissaan poliisin resursseista, niin kuin kuuluukin. Se on aivan oikea huoli. Tällä hetkellä niitä resursseja pienentää esimerkiksi se tosiseikka, että meillä koulutusmäärät ovat ajan saatossa jääneet jälkeen. Vaikka me kuinka haluaisimme lisätä poliisimiesten määrää, niin meillä ei ole siihen mahdollisuutta, kun meillä ole koulutettuja poliiseja. Meillä on tällä hetkellä työttöminä noin vajaa parisenkymmentä poliisia, jotka voisimme ottaa saman tien töihin. Kun täällä hallituksen esityksessä todetaan, että välittömät vaikutukset tämän lain myötä ovat todella 170 henkilötyövuotta, 10—15 miljoonaa, niin kyllähän tästä ajattelee niin, että jos hallitus tämän esityksen haluaa sitten viedä läpi,

niin se myös sitten vastaa niistä kustannuksista. Mutta kun tästä asiasta keskusteltiin budjettikeskustelun osalta, niin ei kukaan — siis alleviivaan: ei kukaan — hallituspuolueen kansanedustaja noussut ylös ja todennut, että ensi vuonna on sitten tuotava esitys, missä tuodaan poliisille 10—15 miljoonaa euroa lisäresursseja. Ei siis kukaan.

En ole kuullut myöskään tässä keskustelussa, että kukaan hallituspuolueista olisi esittämässä esimerkiksi niitä kaivattuja resursseja sosiaali- ja terveydenhuoltoon, joita tämä muutos vaatisi. Kun olen ymmärtänyt, että tässä yhteiskunnassa sosiaali- ja terveydenhuollon osalta meillä pidemmällä aikavälillä on tavoitteena enemmänkin tämä 3 miljardin euron säästäminen tässä kustannusten nousussa, niin tämänkin lain osalta tulemme lisäämään niitä kustannuksia. Se on rehellistä myöntää. Jos näin haluaa tehdä, niin sitten olisi rehellistä esittää ne lisäresurssit.

En yhtään puheenvuoroa ole kuullut, jossa kukaan hallituspuolueen kansanedustaja, joka tätä lakia olisi kannattanut, olisi täällä esittämässä niitä tarvittavia resursseja, joita siis hallituksen esitys ja sen perustelut vaativat. [Jukka Gustafsson: Aika erikoista!]

Sitten ehkä yhteen pikanttiin yksityiskohtaan, mikä tässä nousee suureen rooliin, ja se on tämä tilavuusprosentti, 4,7:stä 5,5:een. En nyt lähde sen enempää käymään läpi niitä vaikutuksia, joita täällä ansiokkaasti on moni avannut, mutta puutun vain siihen, että kun tästä on nyt tehty hallituspuolueiden edustajien toimesta jotenkin se keskeinen kysymys myös elinkeinoelämän kannalta tai panimoteollisuuden kannalta, niin jotenkin näin maalaisjärjellä ajattelee, että panimoteollisuutta kai käsittääkseni eniten kiinnostaa se, että he saavat tämän valmistustaparajoitteen täältä laista poistettua, jolloin he saavat siihen suurempaan määrään myyntipisteitä ne juomat, jotka tällä hetkellä siellä eivät ole myynnissä. Kansankielellä voidaan silloin puhua lonkerosta. Jotenkin ajattelen tällä samalla päättelyketjulla, että jos tätä hyvää sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä tässä salissa enemmistö kannattaisi, joka siis pitäisi tilavuusprosentin nykyisellään mutta poistaisi tämän valmistustaparajoitteen, niin kyllä uskoisin, että panimoteollisuus tähän ihan tyytyväinen olisi. Sehän silloin tarkoittaisi, että niin Hartwallit, Sinebrychoffit kuin muutkin toimijat kyllä lantraisivat sen lonkeronsa siihen 4,7:ään ja saisivat sen myyntiin joka ikiseen markettiin ja huoltoasemaan, mihin sen haluavat.

Nyt kun tässä keskustelun kuluessa on kuunnellut niitä edustajia, jotka sanalla sanoen tuntuvat nyt hieman olevan tässä panimoteollisuuden talutusnuorassa, he voisivat nyt ihan rehellisesti tulla tänne kyllä sanomaan, että keskeisempi kysymys teollisuuden kannalta on nimenomaan tämä valmistustaparajoite. Se kun poistetaan, niin kyllä siellä panimoteollisuus sen jälkeen ne hillonsa tekee tässä bisneksessä, minkä he haluavat. Tältä osin voisi ajatella, että kohtuullisen hyvä pragmaattinen kompromissi olisi tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö, joka tänään on jätetty, ja sen pohjalta olisi aika hyvä edetä eteenpäin.

Senpä takia toivon, että näitäkin asioita huomenna ihmiset pohtivat, kun tästä äänestämme. Ei ole vielä kuullut, että kenenkään suomalaisen arki olisi tyssännyt viinan saannin puutteeseen, mutta aika monen arki on tyssännyt siihen, että sitä on hieman liikaa tarjolla.

1.59 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on uusi alkoholilaki, ja käsittelyn pohjana on parisataasivuinen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö, joka muutama tunti sitten tuli painolämpöisenä edustajien tutustuttavaksi. Hallituksen esityksessä lisätään alkoholin saatavuutta merkittävästi, ja näin ollen alkoholihaitat lisääntyvät. Tätä ei myöskään vähätellä hallituksen esityksen perusteluissa eikä myöskään sosiaali- ja

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

terveysvaliokunnan mietinnössä, jossa todetaan, että tämä esitys työllistää poliisia, se työllistää hoitajia, lääkäreitä ja myös lastensuojelun määrä kasvaa.

Minä en halua antaa lapsillemme lasista lapsuutta. Lainsäätäjän tehtävä on suojella heikoimpia. Tällä hetkellä alkoholin saatavuus on varsin riittävä, ja näitä kaikkia laajennuksia emme maahamme tarvitse. Toki esityksessä on hyviäkin asioita, kuten se, että ravintoloiden sääntely kevenee, ja pienpanimoiden ulosmyyntioikeus on hyvä ja kannatettava asia. Se edistää käsityöläisöluiden valmistusta ja suomalaista pienpanimoyrittäjyyttä. Mutta hallituksen esityksessä on paljon elementtejä, jotka lisäävät haittavaikutuksia merkittävästi, ensinnäkin se, että hallitus toivoisi kaupassa myytävän alkoholin tilavuusprosentin nostoa 5,5 prosenttiin. Tässä kohtaa täytyy kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa, jonka vastuullinen enemmistö kuitenkin kannatti tässä kohtaa nykytilaa, 4,7:ää prosenttia. Minä en haluaisi tuoda nelosoluuta ruokakauppaan ja sillä tavoin lisätä alkoholin haittavaikutuksia. En myöskään haluaisi limuviinoja kaappoihin siksi, että ne lisäävät asiantuntijoidenkin mukaan erityisesti lasten ja nuorten alkoholinkulutusta.

Tässä esityksessä on jätetty mietintöön vastalauseita, ja varsinkin tämä vastalause 2, jossa myös vihreiden edustaja Outi Alanko-Kahiluoto on mukana, on hyvinkin perusteltu. Tässä vastalauseessa on nostettu esiin myös etämyyntiin liittyvät ongelmat — se, että laissa perusteluissa toisaalta kielletään etämyynti mutta pykälissä sitä ei ole erikseen kielletty. Myös lakivaliokunta, jossa itse olen tätä asiaa käsitellyt, syventyi perusteellisesti tähän etämyynnin problematiikkaan. Kuulimme oikeusoppineita asiantuntijoita, jota toivat sen viestin valiokuntaan, että tämä lakiesitys pitää tältä osin selkeyttää ja että tällä hetkellä se on epäselvä. Tässä keskustelussa nousi esille sekin näkökulma, että toisaalta perustuslakivaliokunta on jo selkeyttänyt asiaintilaa niin, että perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan on nyt linjattu, että etämyynti olisi sallittu.

Itse näen tässä hyvin suuria riskejä, sekä kansantaloudellisia riskejä että kansanterveydellisiä riskejä. Ensinnäkin kansantaloudelliset riskit liittyvät siihen, että verotulot jäisivät saamatta Suomeen, ja kansanterveydelliset siihen, että luonnollisesti alkoholin saatavuus merkittävästi lisääntyisi. Alkoholihaitat ovat nyt jo hyvin tunnetut. Ne aiheuttavat terveyshaittoja, poissaoloja töistä. Alkoholi on karsinogeeni, niin kuin tässä monessa puheenvuorossa on todettu. Syöpäsairaudet, sydän- ja verisuonisairaudet sekä maksa- ja munuaissairaudet lisääntyisivät. Tutkimustiedon mukaan yksi vaikuttavimpia tapoja vähentää alkoholin kulutusta on rajoittaa alkoholijuomien saatavuutta. Alkoholikuolleisuuden muutokset ovat seuranneet melko säännöllisesti alkoholijuomien kokonaiskulutuksen kehitystä, ja tämä on johdettavissa Tilastokeskuksen datasta. Alkoholimaksasairaudet ja niihin liittyvät kuolemat ovat lisääntyneet merkittävästi pitkällä aikavälillä. Kuitenkin viime vuosina alkoholinkulutus ja alkoholikuolemat ovat vähentyneet. Esitetyt muutokset lakiin tulisivat kääntämään tilastot jälleen noususuuntaisiksi.

Tässä keskustelussa nousi yllättäen esille myös se, että tämä alkoholin tilavuusprosentti, josta tänään aamulla äänestämme, ei olisikaan hallituspuolueiden jäsenille omantunnon kysymys ja vapaasti äänestettävissä. Pidän tätä kovin erikoisena menettelynä ja toivon, että jokainen edustaja itse harkitsee omassa sydämessään omaa näkökulmaansa ja äänestää kuten omatunto sanoo.

2.05 Juha Rehula kesk: Arvoisa herra puhemies! Illan ja alkuyön aikana useat edustajat ovat ryhtyneet ennustajiksi, ennustamaan tulevaa tilanteesta, jossa meillä on käsiteltyssä alkoholilain kokonaisuudistus. Saattaa olla, että tähän keskusteluun, joka menneen illan ja

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

tämän alkuyön aikana on käyty, saatetaan joskus palata. Ihan tällä perusteella tulin tänne pitämään pikku puheenvuoron, jotta niille, jotka haluavat näitä tunnelmia täältä joskus pöytäkirjan kautta lukea, välittyisi myös se puoli tästä lakikokonaisuudesta, joka on muutenkin kuin nämä paljon tunteita herättävät 0,8 ja etämyynti.

Meillä ovat voimassa olevan alkoholilainsäädännön vanhimmat pykälät siltä vuodelta, kun kieltolaki purettiin Suomessa, vanhimmat pykälät. Meillä on voimassa oleva perustuslaki vuodelta 2000, ja kiitos sen, että tämä alkoholilain uudistaminen on ollut poliittisesti aikaisemminkin hankalaa, olemme tänään tilanteessa, missä käymme keskustelua kokonaisuudistuksen ensimmäisen käsittelyn osalta. Moni peruspalveluministeri on yrittänyt. Nyt ollaan pisimmällä koskaan.

On jonkinlainen aika, ja voisi sanoa vihdoinkin viimein aika, saada alkoholilainsäädäntö vastaamaan 17 vuotta vanhaa perustuslakia, [Harry Wallin: Siitä kiitos Rehulalle!] ja se, mihin tässä viitataan, on se — perustuslaissa muun muassa säädetään siitä — että meillä on 13 asetusta, joista osan sisältö on pitänyt tuon 17 vuotta olla lain tasolla. Nyt tätä ollaan tekemässä. Tämä saattaa kuulostaa prosessuaaliselta, teknokraattiselta puheelta, mutta siinä vaiheessa, kun täällä salissa oli kaikkein kiivain tunnelma eilen illan aikana, silloin puhuttiin prosessista, arvosteltiin prosessia. Katsoin mahdolliseksi tämänkin puolen pöytäkirjoja varten ihan puhua ääneen. [Jukka Gustafsson: Arvioitiin ihan viime päivien tapahtumia!]

Hallituksen esitys on kokonaisuus, jossa on hyvin avoimesti kerrottu niin plussia kuin miinuksia: taloudellisten vaikutusten arviointi, vaikutukset terveyspolitiikkaan, vaikutukset elinkeinoelämään. Kuulun niihin edustajiin, jotka sanovat ääneen, että me olemme uudistamassa alkoholilainsäädäntöä enemmän elinkeinoelämän kuin terveyden ehdoilla. Mitä tulevana vuosina tapahtuu, sen sitten aika näyttää, ja joskus historian kirjatkin kertovat, onko tämä painotus ollut oikea vai väärä. Toisekseen kaikille niille puhujille, jotka ovat tämän illan aikana sanoneet, että terveysnäkökulmaa ei ole lainkaan otettu tässä lakiesityksessä huomioon, uskallan kyllä sanoa, että he eivät puhu totta. Uskallan sanoa, että ette, arvon kollegat, näiltä osin puhu totta.

Alkoholin kokonaiskulutukseen vaikuttaa hinta ja saatavuus. Saatavuus näiltä osin tarkoittaa sitä, mikä on se alkoholin määrä, joka meillä on saatavilla ostaessamme alkoholia. Tästä on tehty mörkö, mörkö siitä, että nyt ollaan tekemässä jotakin lähes maailmanloppuun rinnastettavaa olevaa muutosta. [Toimi Kankaanniemi: Ei tietenkään!] Sanon oma-kohtaisesti ääneen, että kyllä se ennuste, että alkoholin kokonaiskulutus tässä maassa tulee tämän lainmuutoksen osalta kasvamaan — sanon varmuuden vuoksi — lienee totta, mutta en myöskään usko niihin puheisiin, jotka lähes maailmanloppua tässä asiakokonaisuudessa veisaavat. [Jukka Gustafsson: Valiokunnan mietintö on totta!]

Yksi osa valmistelua on ollut vaihe, jossa oli lakiluonnos, jossa lähdettiin siitä, että matkailu- ja ravitsemusala saa käytännössä kaiken sen, mitä haluaa. Työpaikat matkailu- ja ravitsemusosalalle olivat siinä kohtaa valmistelussa ykköstavoitteita terveyspolitiikan lisäksi. Sen jälkeen, helmikuun 2016 jälkeen, on tapahtunut monenmoista. Itse seuraan mielenkiinnolla, miten tämä lainsäädäntö tulee vaikuttamaan työllisyystilanteeseen, koska kyllähän se, että vähittäiskaupassa on saatavissa sitä 0,8 vahvempaa, tulee vaikuttamaan ravintolassa alkoholin anniskeluun. Toinen asia: ne pohjat, mitkä matkailu- ja ravitsemusalan osalta tuolloin kohta kaksi vuotta sitten oli julkikin kirjoitettu, ovat edelleen olemassa. Yksi keskeinen osa tämän lain valmistelua, semmoinen draiveri, on ollut se, että alkoholin nauttiminen valvotuissa oloissa on jatkossa aiempaa tai nykytilannetta mahdollistumpaa. Se toteutuu tässä edelleen — valvotuissa oloissa, valvotussa tilassa.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Valiokunta on mietintöönsä kirjoittanut lausuman, jossa edellytetään niin sanotun julki-juopottelun lainsäädännöllistä estämistä. Kannatan lämpimästi tuota esitystä, tuota pontta. Kyse on sisäministeriön hallinnonalaan kuuluvasta asiasta, mutta sen verran asiasta tiedän, että pykälät ovat ainakin jossakin tässä Kehä ykkösen sisäpuolella tarvittaessa hyvin nopeastikin saatavilla, jos vain halua ja tahtoa on.

Arvoisa puhemies! Kun on puhuttu prosentista ja on puhuttu etämyynnistä, niin haluan ihan luettelonomaisesti puheenvuoroni loppuun sanoa niitä pieniä asioita, jotka ovat tavan ihmisen näkökulmasta ainakin osa hyvinkin merkittäviä.

Ensinnäkin ovat täällä jotkut muistaneet, että yksi hyvin periaatteellinen ja laajaa kannatusta saava asia, jolla on muuten ihan komission notifiointi — jäsenmaat ovat ottaneet tai tässä tapauksessa jättäneet ottamatta kantaa — on se, että meidän pienpanimot saavat ulosmyyntioikeuden. Voimassa oleva lakihan lähtee siitä, että pitää olla kaurahiutaleita hyllyssä ja niin edelleen ja niin edelleen. Jatkossa ei tarvitse olla kaurahiutaleita ja kahvipakettia, pienpanimo voi jatkossa ulosmyyntiä harjoittaa.

Toiseksi, en edelleenkään muista, vaikka pitäisi ulkomuistista muistaa, onko se asetus vai laki, joka kieltää alkoholin velaksi myynnin. Jatkossa Visa-kortilla voi huoletta maksaa alkoholia. [Sari Tanus: Kuinka monella perheellä lisääntyy ongelmat?]

Luvat. Meillä on jatkossa yksi alkoholilupa. Me emme siirry luvattomaan tilanteeseen, mutta tulee yksi lupa, jota valvoa, yhdet ehdot.

Aukioloajat vapautuvat. Tämä on asia, josta on tullut paljon kriittistäkin palautetta. Ei ole pakko pitää yötä myöten ravintolaa auki, mutta se on jatkossa mahdollista. Tässä kohdassa itse uskon markkinatalouden toimivuuteen ja siihen, että jos on kysyntää, niin on sitten tarjontaaakin. Pelkkä tarjonta ei riitä, pitää olla kysyntää.

Niin sanotut happy hourit ovat mahdollisia.

Valmistajat, tuottajat ja ravintolat voivat verkkosivuillaan kertoa oman sortimenttinsa. [Sinuhe Wallinheimo: Viimein!] Sinänsä pieneltä kuulostava asia, mutta jatkossa se on mahdollista, ja pidän sitä hyvänä.

Viime kesän yksi hitti-iltapäivälehtiutisia oli kuva tästä meidän metropolikaupungistamme, jossa oli kuvattu ravintolan edustaa, jossa asiakas ei saanut viedä drinkkiään kadun katkaisemalle anniskelualueelle. Jatkossa tällainen on lainkin mukaan mahdollista, tai useammalla ravintolalla voi olla yhteinen anniskelualue.

Kuulostaa pieneltä, mutta nämä ovat voimassa olevan lain mukaan sellaisia asioita, jotka ovat tässä nyt muuttumassa, ja valvotuissa olosuhteissa alkoholin nauttiminen on jatkossa siis mahdollistettumpaa kuin tänä päivänä. [Timo Harakka: Kuka näitä vastustaa?]

Arvoisa herra puhemies! Kun mainitsee sanan alkoholi, se sisältää paljon tunnetta, ja nollatkoon sitten puheenvuoroni kokonaisuudessaan tämä loppu, mitä sanon, mutta kyllähän me olemme tilanteessa, missä toinen toisemme opettaminen varsinkin siitä, mikä on oikein tai väärin, on kyllä hieman ehkä tarpeetontakin. Me äänestämme huomenna, ja taululle ilmestyvät luvut. Mennään sen mukaan, ja sitten katsotaan seuraavaa asiaa, mennään eteenpäin. Emme me toistemme vakaumusta tai toistemme [Puhemies koputtaa] tietoon pohjaavaa tai muutoin näkemystä muuksi muuta. Demokratiaan kuuluu äänestäminen, ja sitten mennään eteenpäin.

2.15 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä on jo monessa puheenvuorossa todettu, kyllähän se on tosiseikka, että tässä laissa perusteet ja pykälät ovat ristiriidassa keskenään. 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on vähentää alkoholipitoisten ainei-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

den kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjilleen ja muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi — siis vähentää alkoholinkulutusta ja sen haittoja. No, näinhän ei ole, kuten niin esityksestä annetussa lausunnossa kuin valiokunnan mietinnössäkkin selväsanaisesti todetaan, ja myös lain esitellyt ministeri Saarikko sen tässä salissa meille sanoi. Arvostan ministerin rehellisyyttä asiassa, ja olisi ollut reilua todeta se myös lakiesityksessä ja todeta, että hallitus on valmis niihin haittoihin, jotka lakimuutos tuo mukanaan. Samalla hallituksen olisi tullut varata riittävät resurssit niin poliisille kuin sosiaali- ja terveystieteillekin näiden haittojen hoitamiseksi, sillä kuten edelläkin edustaja Rehula totesi, kyllä tämä laki on tehty elinkeinoelämän, ei kansanterveyden ehdoilla. Jos ja kun tämä on ollut hallituksen tahto, niin kyllä se olisi pitänyt reilusti tänne lakiin kirjata.

On myös hyvä huomata, että laki on tehty ennen kaikkea suurten panimoiden ja ulkomaisten panimoiden ehdoilla, ei ensisijaisesti kotimaisten pienpanimoiden ehdoilla. Vaikka toki esitys sisältääkin pienpanimoiden ulosmyynnin, joka on erinomainen muutos, vähittäismyynnin alkoholiprosentin nosto sen sijaan pelaa suurien ja ulkomaisten panimoiden pussiin. Onkin hyvä huomata, että Pienpanimoliitto ei ole ajanut prosentin nostoa, ja pienpanimoille tehdyn kyselyn mukaan valtaosa halusi pitää prosentin nykyisellään.

Illan keskustelussa on ihmetelty, miksi täällä on puhuttu nyt vain tästä prosentista, miksi ei keskustella laajemmin alkoholikulttuurista tai säätelyn purusta, mitä tässä laissa esitellään. No, varmaankin siksi, että aika lailla kaikki me kannatamme sitä esitettyä säätelyn purkua ja se suurin erimielisyys koskee nimenomaan tätä prosenttikorotusta ja siihen liittyviä kiistattomia haittoja ja niihin suhtautumista.

Vihreässä eduskuntaryhmässä on prosentin suhteen erilaisia mielipiteitä. Meillä jokainen saa äänestää kuten järki ja sydän sanoo, ja täytyy kyllä sanoa, että tänä iltana oli aika-moinen yllätys kuulla, kuinka kokoomuksen ryhmänjohtaja Jokinen kertoi, että yksilönvapautta korostavassa kokoomuksessa tässä asiassa ei ole annettu edustajille vapaita käsiä äänestää miten haluavat, vaikka kaikissa muissa eduskuntaryhmissä näin onkin tehty. [Välihuutoja vasemmalta — Jukka Gustafsson: Käsittämätöntä!]

Toinen suuri hämmennys on ollut, että laissa alun perin ollut pykälä etämyynnin kiellosta on poistunut esityksestä. Perusteluissa etämyynti on, mutta pykälä puuttuu siitäkin huolimatta, että niin lakivaliokunta kuin perustuslakivaliokuntakin on vaatinut, että tästä laista pitäisi pykälä löytyä. No, täällä ministeri Saarikko vakuutti, että tähän palataan myöhemmin, että hallituksella on yhteinen tahto ja työryhmä aloittaa selvittelyn. Tämä kuitenkin tarkoittaa, että meille jää epäselvä lainsäädännöllinen tila, jolloin on aito riski siitä, että joku haluaa oikeudellisesti tätä koetella, ja riski siitä, että Alkon monopoli purkautuu sinä aikana, kun tämä tila on epäselvä, aivan kuten edustajat Harakka ja Kankaanniemi tässä äsken hyvin avasivat.

Edustaja Paateron tapaan en ymmärrä, miksi tämä laki tuotiin tänne saliin nyt eikä odotettu, että etämyyntiä koskeva pykälä olisi saatu kirjoitettua ja valiokunta olisi voinut käsitellä sen asiallisesti, sillä nyt valiokunta ei pyynnöistään huolimatta saanut kuunnella asiantuntijoita asiasta. Kuten täällä edellä juuri todettiin, monin paikoin alkoholilaki on vanhentunut ja on hyvä, että sitä nyt uudistetaan, mutta olisi kuitenkin ollut viisautta siirtää asiaa vielä pari kuukautta eteenpäin, sillä tässä pitkässä prosessissa se ei olisi tuntunut enää missään.

No, tänä iltana on tullut myös selväksi, että kokoomuksessa on suurta halua purkaa Alkon monopoli. Useampi kokoomusedustaja on täällä sitä esittänyt ja toivonut Tanskan

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

mallia. Jos tämä laki nyt menee kokoomuksen haluamalla tavalla, niin heillä ei ole enää mitään syytä tämän jälkeen varmistaa Alkon monopolia [Sari Sarkomaa: Voisiko jokainen muodostaa oman mielipiteensä!] eikä monopolista kiinni pitävällä keskustalla ole enää keinoja heitä siihen painostaa. Tämä on mielestäni valitettavaa.

Henkilökohtaisesti katson, että päättäjänä minulla on kokonaisvastuu, enkä voi mietintöön tutustuttuani olla tukemassa sitä, että vähittäismyynnin prosenttia nostetaan nykyisestä, sillä aivan kuten edustaja Pekonen viisaasti tämän lain kohdalla on sanonut: "Vahvempi kestää sen, mitä heikompi vaatii."

2.21 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lupaen, että tämä on varmasti viimeinen puheenvuoro tänä aamuna.

Mutta edustaja Mikkoselle totean vain sen, että on hienoa, että hän kiinnittää huomiota tähän heikompaan ja pienempään, mutta pikkuisen ontuu tuo teidän vertauksenne siitä. Katselin työhuoneessani vanhaa lehtileikettä, jossa te kannatitte kannabiksen vapauttamista, ja se on muuten pikkusen rankempi juttu. Minä katsoin, edustaja Mikkonen, lehtileikettä, jossa teidän kuudesta puheenjohtajaehdokkaastanne viisi kannatti kannabiksen vapauttamista, ja se on pikkusen rajumpi juttu. Kun tarkastin asian vielä rikospoliisin eräältä komisariorilta, mitä tapahtuu, jos kannabis vapautetaan, niin sehän johtaisi aivan kamalaan katastrofiin, ja te täällä meille opetatte, miten tulisi alkoholin kanssa olla varovainen. Ehkä kannattaisi joskus katsoa vähän peiliin eikä tulla opettamaan muutamaa prosenttia jollekin, kun te itse kannatatte kannabiksen vapauttamista. Toivon, että tähän keskusteluun tulee edes jotakin järkeä.

2.22 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen kyllä kannattanut lääkekannabiksen vapautusta, koska tiedämme, että se auttaa kyllä monia potilaita kivuissaan, ja minusta se lainsäädäntö olisi syytä saada kuntoon.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten puhujalistaan.

2.23 Pekka Puska kesk: Arvoisa puhemies! Pyysin [Hälinää — Puhemies koputtaa] tämän puheenvuoron, että voisin ihan lyhyesti kommentoida muutamaa asiaa.

Ensinnäkin totean, että ne, jotka vastustavat vaikuttavaa, tehokasta alkoholipolitiikkaa ja usein juuri alan teollisuus puhuvat valistuksen puolesta: ei sääntelyä vaan valistusta. Olen urani aikana aina korostanut valistuksen ja terveystieteiden merkitystä, mutta tutkimus osoittaa yksiselitteisesti, että valistus tai valistuksen tai informaation vaikutus ainakin suoraan on paljon heikompi kuin vahvan politiikan koskien saatavuutta ja hintaa. Nyt teemme olennaisimman päätöksen ehkäisevässä alkoholityössä.

Edustaja Heinonen puhui sääntelyä vastaan, ja lakipaketissa todella puretaan paljon turhaa sääntelyä, mutta meidän on samalla muistettava, että monopoli on iso kansanterveydellinen sääntely. Tietysti tekisi mieli kysyä, kannattaako edustaja Heinonen monopolia vai ei, koska ryhmän puheenjohtaja Jokinen sanoi yksiselitteisesti, että kokoomus kannattaa Alkon monopolia, mistä olemme iloisia. Se, mikä on ylin alkoholiprosentti, ei ole varsinaisesti sääntelyä, vaan yhteiskunta joutuu päättämään jonkun rajan samalla tavalla kuin nopeusrajoituksissa päätetään, mikä on ylin sallittu nopeus.

Edustaja Heinonen esitti myöskin THL:n arvioihin kritiikkiä, johon tietysti on sattu-neesta syystä pakko puuttua. Hän viitasi Panimoliiton ja kaupan niin sanottuun tutkimuk-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

seen, jota en ole onnistunut löytämään mistään arvostetummasta julkaisusta. On niin, että asiantuntijat ja kokemukset eivät tue sitä, että oluen ja vahvan oluen tarjonnan lisääminen olennaisesti vähentäisi muuta kulutusta, ei väkeviä tai nyt jo aika lailla vähentyvää Viron-tuontia. On korostettu näissä lausuntovaliokunnan kuulemisissa, että tämä arvio on nimen-omaan kokonaisarvio, ja myöskin arviointineuvosto on hyväksynyt tämän arvioinnin pe-rusteet lausunnossaan.

Sitten vielä viittaisin siihen, mikä on jo pari kertaa mainittu, ja edustaja Salonen sen sa-noi, että on syytä korostaa, että nämä laskelmat alkoholikuolleisuudesta, jotka näissä pape-reissa esiintyvät, tai muutoksen vaikutuksista kuolleisuuteen perustuvat siis Tilastokeskuk-sen luokitteluun niin sanotuista alkoholisairauksista eivätkä sisällä alkoholin vaikutusta kansantauteihin, syöpään tai sydän- ja verisuonitauteihin. Jos tämä otettaisiin huomioon, niin se arviolta noin kaksinkertaistaisi nämä kaikki luvut.

Sitten täälläkin on sanottu, että jokaisella pitäisi olla oma valta valita. Tätä ei kukaan kiistä, mutta moderni terveyden edistäminen kombinoi ihmisen oman vastuun ja terveelli-sen ympäristön. Tässä mielessä ympäristö ja tässä tapauksessa se, miten ja minkälaisia al-koholiuomia on tarjolla, vaikuttaa aivan olennaisesti. Jos päätyyppi, niin kuin on syytä olettaa, eurooppalaiseen tapaan, jota täällä on korostettu, olisi tämän korkeamman alkoho-liprosentin mahdollistama joku 5,2—5,3, niin se vaikuttaisi ilman muuta ihmisten valintoi-hin selvästi alkoholin kulutusta nostavasti. Terveyden edistäjän fraasi niin sanotun Ot-tawan julistuksen mukaanhan on "tehdään terveellinen vaihtoehto helpoksi" eli "make the healthy choice the easy one".

Arvoisa puhemies! Lopuksi, kaikille on varmaan tullut selväksi, että lakiesitys erityises-ti, jos tuodaan vahvat oluet ja limuviinat kauppoihin, kioskeihin, huoltoasemille ja ravin-toloihin, nostaisi Suomessa selvästi alkoholin kokonaiskulutusta, minkä seuraukset näkyi-sivät laajasti suomalaisissa perheissä, kaduilla, liikenteessä, työelämässä ja ravintoloissa terveydellisinä, sosiaalisina ja taloudellisinä lisähaittoina.

Lakiesityksessä on erittäin paljon hyvää, ja mielestäni sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö on tasapainoinen ja asiantuntijalausuntoihin perustuva kannanotto, jossa, kun hal-lituspuolueiden eduskuntaryhmissä sovittiin prosenttiasiaissa vapaat kädet, on valittu vas-tuullisempi vaihtoehto eli nykyinen 4,7 prosenttia ja näin vastuullisesti torjuttu ajatus nos-taa alkoholin enimmäisprosenttia ja sen vakavat kansalliset seuraukset ja torjutaan seu-rauksena yhteiskunnalle tulevia lisäkustannuksia.

2.28 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Jatkoksi edelliseen puheenvuoroon haluaisin nostaa vielä muutamia asioita esiin.

Asiantuntijakuulemisissa on todettu, että lastensuojelun keskeisiin periaatteisiin kuuluu edistää lapsen suotuisaa kasvua ja kehitystä. Alaikäisen työskentely anniskeluravintolassa ja mahdollisesti päihtyneiden asiakkaiden palvelu ei ole edes valvonnan alaisena alaikäi-selle hyvä ja turvallinen ympäristö työskennellä. Työskentely voi olla nuoren työntekijän henkiselle kehitykselle haitaksi, ja näin ollen näiden säännösten osalta ei ole arvioitu las-tensuojeluun ja alaikäisen työntekijän työskentelyyn liittyviä näkökulmia. Katson, että laissa tulee alkoholia myyvältä ja sitä anniskelevalta henkilöltä edellyttää vähintään 18 vuoden ikää. Luulisi, että edes jonkin verran pysähdytään miettimään lasten ja nuorten tu-levaisuutta.

Täällä on paljon puhuttu poliisien resursseista. Tiedetään, että arvion mukaan jo nykyi-sellään poliisin työstä noin 70 prosenttia menee alkoholin aiheuttamiin turvallisuusuuhkiin.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Näin ollen, kun huomioidaan poliisin jo tällä hetkellä tiukat resurssit sekä poliisin hallinnonalalla tehdyt leikkaukset, on erittäin suuri huoli, että nyt esitetyillä muutoksilla tulisi olemaan merkittävät seuraukset myös sisäiseen turvallisuuteen. Pitäisikö kuitenkin vielä miettiä näitä ehdotuksia?

Harmaasta taloudesta muutama sana. Byrokratian purku on tietysti erittäin hyvä. Tässä hallituksen esityksessä tavoitteena on lisätä omavalvontaa. Kuitenkin jo tällä hetkellä voimassa olevan lain aikana keskeiset valvontaviranomaiset ovat havainneet merkittävässä osassa tarkastetuista yrityksistä puutteita veronmaksussa ja kirjanpidossa ja niin edelleen. Asiantuntijakuulemisissa on tullut vahvasti esille, että hallituksen esitys toteutuessaan heikentää lupaviranomaisen mahdollisuuksia torjua harmaata taloutta ja talousrikollisuutta. Esityksen vaikutukset ovat näin ollen ristiriidassa hallituksen harmaan talouden vastaisten toimenpiteiden kanssa. Esitänkin, että hallitus tekisi vuoden kuluessa selvityksen siitä, onko omavalvonnan lisääminen lisännyt harmaata taloutta, ja valmistelee ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi selvityksen pohjalta tarvittavat lakimuutokset.

Mutta olenko täällä eduskunnassa kello 2.30 puhumassa harmaasta taloudesta ensisijaisesti? En todellakaan. Terveysvaikutusten, kaikkien niiden ikävien seurausten terveydelle ja hyvinvoinnille, pitäisi mielestäni olla se keskeisin tekijä, minkä takia kansanedustajien tulisi arvioida, että monia kohtia tästä esityksestä ei voi hyväksyä. Kasvavana huolenaiheena on viime vuosina ollut ikääntyvien ihmisten lisääntyvä alkoholinkäyttö. Kolmasosa riskikuluttajista alkoholisoituu eläkeiässä, ja etenkin ikääntyvillä ihmisillä, joilla on toimintakyvyn rajoituksista johtuvia vaikeuksia, alkoholin ongelmakäyttö lisää tapaturmien riskiä, ja lisäksi yli 65-vuotiaiden suhteellinen kuolleisuus alkoholiin on noussut. Tämä on suoraan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä. Syövässä ja syöpien lisääntymisessä alkoholin vaikutus on yksi merkittävä tekijä. Siitä olemme kuulleet.

Mutta kaikista suurin syy, minkä takia olen yrittänyt pysyä valveilla ja vielä käytän tämän puheenvuoron, on oikeastaan tuolla takanani tuo patsasteos Työ ja tulevaisuus. Tuossa keskellä on tuo pieni ihminen, joka nostaa kättä. Ajattelen niin, että olkoon se muistutamassa joka ikinen kerta, kun kansanedustajat kokoontuvat tässä salissa, siitä, toteutuuko käytännössä se, mistä hienosti välillä puhumme, että lasten edun ja lasten hyvinvoinnin pitäisi olla aina ensisijaisena mielessä, kun teemme päätöksiä. Tämä hallituksen alkoholilakipaketti heikentää lasten ja perheiden hyvinvointia. Alkoholin kokonaiskulutuksen kasvulla on vakavia suoria ja välillisiä vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja terveyteen. Alkoholi liittyy suureen osaan perheväkivallasta. Vanhempien alkoholinkäyttö perheissä lisääntyy. Jos se lisääntyy, se lisää samalla niin lasten kuin aikuisten turvattomuutta perheissä. Äidin päihteidenkäyttö on yleisin syy pienten lasten huostaanottoihin Suomessa, ja raskaudenaikaisesta alkoholinkäytöstä me tiedämme.

Onko nyt niin, että keski-ikäisten kansanedustajien mukavuus, se, että siitä lähikaupasta, kioskista pitäisi saada kaiken maailman juomia, myös niitä vahvempia, menee todella lasten ja nuorten hyvinvoinnin edelle? Suomessa alkoholin saatavuus ei ole ongelma. Alko on varsin lähellä jokaista kansalaista, mutta mikä on lasten ja lapsiperheiden tilanne? Kun mietin kansanedustajia, jotka raivokkaasti puolustavat niin prosentin nostoa kuin valmistustavan muutosta, niin ainut asia, millä voin heitä ymmärtää, on se, että he eivät ole nähneet sitä, mitä tapahtuu lapsille, nuorille, mitä tapahtuu lapsiperheissä. Jos olisi [Juha Rehula: Ei kannata väheksyä kuitenkaan!] — kerroin, miten itse voin jotenkin ymmärtää — ollut näkemässä sairaaloiden tai terveyskeskusten ensiavussa, lastenhuollossa, perheissä joulun alla, joulun aikaan, niin kuinka voi olla viemässä eteenpäin esitystä, mikä voi edel-

leen lisätä ongelmia? Tietysti sitten jos on oman sydämensä sillä tavalla kovettanut, että mukavuudenhalu tai elinkeinon ja lobbareiden viesti on mennyt yli ja ohi. [Olavi Ala-Nisilän välihuuto] — Kerronkin siitä, miten itse ajattelen, että miten yritän ymmärtää.

Mutta niin kuin sanoin, tuolla on tuo Tulevaisuus-patsas ja se pieni, pieni ihminen, ja toivoisin, että mitä tahansa sitten päätättekin, mitä äänestätte — jokaisella kansanedustajalla tietysti on se vapaus äänestää kuinka haluaa, jokainen kansanedustaja kantaa siitä myös vastuun — niin tuo keskimäinen patsas, tulevaisuus ja pieni ihminen, muistuttaisivat siitä, että tulevaisuuden ja meidän lastemme ja nuoremme pitäisi kuitenkin olla se ensisijainen syy ja perusta meidän päätöksiimme. Niin näkisin. Joka tapauksessa kannamme siitä vastuun ja tulevaisuus on meidän lapsissamme ja nuorissamme. Toivon, että paitsi viisaus ja järki myös sydän saisi vaikuttaa siihen, mitä huomenna äänestetään.

2.36 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Olen käytännössä seurannut ja ollut paikalla koko keskustelun ajan ja olen käyttänyt yhden vastauspuheenvuoron. Haluan tässä lyhyessä puheenvuorossani täältä puhujapöytästä nyt nostaa omasta mielestäni kolme neljä tärkeintä näkökulmaa ja asiaa esille. Haluan kuitenkin todeta ääneen, kun edustaja Tanus tuossa puheenvuoronsa loppuvaiheessa korosti lasten ja nuorten ja perheiden asiaa, että kyllä meistä kaikki tietävät sen, että nyt kun jouluaatto lähenee, tuhansissa, todennäköisesti kymmenissätuhansissa, perheissä alkoholi on pilaamassa lasten joulutunnelmaa. Itsekin kyllä lähestyn tätä asiaa hyvin voimakkaasti lasten ja nuorten elämismailman kautta.

Arvoisa puhemies! Mielestäni sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä on erittäin hyvin kuvattu valiokunnan asiantuntijakuulemisissa lukuisten sosiaali- ja terveyspolitiikan asiantuntijoiden esittämä kritiikki. Sen mukaanhan tämä esitetty alkoholilaki tulee lisäämään alkoholinkulutusta ja inhimillisiä ja taloudellisia haittoja sekä heikentämään talouden kestävyysvajetta. Mielestäni näitä asiantuntijoiden esittämiä varoituksia ei pitäisi, ei olisi saanut, sivuuttaa. No, valiokunta ei näin ole tehnytään. Kiitos siitä.

Alkoholihan on huomattava sosiaalisten ongelmien ja terveysongelmien syy. Kulutuksen kasvu lisää haittoja myös käyttäjän läheisille ja perheenjäsenille, ja niin kuin totesin, erityisesti nämä haitat näkyvät suoraan ja välillisesti lasten hyvinvoinnissa. Alkoholinkulutuksen kasvu kasvattaa myös sosioekonomisia terveyseroja. Ja niin kuin olemme jatkuvasti saaneet tutkimustietoa, tilanne on ikääntyvien ihmisten kohdalla niin, että alkoholin lisääntyvä kulutus on huolestuttava ja viime vuosina merkittävästi voimistunut trendi.

Sitten vielä tämä alkoholilaki tulee perustelujen mukaan lisäämään myös ihmisten turvallisuuteen liittyviä haittoja. Sehän on tullut korostetusti esille keskustelussa, kun on todettu, että pitää sitten saada 170 poliisin virkaa ja Tulliin virkanaisia ja -miehiä. Siinä on nyt monia tämmöisiä säännösmuutoksia, jotka lisäävät järjestyshäiriöitä, pahoinpitelyjä, onnettomuuksia, erityisesti vähentävät liikenneturvallisuutta. Nämä ovat seurauksia erityisesti siitä, että lisäämällä juuri alkoholin vähittäismyyntiä kulutusta siirretään koteihin ja kaduille.

Tämä luku, jos tässä nyt olisi Kaj Kunnas urheiluruudussa ja näyttäisi avainlukuja, olisi 350—5 000 myymälää lisää. Niistä sitten saa alkoholia, joten totta kai se sitten näkyy. Tämä viittaus kestävyysvajeeseen oli mielenkiintoinen asia. Tämä on erinomaisesti todettu opposition vastalauseessa, kun viitataan siihen, että sosiaali- ja terveydenhuollon, poliisin ja pelastustoimen kustannukset kasvavat, sairastavuus ja kuolleisuus lisääntyvät ja työkyky ja työteho heikkenevät. Tämäkin kannattaa pitää mielessä.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Mutta, arvoisa puhemies, sosiaalidemokraatit eivät nyt ainakaan tässä yhteydessä ole yksin ei-liike. Me olemme myöskin kyllä, kyllä, kyllä -liike, ja tässä hallituksen esityksessä on myöskin sitten näitä positiivisia asioita, että laajennetaan näitä ravintoloitten aukioloaikoja, luodaan itsenäisille pienpanimoille lisämahdollisuuksia, helpotetaan ravintoloiden omien tarjousten mainontaa, sallitaan ravintoloiden yhteiset anniskelualueet ja kevennetään anniskelulupamenettelyä merkittävästi. Itse asiassa monet näistä vähentävät byrokratiaa, ja se on tietysti erinomaisen tärkeää. Tältä osin minä luulen, että meillä kaikilla on aika yhteinen näkemys, vaikka kieltämättä osa näistä sitten vaikuttaa tietysti alkoholin käytön lisääntymiseen. Mutta kaikkea ei voi saada ja aina ei voi voittaa, vaan pitää tietysti modernisoida jälkeenjäänyttä lainsäädäntöä.

Lopuksi vielä tästä etämyynnistä, mistä nyt on keskusteltu paljon: tämän etämyynnin salliminenhan tarkoittaisi Alkon monopolille, että syntyisi rinnakkainen vähittäismyyntikanava, ja niin kuin täällä on todettu, se johtaisi Alkon monopolin purkamiseen ja lopulta sitten alkoholikaupan yksityistämiseen Suomessa. Ja minä sanoisin kyllä näin, että tämä on ihan megaluokan kysymys. Edustaja Heinäluoma tuossa monta, monta tuntia sitten totesi, että tämä on tämmöinen ei mikään hevosen kokoinen asia vaan elefantti. En nyt tiedä, kuinka onnistunut tämä kuvaus on, mutta jotain se niin kuin kertoo. Etämyynnissä esimerkiksi ikärajojen, markkinointipykälien, veronkannon ja harmaan talouden valvonta on vaikeaa. Sen takia, arvoisa puhemies, olen myöskin itse vahvasti sitä mieltä, että tärkein asia eduskunnalle, meille, on Alkon yksinoikeudellisen aseman turvaaminen, ja sen vuoksi tämä etämyynti tulee kieltää yksiselitteisesti. Ja näin olen ymmärtänyt, että siitä huomenna, tai tänä aamuna sitten, muutaman tunnin päästä, tehdään tällainen pykälämuutos, että eiköhän sitä äänestetä sitten isolla joukolla.

2.45 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies ja hyvät kollegat! Pahoittelen, että vielä omalla puheenvuorolla tätä polveilevaa ja monituntista keskustelua pitkitän, mutta ajattelin vielä muutaman sanasen sanoa tämän lain vaikutuksista tähän ravintolaelinkeinoon. Täällähän on hyvin tuotu ilmi ne hyvin positiiviset näkökohdat, joita tässä lainsäädännössä liittyy ravintoloiden normienpurkuun, toiminnan helpottamiseen ja turhan sääntelyn vähentämiseen, joka yksiselitteisesti on hyvä asia. Mutta ehkä on annettu myös hieman ruusuinen kuva siitä, että näiden muutosten ansiosta jotenkin ravintoloiden kilpailukyky paranisi oleellisesti suhteessa vähittäiskauppaan. Näinhän ei kuitenkaan tapahdu.

Jos me katsomme pitkällä aikavälillä tätä ravintolaelinkeinon kehitystä, niin otan nyt muutaman kiinneluvun: Vuonna 97, siis 20 vuotta sitten, ravintoloiden osuus kokonaishinnasta oli yli 20 prosenttia — 20 vuotta sitten yli 20 prosenttia. Tänä päivänä tuo vastaava osuus on 10 prosenttia. Se on siis puolittunut 20 vuodessa, siis se määrä, jonka ravintoloista ostamme alkoholia meidän kokonaishinnasta. No, tähän totta kai tarkoittaa sitä, että myös alan työllisyys on tästä kärsinyt. Että jos tälläkin hetkellä meillä olisi siis sama osuus ravintola-anniskelulla kuin oli 20 vuotta sitten ilman edes, että meillä kokonaiskulutus olisi kasvanut, niin alalla työllisyys olisi noin 15 000 henkeä enemmän. Ja tätä valitettavaa kehitystä tähän laki ei muuta, kun otetaan huomioon, että vaikka totta kai, niin kuin ihan oikein on, me helpotamme ravintoloita koskevaa sääntelyä, niin samanaikaisesti me annamme edelleen vähittäistavarakaupalle enemmän pelimerkkejä tähän heidän myyntiinsä. Ja minun mielestäni olisi rehellistä, että tämäkin näkökulma täällä hallituspuolueiden suulla tuotaisiin ilmi.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Muutamahan tähän on viitannut, ja näinhän se valitettavasti on, että se, joka tässä voittaa, on siis vähittäistavarakauppa ja panimoteollisuus, ei niinkään tämä ravintola-ala, varsinkin kun samanaikaisesti nyt halutaan tuoda nämä vahvemmat juomat ja poistaa tämä valmistustaparajoite ja siihen kytkettiin tämä alkoholiveron korotus. Ja missä tämä 100 miljoonan euron alkoholiveron korotus kaikista eniten näkyy? Niin, sehän näkyy juuri siellä ravintoloissa. Sehän aiheuttaa edelleen sitä, että meillä ravintoloissa anniskeltu alkoholi on sen verran hintavampaa, että kuluttajat siirtyvät aivan luonnollisesti halvemman jakelukanavan piiriin, joka on silloin sitten vähittäistavarakauppa tai matkustajatuonti. Tältä osin tämä lakiesitys ei muuta tätä valitettavaa kehitystä, joka meillä on siis jo 20 vuotta jatkunut. Tämän ansiosta jos ei nyt muuta, niin ainakin työllisyys kärsii.

Onkin rehellistä sanoa, että kyllähän tämän lakipaketin osalta suosimme nyt enemmän, jos nyt hieman kärjistää, kalsarikännäämistä ja julkijuopottelua kuin ravintola-anniskelua, ja olisi ihan hyvä, että tämäkin puoli tässä keskustelussa tuotaisiin ihan rehellisesti ilmi. Kun muistelee tuota loppukesän ja alkusyksyn keskustelua, niin silloin aika monella hallituspuolueen edustajalla oli halua helpottaa nimenomaan ravintoloiden asemaa siinä, että tätä ravintola-anniskelun arvonlisäveroa olisi laskettu. Tällaisia vaatimuksia kuului aika paljon varsinkin kokoomuksen suunnalta ennen hallituksen budjettiriihettä. No, tämä esitys arvonlisäveron laskemisesta ravintola-anniskelun osaltahan vaihtui sitten siellä budjettiriihessä 100 miljoonan euron korotukseen alkoholiveroon. Tämän johdosta tulemme siihen pisteeseen, että edelleen tulevaisuudessakin meillä valitettavasti ravintoloissa anniskellun alkoholin määrä meidän kokonaiskulutuksessa tulee pienenemään, ja en nyt kyllä voi millään tavalla ajatella, että se olisi se toivottava suunta, kun yleensä kaikkien eduskuntapuolueiden julkilausuttu tavoite on ollut se, että meillä anniskelua ohjataan nimenomaan kodeista ja kadulta ravintoloihin. Nythän tämä jää kyllä tässä esityksessä tekemättä.

Kun tätä edellinen ministeri Rehula tuossa omassa puheenvuorossaan vähän pohdiskeli, mitä se sitten tulevaisuudessa tuo tullessaan, niin toivoisin ainakin sitä, että tämä asia käytäisiin sitten tulevaisuudessa läpi, jos edelleen alkaa näyttämään siltä, että me turhaan kurjistamme alkoholipolitiikallamme nimenomaan tätä ravintola-anniskelua, joka kuitenkin siis — nyt pyydän, että kuunnellaan, kun täällä yleensä ollaan huolissaan tästä työllisyydestä — tämä ravintola-anniskelun osuus, on siis 60 prosenttia koko alkoholialan työllisyydestä. Siis 10 prosentin osuudella kokonaisanniskelusta 60 prosentin työllisyysosuus, niin että jos nyt jonnekin haluttaisiin niitä helpotuksia antaa myös täällä veropuolella, niin ne kannattaisi kyllä enemmän suunnata tänne ravintola-anniskelun puolelle eikä niinkään sitten helpottaa tätä kalsarikännäämistä ja julkijuopottelua. Toivon, että nämäkin asiat ihan rehellisesti tuodaan tässä asiassa julki.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2018 talousarvioesityksen (HE 106/2017 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 106/2017 vp

Hallituksen esitys HE 176/2017 vp

Talousarvioaloite TAA 1-535/2017 vp

Toimenpidealoite TPA 51/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp. Asian käsittely keskeytettiin edellisessä täysistunnossa.

Asian käsittely keskeytettiin.

3.1. Pääluokka 24 Ulkoasiainministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt jatketaan aiemmin torstaina keskeytynyttä yleiskeskustelua ulkoasiainministeriön pääluokasta 24.

Keskustelu

3.20 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämäärä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata itsenäisyytemme ja alueellinen koskemattomuus sekä parantaa ihmisten turvallisuutta ja hyvinvointia. Nämä ovat erittäin tavoiteltavia päämääriä, joissa tarvitaan meistä jokaista. Kuten olemme huomanneet, Itämeren alueellakin tilanne on muuttunut, ja se aiheuttaa huolta. Kansainvälinen turvallisuustilanne on eurooppalaisestakin näkökulmasta heikentynyt. Mielestäni EU:n tulisi keskittyä oleelliseen, koska sillä ei ole edes omaa yhteistä puolustusta. Mielestäni EU:n tulisi keskittyä enemmän hallitsemattoman muuttoliikkeen sekä terrorismin ja radikalisaation uhkan vähentämiseen. Suomi on tässä asiassa vain pieni mutta kuitenkin tärkeä toimija, maa muiden joukossa.

Ulkoasiainhallinnon toimintamenoihin esitetään 219 miljoonaa euroa. Huoli henkilöstön turvallisuudesta ja jaksamisesta alueilla, joilla uhkataso on korkea, on aiheellinen, mutta samalla laaja ja toimiva edustustoverkko on Suomelle erittäin tärkeä. Panostuksia niihin maihin, joiden poliittinen tai taloudellinen merkitys Suomen kannalta kasvaa, on tehtävä jatkossakin.

Pidän tärkeänä, että Suomen puheenjohtajuus arktisessa neuvostossa sujuu hyvin ja jatkuu vuoteen 2019. Arktisen neuvoston puheenjohtajuutta hyödynnetään niin neuvoston aseman vakiinnuttamisessa kuin Suomen kansallisten intressien eteenpäin viemisessä. Mielestäni tähän puheenjohtajuuteen tulisi panostaa vieläkin enemmän. Onhan tämä kuitenkin Suomelle ainutlaatuinen hetki profiloitua arktisten alueiden osaajana. Tässä saadaan kaikki arktisten alueiden maat saman pöydän ääreen. Alueelliseen yhteistyöhön osallistumisen tulee olla Suomelle tärkeä keino edistää vakautta, kestävä kehitystä ja talouskasvua niin Itämeren kuin Barentsin alueella sekä arktisella alueella. Toiminnassa tulee painottaa pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa ja monipuolista yhteistyötä pohjoisissa alue-neuvostoissa sekä Suomen arktisen neuvoston puheenjohtajuutta tukevia hankkeita. Pidän hyvänä, että tähän tarkoitukseen esitetään 1,8 miljoonan euron määrärahaa. Pidän hyvänä myös, että valtiovarainvaliokunta lisäsi 150 000 euroa radikalisoitumisen ja terrorismin vastaiseen viestintään. Elleivät viestintä ja tiedustelu toimi, aiheuttaa se vaikeuksia koko toiminnalle.

Suomi on sitoutunut YK:n kestävä kehityksen Agenda 2030:n toimeenpanoon. Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön esitetään ensi vuodelle 14,7 miljoonaa euroa enemmän kuin

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

vuonna 2017. Mielestäni tämä on perusteltua. Alueellisesti Suomi panostaa Afrikkaan, mikä on perusteltua muun muassa muuttoliikkeen hillitsemiseksi. Suomi kiinnittää erityistä huomiota tyttöjen ja naisten oikeuksiin, mukaan lukien lisääntymisterveys. Tämä on erittäin tärkeä ja oikea panostus. Kehitysyhteistyön tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen tulee kiinnittää jatkossakin entistä enemmän huomiota. Rahojen tulee mennä oikeisiin kohteisiin ja todelliseen tarpeeseen.

3.24 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Haluan vielä näin yösydämellä puhua kuitenkin Suomen kehitysyhteistyörahoista, jotka kuuluvat tähän ulkoministeriön hallinnonalaan.

Tässä budjettikirjassa ehdotetaan varsinaiseen kehitysyhteistyöhön noin 550 miljoonaa euroa ja kehitysyhteistyöhön kokonaisuudessaan 886 miljoonaa. Nyt kun talous on kasvussa, Suomen kehitysyhteistyön bruttokansantuotteen osuus laskee. Arvioiden mukaan Suomen kehitysyhteistyö on ensi vuonna noin 0,38 prosentin tasolla — siis kaukana siitä tavoitteesta 0,7, johon me olemme sitoutuneet. Vaikka nyt pikkaisen kehitysmäärärahoja nostetaan, ne leikkaukset, mitä tämä hallitus teki alkukaudesta, olivat niin rajuja, että todellakin olemme kaukana tavoitteesta. Olen ymmärtänyt, että hallitus on kuitenkin edelleen sitoutunut tuohon tavoitteeseen ja haluaa siitä pitää kiinni, mutta kyllä tällä tahdilla menee vuosikymmeniä ennen kuin me pääsemme tuohon prosenttiin, ja siksi olisi äärimmäisen tärkeää, että hallitus tekisi nyt selvän tiekartan, kuinka tähän prosenttiin aiotaan päästä, ja tämä hallitus ja tulevat hallitukset siihen sitoutuisivat.

Huolestuttavaa on myös se, että Suomen kaikkein köyhimmille maille elikkä niin kutsumille LDC-maille antaman avun osuus bruttokansantuotteesta on vähentynyt ja rahoitus jää vain 0,16 prosenttiin, vaikka me olemme YK:ssa sitoutuneet siihen, että annamme näille kaikkein köyhimmille maille 0,2 prosentin osuuden. Me olimme tässä tasossa ja tämän ylikin vielä vuonna 2015, jolloin Suomi antoi kehitysapua 0,22 prosenttia bruttokansantuotteesta näille kaikkein köyhimmille maille, ja tähän meidän pitää pyrkiä.

No, kelle Suomi sitten antaa apua? On ehkä aika hämmäntävääkin huomata, että suurin yksittäinen maa, johon Suomi antaa kehitysapurahojaan, on Suomi itse. Suomi antoi kehitysapurahoja viime vuonna 118 miljoonan euron edestä Suomelle itselleen, kun seuraavaksi eniten apua Suomelta saanut maa oli Afganistan, jolle Suomi antoi 27 miljoonaa euroa, ja sitten Nepal, 2 miljoonaa euroa. Miten tämä on sitten mahdollista? Se johtuu siitä, että Suomi on vähän kikkaillut näitten rahojen kanssa sillä tavalla, että leikkaukset eivät olisi näyttäneet ihan niin pahoilta kuin mitä ne olivat, ja nämä 118 miljoonaa euroa käytetään täällä Suomessa niihin kuluihin, mitkä ovat syntyneet pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta, siis Suomessa syntyviin kuluihin. Tämä kehitys on kyllä varsin huolestuttava, ja toivoisin, että me antaisimme sitä apua ihan aidosti sinne, missä sitä tarvitaan, ja sinne, missä ovat esimerkiksi nyt pakolaiskriisiin liittyvät juurisyyt, eikä niin, että me käyttäisimme näitä kaikkein köyhimmille tarkoitettuja rahoja täällä kotimaassa.

No, me tiedämme, että hallitus leikkasi varsin rajusti järjestöiltä, jotka tekevät kehitysyhteistyötä, siitäkin huolimatta, että näissä evaluaatioissa on todettu, että järjestöt tekevät työtään hyvin kustannustehokkaasti ja järjestöt pystyvät hyvin vaikeissakin olosuhteissa toimimaan niin, että saavat hyviä tuloksia. Vain noin 7 prosenttia kaikesta Suomen kehitysyhteistyöstä menee nykyään kansalaisjärjestöille. Sen sijaan entistä enemmän rahaa menee finanssisijoituksiin — kehitysyhteistyön finanssisijoituksen momentille ensi vuoden budjetistakin myönnetään 130 miljoonaa, [Puhemies koputtaa] joka on 15 prosenttia kai-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

kesta. Tämä voi olla sinänsä perusteltua, mutta myös näiltä rahoilta tulee vaatia samaa tuloksellisuutta, läpinäkyvyyttä ja ihmisoikeuksien edistämistä kuin edellytetään muultakin kehitysyhteistyöltä. — Oliko tässä meillä aikaraja?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Suositus on 5 minuuttia.

Okei. No, jos saan yhden asian vielä todeta, kun tässä ei taida kovin pitkää puheenvuorolistaa olla, niin haluan nostaa esiin nämä kansalaisjärjestöjen tuet, jotka on annettu järjestöjen viestintä- ja globaalikasvatukseen. Nythän tässä budjetissa esitetään, että nämä rahat siirrettäisiin — summaa ei sinänsä pienennetä — ulkoministeriöstä Opetushallitukselle. Se, mikä tässä on huolestuttavaa, on se, että sitten sieltä rahoja saisivat hakea kunnat ja oppilaitokset. Silloin tämä globaalikasvatustyö suuntautuisi pelkästään kouluihin. Nyt järjestöt ovat kuitenkin pystyneet monipuolisemmin käyttämään näitä rahoja. Ne ovat käyttäneet niitä myös kouluihin ja aivan varmasti myös jatkossa käyttäisivät, mutta sen lisäksi ne ovat tehneet myös erilaista kampanjointia, mediaviestintää, on tehty globaalia vapaaehtoistoimintaa niiden avulla, ja olisi äärimmäisen tärkeätä, että se olisi jatkossakin mahdollista. Siksi tätä siirtoa olisi kyllä syytä harkita ja palauttaa ne rahat mieluummin sinne ulkoministeriön hallintoon, niin että kaikki järjestöt voisivat niitä hakea. Nyt tulee riippumaan koulun aktiivisuudesta, onko siellä ketään opettajaa, joka haluaa näitä rahoja hyödyntää. Järjestöt nimenomaan ovat voineet viedä tätä globaalikasvatusta sellaisiinkin kouluihin, joista ei koulun sisältä itsessään välttämättä ole löytynyt sitä aktiivisuutta, ja tämän käytännön tulisi jatkossakin olla näin. Se olisi paljon tehokkaampaa, monipuolisempaa ja saavuttaisi suuremman osan myös oppilaista.

3.31 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Kehityspolitiikkamme kärkenä on tyttöjen ja naisten aseman parantaminen, ja Suomi tukeekin toiminnallaan muun muassa sitä, että yhä useammat tytöt ja naiset tuleva tietoisiksi oikeuksistaan, mukaan lukien seksuaalioikeudet ja seksuaaliterveys, joilla on yhdessä koulutuksen kanssa vaikutuksia myös väestönkasvun hillitsemiseen. Esimerkiksi Afrikassa arvioidaan, että väestö tulee yli kaksinkertaistumaan, ja tällä hetkelläkin yli 50 prosenttia väestöstä taitaa olla siellä alle 25-vuotiaita. Kun siihen lisätään vielä se, että se nuorisotyöttömyys on ihan äärimmäisen suurta, niin ymmärretään, mikä paine siellä on sille maastamuutolle. Viitataan siihen, mitä sanaa Helsingin yliopistossa meillä valtiotieteellisessä lehtori käytti: se maastamuutto on siellä vain kerta kaikkiaan nuorison selviytymisstrategiana.

Kehitysyhteistyöllä ja siviilikriisinhallinnalla on tänä päivänä yhä selkeämpi linkitys toisiinsa. Euroopassakin ja toivon mukaan täällä Suomessakin ymmärretään se, kuinka tärkeää on, että me vakautamme ja kehitämme niitä alueita, jotta ihmisille ei tulisi sitä tarvetta lähteä pois kotimaastaan. Siten nämä panostukset sekä kehitysyhteistyöhön — ja aiemminkin olen maininnut, että myös Finnfund tekee erinomaisen tärkeätä työtä — että siviilikriisinhallintaan, jolla myös tuetaan sitä, että yhteiskunta on semmoinen, että sinne uskaltavat yritykset investoida eikä tarvitse pelätä sitä, että varastetaan omaisuutta tai tapetaan henkilökuntaa, ovat kokonaisuus. Meidän pitää turvata ja kehittää näitä maita, joista tätä valtavaa painetta on sitten Eurooppaankin tulossa.

Yleiskeskustelu päättyi ja pääluokan käsittely keskeytettiin.

3.2. Pääluokka 25 Oikeusministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt jatketaan aiemmin torstaina keskeytynyttä yleiskeskustelua oikeusministeriön pääluokasta 25.

Keskustelu

3.34 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Pidän hyvänä, että hallitus on ehdottanut 300 000 euron korotusta yhdenvertaisuusvaltuutetulle maasta poistamisten valvontaan. Nämä tehtävät tulevat seuraavien vuosien aikana lisääntymään, kun hallintotuomioistuimissa olevat kielteiset turvapaikkaa koskevat päätökset on käsitelty. Pyydän myös huomioidaan jo ennakolta sen, että mikäli poliisien määrää saadaan toivottavasti joskus lisättyä, se tulee huomioida myös koko oikeusministeriön hallinnonalalla lisärahoitustarpeena. Rahoitusta tulee lisätä niin tuomioistuihin, oikeusapuun, syyttäjälaitokseen kuin rangaistusten täytäntöönpanoonkin.

Käräjäoikeuksien rakennemuutos on merkittävä ja kipeä muutos. Tavoitteena on turvata lainkäytön laatu, tuomioistuinten toimintakyky käräjäoikeuksien toimintaympäristön muuttuessa ja taloudellisten reunaehtojen tiukentuessa. Muutoksen myötä oikeusturvan alueellinen saatavuus ja oikeudellisten palveluiden tarjonta tulee turvata riittävänä. Näiden tavoitteiden tulee myös toteutua, ettei käy kuin liikkuvaa poliisia lakkautettaessa, ettei mitään todellisia 6 miljoonan säästöjä tullutkaan. Liikennevalvonta kylläkin väheni erityisesti raskaan liikenteen osalta.

Pidän hyvänä, että ensi vuodelle Rikosseuraamuslaitokselle osoitetaan 378 000 euron lisäys, joka on tarkoitettu väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ääriliikkeiden tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn vankiloissa. Tätä toimintaa on jo hieman pilotoitu, ja nyt tällä rahoituksella toiminta ollaan vakinaistamassa. Vankiloita tulee olla myös alueellisesti kattavasti koko Suomessa jatkossakin. Tällä turvataan vankipaikkojen riittävyys myös Itä-Suomessa. Mikäli on tunne, että vankilat ovat liian täynnä, voimme päästää ulkomaalaisia vankeja omiin maihinsa suorittamaan rangaistustaan. Se olisi mahdollista mutta valitettavasti liian harvinaista Suomessa.

3.36 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Rangaistusmääräysten käyttöalan laajentaminen säästää ensi vuonna 0,4 miljoonaa euroa. Tämä toteutetaan siirtämällä tehtäviä syyttäjältä poliisille. Sakkomenettelyä ehdotetaan laajennettavaksi rattijuopumuksiin siirtämällä ajokiellon määrääminen kokonaan poliisille. Tämä ehdotettu muutos nopeuttaisi asioiden käsittelyä ja parantaisi oikeuden saatavuutta. Täydentävässä talousarvioesityksessä Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenoihin on tehty vajaan 0,5 miljoonan euron korotus. Lisäys on tarkoitettu viranomaistoiminnan tietojärjestelmien ylläpito- ja kehittämismenoihin.

Yleiskeskustelu päättyi ja pääluokan käsittely keskeytettiin.

3.3. Pääluokka 26 Sisäministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt jatketaan aiemmin torstaina keskeytynyttä yleiskeskustelua sisäministeriön pääluokasta 26.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Keskustelu

3.38 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Vuoden 2018 talousarvion ytimessä on sisäinen turvallisuus. Hyvä hallituksemme huolehtii poliisin, suojelupoliisin ja Rajavartiolaitoksen toimintaedellytyksistä. Erityiskiitos sisäministeri Risikon sinnikkäälle työlle kuitenkin yhä edelleen haastavassa taloustilanteessa, koska velkaa vielä täytyy ottaa, vaikka muuten on laivan suunta saatukin käännettyä oikeaan suuntaan.

Poliisien määrä ei laske, ja kiitos siitäkin tälle hallitukselle. Kuitenkin, kuten poliisiylijohtajakin on meille usein teroittanut, poliisien määrä meillä Suomessa on pohjoismaisesakin vertailussa pienin suhteutettuna väestömäärään. Tämä on huolestuttavaa, sillä toimintaympäristön muutos on pysyvä fakta. Meillä on kuitenkin samanlainen yhteiskuntarakenne Pohjoismaissa, samat haasteet — ja Suomessa vähemmän poliiseja kuin muualla. On myös huomioitava, että tuiki tarpeellinen tiedustelulainsäädäntö vaatii myös lisäresursseja supolle, ja tähän onkin varauduttu. Se, onko se täysin riittävää, jää nähtäväksi.

Sisäministeriön hallinnonalalle esitetään ensi vuodelle määrärahoja yhteensä noin 1,5 miljardia euroa. Hallinto- ja turvallisuusjaoston edustajien Kulmala, Kiuru ja Hautala vaatimuksesta saadaan 250 000 euroa huumausaineiden katukaupan valvontaan ja ulkomaa-laisvalvontaan kadonneiden henkilöiden tavoittamiseksi, 220 000 euroa poliisilaitosten koulupoliisitoiminnan turvaamiseen ja kehittämiseen kohdennettuna eri poliisilaitoksille. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon tarvittava määräraha pienenee. Sen takia momentti saakin noin 45 miljoonaa vähemmän kuin tänä vuonna.

Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden resursseista huolehtiminen on koko ensi vuoden talousarvion keskiössä. Taustalla ovat jo keväisen kehysriihen painotukset sisäiseen turvallisuuteen ja budjettiriihessä tehdyt päätökset terrorisminvastaisista toimista. Poliisin, suojelupoliisin ja Rajavartiolaitoksen operatiiviseen toimintaan panostetaan. Suomeksi se tarkoittaa enemmän naisia ja miehiä sinne kentälle.

Laittoman maahantulon vastaisen toimintaohjelman toteuttamista jatketaan. Palauttamispolitiikkaa tehostetaan erityisesti jatkamalla ja kehittämällä laittomasti maassa oleskelevien ja kielteisen päätöksen saaneiden henkilöiden tehokasta palauttamista EU-yhteistyön tukemana pyrkimällä uusiin palautusta koskeviin yhteistyöpöytäkirjoihin ja EU:n takaisinottosopimuksiin sekä nopeuttamalla rikoksiin syyllistyneiden maasta poistamista. Tätä työtä olen itsekin tehnyt ja haluan muistuttaa siitä, että Suomen poliisilla, niin kauan kuin se pystyy heitä palauttamaan, se on aina ollut tehokasta ja laadukasta työtä.

Arvoisa puhemies! Siviilikriisihallinnan kotimaan valmiuksien määrärahaa ehdotetaan korotettavaksi 300 000 eurolla. Jälleen kerran en voi olla toistamatta sitä, että siviilikriisinhallinta on yksi hyvä keino, jolla vaikutetaan niihin juurisyihin, mitkä ajavat ihmisiä pakenemaan ja hakemaan turvaa tai parempaa elintasoja kuin heillä kotimaassaan on.

Edelleen, Maahanmuuttoviraston lupa-asioiden sujuvuus, resurssien riittävyys ja asiakaspalvelun ja alueellisen toimipisteverkoston toimivuus turvataan.

Nostan vielä esiin tämän, että harmaan talouden torjuntaan ja liikennevalvontaan osoitetaan 5 miljoonaa euroa enemmän kuin tälle vuodelle. Muistutan siitä, että niin hirveitä kuin ne terroristi-iskut ovatkin, ja Suomessakin on nähdäksemme tällainen tapahtunut — Turun tutkinta on kuitenkin vielä kesken, mutta kaikki sen jo tunnustavat — kuitenkin meillä joka päivä, ei nyt ihan joka päivä mutta kuitenkin, kuolee liikenteessä ihmisiä ja pysyvästi vammautuu ihan tuossa arjessa. Sen takia liikennekäyttäytyminen ja ajokunto ovat [Puhemies koputtaa] tärkeitä asioita ja niitä tulee valvoa poliisin toimesta.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

3.43 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tätä sisäministeriön hallinnonalaä käyttiin täällä jo torstaina alkuillasta laajasti läpi ministerin ollessa paikalla, ja erittäin tärkeä hallinnon-ala on eittämättä kyseessä. Tässä tosiaan edellinen puhuja mainitsi Turun terrori-iskun, joka loppukesästä tapahtui, ja kyllähän tämä turvallisuustilanne on Suomessa muuttunut. Siten tämä on erittäin tärkeä aihealue.

Mutta pariin seikkaan haluaisin lyhyesti kiinnittää vielä huomiota valiokunnan mietinnössä.

Ensinnäkin tässä todetaan, että syyskuun loppuun mennessä turvapaikkahakemuksia on jätetty yhteensä noin 5 300, joista suurin piirtein kolmannes on uudelleen tehtyjä, kertaalleen päätöksen saaneiden henkilöiden tekemiä hakemuksia. Yleisin syy uuteen hakemukseen tämän mietinnön mukaan on ollut kääntyminen kristinuskoon tai usein myös seksuaalisen suuntautumisen vaihtaminen. Valiokunnan mietinnössä todetaan, että saadun selvityksen mukaan tämä on täysin suomalainen ilmiö, muissa maissa ei vastaavaa esiinny. Halusin nyt tämän nostaa tässä esille. Itseäni hiukan tämä ilmiö mietityttää.

Sitten toisena asiana valiokunta on antanut pienen määrärahan huumausaineiden katu-kaupan valvontaan. Hyvä asia, että tähän kiinnitetään huomiota. Kuitenkin summa olisi voinut olla huomattavasti suurempikin. Aamulehdessä on tänä syksynä mainittu, että alaikäisten tekemät huumausainerikokset ovat kaksinkertaistuneet Pirkanmaalla neljässä vuodessa, ja haastateltu rikosylikomisario Jari Kinnunen toteaa, että tilastoissa suurin osa huumausaineiden käyttörikoksista jää piilorikollisuudeksi, koska resursseja paljastaa niitä ei ole. Siltikin kun yksi partio teki syyskuun aikana 126 tuntia kenttävalvontaa, niin paljastui 5 törkeää huumausainerikosta, 14 tavallista huumausainerikosta, [Puhemies koputtaa] 21 käyttörikosta ja monia muita rikoksia. Lisäksi partio takavarikoi useita kiloja huumausaineita ja satoja pillereitä, joten kyllä tämäkin osoittaa, että tähän huumausainerikollisuuden valvontaan ja ehkäisyyn kannattaa ehdottomasti satsata.

3.45 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Ruoho puhui edellä lisäresursseista Verohallintoon. Se on hyvä asia, tärkeä asia ja liittyy jo edellä käsiteltyyn veronkantolakiin. Verohallinnon pitää olla nimenomaan digitalisoitu, moderni ja tehokas niin, että kiinni jäämisen riski kasvaa, ja silloin siihen tarvitaan myöskin resursseja. Se ei ole ensi sijassa poliisihomma, kun täällä eduskunnassa ymmärretään usein, että poliiseja lisäämällä verotukseen saataisiin tehokkuutta. Se ei ole läheskään niin tehokasta, silloin ollaan aina myöhässä.

Sisäinen turvallisuus on tärkeä asia, ja lopuksi, puhemies, kiinnitän huomiota siihen, että eduskunta on tehnyt eräitä pieniä lisäyksiä näihin pääluokkiin. Nämä ovat hyviä lisäyksiä myöskin tässä sisäasiainministeriön pääluokassa.

3.46 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Savio nosti esille huumausainerikollisuuden. Samansuuntaista viestiä kyllä ympäri Suomea kuuluu semmoisista pikkukylistä, kunnista, joissa aikaisemmin sitä ilmiötä ei ollut. Se on kyllä ihan huomionarvoinen seikka, eli kiitos siitä edustaja Saviolle, että nostit tämän esille. Sitten mainitsit tästä ilmiöistä, näistä turvapaikanhakijoista. Varmaan ajatuksena on se, että onko se sitten tapa välttää sitä maasta poistamista, kun sanoo jo vaihtaneensa seksuaalista suuntautumistaan tai kokee sen muuttuneen taikka sitten vaihdetaan muslimista kristityksi.

Tällä viikolla olin Espoon seurakuntaneuvoston kokouksessa ja kirkkovaltuuston kokouksessa. Ellen väärin muista, se oli seurakuntaneuvoston kokouksessa, jossa tämä...

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

[Välihuuto] — Joo, kyllä se oli siinä. — Espoossa on näitä ihmisiä, jotka ovat vaihtaneet uskontoa muslimista kristityksi. Heillä oli kuitenkin semmoinen kokemus, että nämä ihmiset ovat aidosti iloisia siitä, että ovat löytäneet armollisen Jumalan ja he käyvät hyvin usein näissä kirkon tilaisuuksissa, päinvastoin kuin me periluterilaiset, voisi sanoa näin. Toisaalta minä olen herkkä uskomaankin sitä, koska minä tiedän itse kokemuksesta sen, kun olen ulkomailla ollut, että siellä ei ole se sekularisaatio niin vahva kuin meillä täällä pohjoisessa ja Euroopassa on. Jos he vaihtavat uskontoa, niin kyllä he saattavat sitten aidosti ollakin kristittyjä.

Yleiskeskustelu päättyi ja pääluokan käsittely keskeytettiin.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle veronkannon, verotuksen toimittamisen ja eräiden seuraamusmaksujen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 97/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 26/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 26/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

2.52 Olavi Ala-Nissilä kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Esittelen verojaoston puheenjohtajana tämän merkittävän verolain, Verohallinnon uudistuksen niin sanotun Valmis 3 -hankkeen.

Tämäkin lakiesitys on byrokratian purkamista osaltaan. Hallituksen esitys kattaa viimeisen osan siitä laajasta uudistuksesta, jonka tarkoituksena oli yhtenäistää, selkeyttää ja modernisoida kaikkien Verohallinnon kantamien verojen verotus-, muutoksenhaku- ja veronkantomenettelyä. Uudistuksella edistetään lisäksi sähköisiä toimintatapoja ja verotuksen reaaliaikaisuutta, mikä näkyy erityisen selvästi nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä. Taustalla tässäkin on kaikkiaan hallitusohjelmaan kirjattu tavoite tehostaa Verohallinnon toimintaa, parantaa verovelvollisten oikeusturvaa ja tiedonsaantia sekä keventää hallinnollista taakkaa. Minusta, puhemies, voi sanoa, että tämä tekee veronmaksajan elämän paljon helpommaksi. Toisaalta, kun tämä vapauttaa resursseja myöskin Verohallinnossa, tämä tekee niiden elämän vaikeaksi, jotka eivät halua veroja rehellisesti maksaa.

Lainsäädäntömuutokset on kytketty tarkoituksenmukaisuus- ja kustannussyistä ajallisesti niin sanottuun Valmis-hankeeseen, jossa Verohallinnon koko tietojärjestelmä ja infrastruktuuri uudistetaan ja on uudistettu ja otetaan käyttöön vaiheittain 2016—2019. Muutokset koskevat useita lakeja: tuloverotusta, tonnistoverotusta, kiinteistö- ja varainsiirtoverotusta sekä perintö- ja lahjaverotusta. Pääosin lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.5.2018, osan 1.11.2019.

Valtiovarainvaliokunta on siis todennut verojaoston esityksestä, että esitys on poikkeuksellisen laaja ja merkittävä asia- ja hankekokonaisuus ja sitä pitää tarkastella tästä lähtökohdasta. Kantavana ajatuksena on ollut pyrkimys selkeyttää sääntelyä, yhtenäistää menet-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

telyä eri verolajien kesken sekä nopeuttaa ja kehittää verotusprosesseja uuden tietojärjestelmän ja sähköisen asioinnin kehityksen myötä. Valiokunta on tämän Valmis-hankkeen kaikissa kolmessa vaiheessa johdonmukaisesti ilmaissut tukensa uudistukselle ja puoltaa myös tämän esityksen perusratkaisuja.

Verotuksen päättymisen nykyistä aikaisemmin varhentaa myös veronpalautusten ja jäännösverojen maksuajankohtia. Kun veronpalautus maksetaan nykyisin joulukuussa, kuten tiedämme, pääosa niistä maksettaisiin jo elokuussa. Joulukuulle jäisi maksettavaksi ehkä vain noin parisataa miljoonaa euroa kaikkiaan noin 2,3 miljardin vuosittaisesta palautusmäärästä. Muutokset mahdollistavat toisaalta myös sen, että veronsaajat voivat saada heille kuuluvat osuudet nykyistä aikaisemmin. Verotuksen päättymisen verovelvolliskoh- taisesti tasaisi myös kunnille tehtävien tilitysten jakaumaa eri kuukausien välillä. Muutos näkyy erityisen selvänä kiinteistöverotuksessa, jonka tuotoista noin puolet eli 850 miljoonaa euroa voidaan tilittää sitten jatkossa kuntaveronsaajalle nykyistä aikaisemmin.

Tässä oleellista on siis verotuksen päättymisen nyt verovelvolliskoh- taisesti. Verotuk- sen reaaliaikaisuuden keskeinen elementti on se, että verotus päättyy mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on toimitettu. Koska valtaosalle tulo- ja kiinteistöverovelvollisuus val- mistuu käytännössä jo kesäkuussa, pienehkölle joukolla heinä—lokakuussa, verovelvollis- kohtaiselle päättymisajalle on siten selkeät perusteet.

Esityksessä uudistetaan merkittävällä tavalla myös sitä sääntelyä, joka koskee nykyistä veronkorotusta eli ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä aiheutuvia sanktioita. Jatkossa seuraamus jakautuisi kahteen osaan, niin sanottuun myöhästymismaksuun ja veronkoro- tukseen. Osassa tapauksia nykyisen veronkorotuksen sijasta määrättäisiin siis jatkossa myöhästymismaksu. Ratkaisevaa tässä olisi, antaako verovelvollinen veroilmoituksen tai korjaako hän omasta aloitteestaan muun laiminlyöntinsä ennen verotuksen päättymistä. Tämä jako korostaa laiminlyönnin vakavuutta ja vaikuttaa sanktion määrään sekä siihen, miten tapausta on kokonaisuudessaan arvioitava. Verotuksen päättymishetki on tässä suh- teessa merkityksellinen myös siksi, että silloin täytyy myös mahdollisen verorikoksen tun- nusmerkistö.

Kun uudistuksen tarkoituksena on edistää verotustietojen saantia oikea-aikaisesti ja oi- kean sisältöisinä, se kannustaa verovelvollista korjaamaan itse virheellisiksi tai puutteelli- siksi tietämänsä tiedot. Tämä vähentää moninkertaista työtä ja kerryttää verotulot jo alun perin oikeamääräisinä. Lisäksi sanktiojärjestelmä yhtenäistetään mahdollisimman pitkälle oma-aloitteisia veroja koskevan seuraamusjärjestelmän kanssa. Uudistuksen toinen kanta- va ajatus on ollut täsmentää sääntelyä niin, että seuraamusten perusteet olisivat nykyistä kaavamaisempia ja objektiivisempia. Verotuksen ennakoitavuus on tällä vaalikaudella ol- lut keskeinen periaate, ja se on veronmaksajan kannalta tärkeä periaate. Nämä periaatteet kaventaisivat siten viranomaisen harkintavaltaa ja olisivat entistä ennakoitavampia ja sys- temaattisempia. Näistä syistä niiden on arvioitu olevan myös nykyistä vaikuttavampia.

Veronkorotus määrättäisiin puolestaan silloin, kun verovelvollinen ei anna veroilmoi- tusta tai korjaa oma-aloitteisesti veroilmoituksessa olevaa puutetta tai virhettä ennen vero- tuksen päättymistä. Korotus olisi 2 prosenttia lisätyn tulon määrästä, mutta sitä voitaisiin korottaa tai alentaa erityisillä perusteilla. Vaihteluväli olisi kaikkiaan 0,5—10 prosenttia.

Nykyisten säännösten muutostarve on ilmeinen, kun otetaan huomioon se karkea raken- ne ja siihen liittyvä laaja harkintavaltta, mikä nykyisin on. Vaikka säännöksen soveltami- nen perustuu laillisuusharkintaan, yhdenvertaisen kohtelun vaaliminen käytännössä on varsin haastavaa. Epäsuhta voimassa olevan lain ja käytännön välillä on siis suuri. Perus-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

tuslakivaliokunta on todennut lausunnossaan, että hallinnollisissa seuraamuksissa on kysymys merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Laissa on säädetty sen vuoksi täsmällisesti ja selkeästi muun muassa maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista.

Esitykseen sisältyvät veronkorotussäännökset täyttävät valiokunnan mielestä edellä olevat täsmällisyyden, selkeyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset. Valiokunta puoltaa näistä syistä ehdotettuja veronkorotusasteikkoja sellaisinaan. Myös tässä yhteydessä on syytä korostaa, että asteikkoa on tarkoitus soveltaa koko alaltaan, mukaan lukien myös 10 prosentin taso. Totean vielä, että kun veroja jää maksamatta, niin meillähän peritään myöskin korko, joka on 7 prosentin pinnassa, joka on nykyisellään todella korkea korko.

Laiminlyönnin arvioinnissa on perusteltua luopua tuottamusasteen arvioinnista. Tällainen rikosoikeudellinen syyllisyysarviointi sopii ylipäänsä huonosti hallinnollisen ratkaisun tekoon ja verotuksen kaltaiseen massamenettelyyn. Valiokunta kuitenkin korostaa sitä, että veronkorotus on myös jatkossa rangaistusluonteinen seuraamus, mikä ilmenee muun muassa perustuslakivaliokunnan lausunnosta. Sitä harkittaessa tulee ottaa siis huomioon myös rikosoikeudellisen seuraamuksen mahdollisuus. Tätä rajaa sääntelee vuonna 2013 voimaan tullut laki erillisellä päätöksellä määrättävästä vero- tai tullirikoksesta eli kaksoisrangaistavuuden sisältävä niin sanottu ne bis -laki.

Säännös on yhdistetty asiantuntijakuulemisessa valiokunnan mielestä perusteettomasti niin sanottuun tehokasta katumista koskevaan sääntelyyn. Siitä ei ole kuitenkaan kysymys nyt edes välillisesti, eikä sellaiseen menettelyyn oikeuttavaa erityislakia ole edelleenkään voimassa. Sellainenhan on muun muassa Ruotsissa. Ilman nimenomaista sääntelyä tällainen menettely ei siis olisi laillista.

Kuten todettu, verotuksen nykyiset menettelysäännökset ja edellä mainittu ne bis -laki luovat selvän toimintakehikon niissä tilanteissa, joissa veronkorotuksen sijasta on velvollisuus harkita asian siirtämistä rikosprosessiin.

Puhemies! Valiokunnassa on tätä lakia käsitelty varsin perusteellisesti, neljä kertaa kuultu Verohallinnon asiantuntijoita, ja tältä pohjalta on mietintö syntynyt.

Mietintö ei ole yksimielinen, vaan siihen sisältyy vastalause.

3.02 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys verotuksen toimittamisen ja veronkanton liittyvän lainsäädännön uudistamiseksi on pääsääntöisesti erittäin kannatettava valiokunnan mietinnössä kuvatuin muutoksin. Koko 900-sivuiseen kokonaisuuteen, jonka viimeinen, valmis 3. osa on reilut 300 sivua, sisältyy kuitenkin pienenä yksityiskohtana seuraamusmaksujen muutoksia, joihin liittyy eräitä ongelmia. Lisäksi lakiesityksessä ei ole riittävällä tavalla huomioitu sitä, miten veronkorotuksilla ennaltaehkäistään laiminlyöntejä. Nämä puutteet edellyttäisivät toimenpiteitä, joilla varmistettaisiin ennen kaikkea se, että verotuksen laiminlyönteihin liittyvät seuraamusmaksut ja muut seuraamukset olisivat riittäviä raskaimpien laiminlyöntien ennaltaehkäisemiseksi. Veronkorotusten muutokset voivat heikentää tätä niin kutsuttua yleisestävyyttä ja antaa viestin siitä, ettei eräitä verotukseen liittyviä raskaita laiminlyöntejä pidetä kovinkaan tuomittavina. Tällaisen viestin antamista on syytä välttää.

Puhemies! Hallituksen lakiesitys muuttaisi veronkorotusten määräämistä kaavamaisemmaksi. Laissa säädettäisiin verotuksen taso nykyistä täsmällisemmin, jolloin viranomaisien harkintavalta kapenisi. Samalla parannettaisiin seuraamusten ennustettavuutta, joka sitten osaltaan voisi ennaltaehkäistä laiminlyöntejä. Tätä kaikkea täsmentämistä voidaan pitää kannatettavana. Veronkorotusten ja muiden seuraamusmaksujen kaavamaisempi

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

määräminen johtaisi kuitenkin niiden tason muutoksiin. Joissakin tilanteissa veronkorotukset laskisivat ja joissakin nousisivat verrattuna nykytilanteeseen. Tämä seuraus on sisäänrakennettu hallituksen esitykseen, vaikkei sen nimenomaisena tarkoituksena olekaan muuttaa nykytilannetta. Esimerkiksi lievimmistä laiminlyönneistä maksettava myöhästymismaksu olisi yleensä alempi kuin vastaavista laiminlyönneistä nykyisin määrättävä veronkorotus.

Niinpä onkin aiheellista arvioida sitä, mitä vaikutuksia seuraamusmaksujen muutoksilla olisi veronkorotusten niin kutsuttuun yleisestävyyteen. Eräissä tilanteissa veronkorotusten alentaminen antaa väärän signaalin. Veronkorotus on hallinnollinen sanktio, jolla on tarkoitus rangaista laiminlyönnistä. Ennen kaikkea tarkoituksena on ennaltaehkäistä laiminlyöntejä, sillä veronkorotuksen uhka ohjaa verovelvollisia toimimaan oikein. Se myös antaa lainsäätäjältä verovelvollisille viestin siitä, millainen toiminta on epätoivottavaa. Tästä näkökulmasta voidaan pitää ongelmallisena, että veronkorotusten taso laskisi todennäköisesti eräissä tilanteissa huomattavasti nykyisestä. Nämä tilanteet ovat sellaisia, joissa veronkorotus määrätään verotuksen oikaisun yhteydessä esimerkiksi verotarkastuksen seurauksena. Hallituksen esityksen mukaan näissä tilanteissa veronkorotusten yhteismäärä laskisi 13 miljoonasta eurosta 7 miljoonaan. Lasku koskisi pääosin yrityksiä, joilla veronkorotukset puolittuisivat 5 miljoonaan. Hallituksen esityksessä on todettu, että arviot ovat viitteellisiä. Silti on ilmeistä, että veronkorotukset nimenomaisesti laskisivat. Tämä on todettu myös hallituksen esityksessä: "Verotuksen oikaisussa määrättävän veronkorotuksen keskimääräinen taso alenisi kaikilla verovelvollisuusryhmillä."

Ongelmallista on se, että veronkorotusten alentuminen koskisi muun muassa systemaattista aggressiivista verosuunnittelua koskevia tapauksia, joissa järjestelyt on katsottu verotusmenettelystä annetun lain 28 §:ssä tarkoitetuksi veron kiertämiseksi. Hallituksen esityksen 32 a §:n 2 momentin mukaan veronkiertämisilanteissa voitaisiin määrätä korotettu veronkorotus ainoastaan, jos laiminlyönti on toistuvaa tai verovelvollinen osoittaa muuten ilmeistä piittaamattomuutta verotusta koskevista velvoitteista, mutta hallituksen esityksessä ei ole tarkasti määritelty, mitä ilmeisellä piittaamattomuudella tarkoitetaan. Siinä on kuitenkin todettu, ettei veron kiertäminen tai euromääräisesti suuri laiminlyönti edellytä välttämättä korotettua veronkorotusta. Näissä tilanteissa voidaan siis määrätä myös perustasoinen, nykyistä alempi veronkorotus.

Hallituksen esityksessä ei ole myöskään täsmennetty, milloin veronkorotus määrätään esimerkiksi 3:n, milloin 5:n ja milloin 10 prosentin suuruisena. Sen vaikutusarviossa on kuitenkin oletettu, että merkittävimmissä laiminlyönneissä määrätään yleensä 3 prosentin veronkorotus. Tämän vuoksi on todennäköistä, että kynnys määrätä veronkorotus 3:a prosenttia suurempana nousee hyvin korkeaksi. Kynnystä nostaa osaltaan se, ettei veronkiertämistä pidetä esityksessä välttämättä ilmeisenä piittaamattomuutena, kuten äsken totesin, josta määrättäisiin siis edes 3 prosentin veronkorotus.

Edellä olevista syistä laki ei hallituksen esittämässä muodossaan vastaa täysin sille asetettuja tavoitteita. Korkeampien veronkorotusten osalta laki on epämääräinen, eikä viranomaisten harkintavaltaa ohjattu riittävästi. [Olavi Ala-Nissilä: 70-luvun henkeä vähän mukana!] — Ei, tämä on 2020-luvun henkeä, koska Euroopassa ja maailmassa veronkiertoon ja aggressiiviseen verosuunnitteluun suhtaudutaan huomattavasti ankarammin kuin edustaja Ala-Nissilän edellisellä eduskuntakaudella. Esimerkiksi Euroopan parlamentti on juuri muutama päivä sitten hyväksynyt lähes yksimielisesti niin sanotun Panaman papereiden komitean mietinnön, jossa esitetään huomauttavan tiukkoja aggressiivisen verosuunnitte-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

lun vastaisia toimenpiteitä. [Olavi Ala-Nissilä: Se onkin eri asia!] Suomi ei enää tällä hallituskaudella ole aggressiivisen verosuunnittelun estämisen kärkimaa, kuten se vielä edellisen hallituksen kaudella oli.

Niissä tilanteissa, joissa verotusta vältetään systemaattisesti tai vakavan huolimattomuuden vuoksi, veronkorotusten taso tulee todennäköisimmin laskemaan. Esimerkiksi veron kiertämistä koskevan veromenettelylain 28 §:ssä olevan säännöksen, veromenettelylain 29 §:n peitellyn osingon säännöksen taikka veromenettelylain 31 §:n siirtohinnoitteluoikaisun soveltamiskynnys on hyvin korkea. Siksi niitä sovelletaan yleensä vain tilanteissa, joissa verovelvollisen laiminlyönti on ilmeinen.

Systemaattisen verovälttelyn ja muiden raskaampien laiminlyöntien ennaltaehkäisemiseksi olisi keskeistä, että niissä kiinni jäämisen veronkorotukset olisivat riittävällä tasolla. Hallituksen esityksestä käy ilmi, että veronkorotusten perustaso räikeimmissä tapauksissa on jo nyt noin puolet esimerkiksi Ruotsin tasosta, ja hallituksen esityksen seurauksena se laskisi siitä entisestään.

Ehdotamme siis, että veromenettelylakiin lisätään uusi 32 a §:n 3 momentti, jossa määritetään perusteet sille, miten veronkorotus määräytyy rangaistusasteikon sisällä. Lisäksi momentissa määritetään, milloin verovelvollisen toimintaa voidaan pitää ilmeisenä piittaamattomuutena, josta tulee määrätä korotettu veronkorotus. On aiheellista täsmentää verotusmenettelystä annetun lain korotettuja veronkorotuksia siten, että laissa määritellään tarkemmin, milloin korotettu veronkorotus määrätään ja minkä suuruisena se määrätään. Näin ollen esitämme lakiin kolmea pykälämuutosta näihin kohtiin. Tavoitteena on se, että veronkorotusten ennaltaehkäisevyys ja yleistävyys paranee.

Vielä pari sanaa, puhemies, oma-aloitteisesta verotuksesta.

On tarkoituksenmukaista, että oma-aloitteinen korjaaminen otetaan huomioon veronkorotusta alentavana tekijänä. Nykyään alennetuksi veronkorotukseksi on kuitenkin määrätty pääsääntöisesti puolet normaalista veronkorotuksesta, kun hallituksen esityksessä ollaan alentamassa sitä neljäsosaan. Näin suurta alennusta ei voida pitää perusteltuna, sillä se heikentäisi veronkorotuksen laiminlyöntejä ennalta ehkäisevää vaikutusta. Tämä voisi lisätä laiminlyöntejä ja aiheuttaa siten myös turhia veroriitoja. Ottaen huomioon esittämämme korotukset veronkorotusten perustassa veronkorotuksen olisi syytä olla oma-aloitteisissa oikaisuisissa myös korkeampi kuin hallitus esittää. Tällöin annettaisiin riittävä signaali siitä, että verovelvollisen oma-aloitteinen toiminta otetaan huomioon seuraamuksia lieventävänä tekijänä.

Olennaista on myöskin se, että Verohallinnolla on täsmällinen käsitys siitä, milloin veronkorotukset eivät riitä vaan tapaukset on vietävä rikosilmoituksina tutkintaan. Rikosilmoituksen tekeminen on osaltaan riippuvainen Verohallinnon sisäisistä menettelyistä ja asiaa käsittelevän virkailijan osaamisesta. Viime vuosina tilanne on huomattavasti parantunut osittain johtuen julkisesta keskustelusta, joka on liittynyt rikosilmoitusten koettuun liian korkeaan kynnykseen. Verohallinnon tekemien rikosilmoitusten määrä on liki kaksinkertaistunut 443:stä 784:ään vuosina 2013—2016. On mahdollista, että rikosilmoituksia ei siis aiemmin tehty silloin, kun olisi ollut rikosepäilyn aiheita. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että tämä parannusten tie jatkuu [Puhemies koputtaa] eikä riskiä entisestään lisätä. Lainsäädäntö antaisi mahdollisuuden nivoa paremmin yhteen Verohallinnon, poliisin ja syyttäväviranomaisten yhteistyötä. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista puuttua näitä koskevaan lainsäädäntöön.

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Arvoisa puhemies! Esitän edellä olevan perusteella käsittelyn pohjaksi vastalauseen 1 sisältämiä pykälämuutoksia ja lausumia.

3.13 Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka kävi hyvin läpi tähän lakiesitykseen sisältyviä ongelmia. Kyse on laajasta uudistuksesta, jossa on myös ongelmallisia kohtia. Muun muassa seuraamusmaksujen muodostuminen uudella tavalla muodostaa ongelmia. Esimerkiksi veronkorotusten tason muutoksilla olisi ollut syytä varmistaa, että olennaisimpia laiminlyöntejä oltaisiin pystytty ennaltaehkäisemään riittävillä seuraamusmaksuilla.

Me vihreät olemme mukana tässä vastalauseessa. Siksi kannatan edustaja Harakan aiemmin tekemää esitystä tähän lakiesitykseen ja pidän sitä erittäin tärkeänä.

3.14 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Harakan puheenvuoron johdosta pari kommenttia. Edustaja Harakka on täällä aikaisemmin ja ihan julkisuudessaakin antanut ymmärtää, että tässä olisi kysymys aktiivisesta katumisesta. Siitähän ei ole kysymys, sehän edellyttäisi aivan omaa lainsäädäntöään. Ruotsissa sellainen kyllä on.

Mutta todellakin moderni verotus on sitä, että käytetään digitalisaatiota, modernia verohallintoa, myöskin riskien hallintaa hyväksi katsoen, missä niitä riskejä on. Myöskin toimitaan niin, että tavallaan kannustetaan verovelvollista oma-aloitteisesti oikaisemaan mahdollisesti tulleet virheet. Tämä lainsäädäntö toimii näin. Minusta edustaja Harakan puheessa, niin kuin sanoin, heijastuu vähän sellainen 70-luvun ajattelu, että tämä olisi jotain pelkkää verotarkastusta, usein poliisien toimintaa, vaan ei, nykyaikainen, tehokas verohallinto on ratkaisevan tärkeässä asemassa, kun pyritään verojen välttämistä ja aggressiivista verosuunnittelua estämään. Minusta tämä esitys ei muuta seuraamuksiltaan nykykäytäntöä mutta modernisoi verotusta hienolla tavalla. Pitää antaa Verohallinnolle tunnustus sen uudistamisesta ja byrokratian vähentämisestä. Niin kuin sanoin tuossa alkuun, tämä helpottaa tavallisen veronmaksajan elämää mutta tekee sellaisen veronmaksajan elämän hankalammaksi, joka ei halua veroja maksaa.

3.16 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ala-Nissilä ei ole siirtymässä vielä 2020-luvulle, jolloin meillä on laaja kansainvälinen yhteisymmärrys ja yhteistyö viranomaisten tasolla, julkisuuden tasolla ja myöskin poliittisten päättäjien tasolla siitä, että aggressiivinen verosuunnittelu ja veronkiertäminen lopetetaan tästä maailmasta ja veroparatiisit suljetaan. Ilmeisesti edustaja Ala-Nissilä ei ole kuullut Panaman papereista eikä Lux Leaksistä eikä Liechtensteinin tietovuodoista, [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] näistä kaikista merkittävällä tavalla verorikollisuutta estävistä toiminnoista.

Edellinen hallitus oli edelläkävijä Euroopan tasolla veronkierron ehkäisyssä ja kansainvälisen aggressiivisen verosuunnittelun ehkäisyssä. Nyt se verorikollisuus ei saa saada sellaista signaalia tällä lainsäädännöllä, että se olisi vähemmän tuomittavaa kuin nykylainsäädännössä, [Puhemies koputtaa] ja siihen tähtäävät nämä esityksemme.

3.17 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että kyllä nykyhallitus tehokkaasti pyrkii estämään aggressiivista verosuunnittelua ja laittaa täytäntöön EU-direktiivejä hyvin tehokkaasti. Tässä on enemmän kysymys kotimaan verotuksen toimittamisesta. Toki tällä on kansainvälinen yhteys. Mutta kuten kerroin, se on erityisesti hyvää verohallintoa ja digitalisaation hyväksikäyttämistä, riskienhallintaa, kun pyritään mahdollisim-

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

man hyvään verotuksen kertymään. Myöskin toimitaan niin, että veronmaksajaa kannustetaan korjaamaan omia virheitään, ja sitten jos on rikollista toimintaa, niin silloin myöskin sanktiot tulevat lain mukaan veroseuraamuksineen ja myöskin viivästyskorkoineen.

3.18 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Niin, tämä hallitushan on kunnostautunut todellakin sillä, että se tarjoi meille talvella 2015 tämän tehokkaan katumisen lakia, joka onneksi täällä eduskunnassa kaatui. Siitä kaikuja on toki tässä matalassa, vain 0,5 prosentin veronkorotuksessa, jonka oma-aloitteisesti katuva veroilmoituksen tekijä joutuu suorittamaan. Nämä henkilöt saattavat olla niitä, jotka ovat Sveitsissä tai muualla veroparatiisissa piilotelleet varojaan, mutta nykyinen tehokkaampi viranomaisten yhteistyö on nostanut kiinnijäämisvaaran sellaiseksi, että on parempi tulla esiin, ja silloin tässä siitä suoranaisesti palkitaan. Hallintarekisterilainsäädäntö, jota ajoitte kuin käärmettä pyssyyn, piilottaa omaisuuksia ulkomaille samaan aikaan, kun veroparatiisit ovat tulossa päivänvaloon. Suomi tämän hallituksen kaudella on menossa täsmälleen väärään suuntaan verorikollisuuden estämisessä kansainvälisesti.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sijoituspalvelulain muuttamisesta ja kaupankäynnistä rahoitusvälineillä sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 151/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 151/2017 vp sisältyvien 1.-29. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle avaruuteen lähetettyjen esineiden rekisteröinnistä tehdyn yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laeiksi avaruustoiminnasta ja löytötavaralain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 157/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 157/2017 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 170/2017 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 11/2017 vp

Pöytäkirja PTK 140/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 170/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 181/2017 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 27/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 181/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 15.12.2017 klo 10.00. Täysistunto lopetettiin klo 3.51.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen